

Matiu

Nga Kwairiinga Le'a Lo'oo La

Matiu 'e Giria

La Matiu nga wane na akwale'e wane ma ru-
 aai na fufu'iwane laka'u ala Jisas. Ngaia 'e giria
 buka lo'oo fana fufu'i ta'a ana 'i Jiu. 'Ita na
 alata ni profet gila giria 'ubulana Testamen 'Ua,
 gila alafuu suria God te'e kwatea mai te'e wane
 ni kwaifa'amooringa na'a gila fa'alataa 'ania nga
 Kraes nga Mesaea. Ta'a 'i Jiu gila kwaimamani
 no'o mai fana. Tafe'ua 'ani 'ino'ona, alata la Jisas
 'e nigi, gila manata 'ilo'oo, "Ngaia nga Kraes 'amoe
 lo'oori. Ngaia nga Mesaea 'amoe la'u mola." Ni
 Farasii, ma ni Sadusi, ma nga ta'a ba'ita 'i Jiu, gila
 ma'asiri ala Jisas. Nga ta'a 'i Jiu gila madafia nga
 Kraes te'e nigi 'ania tegelangaa ba'ita, maka alafa
 fafia ta'a te'efou. Gila madafia ngaia 'ame to'omia
 fana nga Kraes 'ani mae na 'ai folo. La Matiu
 'e giria buka lo'oo fana 'ani kwaibooni aga 'agila
 aga su'ana na'a la Jisas nga Kraes kwala'imori, ma
 ngaia nga alafa kwala'imori aga. Alata 'e aula
 la Matiu ngaia 'e faate'enia alafuunga 'ubulana
 Girigiringa Abu na'a gila alafuu suria nga Kraes.
 Ma ngaia 'e faate'enia na'a alafuunga lo'oo ngaia
 'e nigi kwala'imori no'o, alata la Jisas 'e nigi mai
 maka nana'i fofona fanua lo'oo 'i wado.

Ni 'ola taringa'i 'ubulana buka lo'oo:

Futalana mai la Jisas (1:1—2:23)

'I na'ona la Jisas 'e etaa nga taunga'inga aana (3:1
 —4:11)

La Jisas 'e etaa nga taunga'inga aana 'i Galili
 (4:12—18:35)
 La Jisas 'e etaa nga taunga'inga aana 'i Judea
 (19:1—20:34)
 Ni gani 'i'isi la Jisas ngaia 'e nana'i 'i Jerusalem
 (21:1—25:64)
 La Jisas 'e mae maka moori la'u mola (26:1—
 28:20)

Idu futalanga ala Jisas Kraes
(Luk 3:23-38)

¹ Idu futalanga suria la Jisas Kraes. Ngaia 'e futa
 mai ala Defete nga kiingi orioritana fufutanga ala
 Ebrahim.

² La Ebrahim 'e lafia la Aesak,
 la Aesak 'e lafia la Jakob,
 ma la Jakob 'e lafia la Juda fe'enia ni wane ni
 futanga aana.

³ Ma la Juda 'e lafia la Peres fe'enia la Sera. (Ga'ia
 gaa'a latana ni Tama.)

Ma la Peres 'e lafia la Hesron,
 la Hesron ne'e lafia la Ram.

⁴ La Ram 'e lafia la Aminadab,
 la Aminadab 'e lafia la Nason,
 la Nason 'e lafia la Salmon.

⁵ La Salmon 'e lafia la Boas, ma tete'e aana latana
 ni Rahab.

La Boas 'e lafia la Obed, ma tete'e aana latana ni
 Rut.

La Obed 'e lafia la Jesi.

⁶ La Jesi ne'e lafia la Defete nga kiingi 'i Israel.
 La Defete 'e lafia la Solomon, ma tete'e aana na'a
 me'e nao ala Iuraea.

⁷ La Solomon 'e lafia la Rihoboam,
 la Rihoboam 'e lafia la Abaeja,

la Abaeja 'e lafia la Asa.

⁸ La Asa 'e lafia la Jehosafat,
la Jehosafat 'e lafia la Joram,
la Joram 'e lafia la Iusaea.

⁹ La Iusaea 'e lafia la Jotam,
la Jotam 'e lafia la Ehas,
la Ehas 'e lafia la Hesikaea.

¹⁰ La Hesikaea 'e lafia la Manase,
la Manase 'e lafia la Emos,
la Emos 'e lafia la Josaea.

¹¹ La Josaea 'e lafia la Jekonaea fe'enia gila asina.
Gila futa 'e sui mola ma marimae aaga 'i Jiu bi'i
ngaria ta'a 'i Israel fana fanua ba'ita 'i Ba-
bilon.

¹² 'I buri na nga marimae aaga gila ngaria ta'a 'i
Israel fani Babilon,
la Jekonaea bi'i lafia la Sialtiel.

Ma la Sialtiel 'e lafia la Serababel.

¹³ La Serababel 'e lafia la Abiud,
la Abiud 'e lafia la Elaeakim,
la Elaeakim 'e lafia la Aso.

¹⁴ La Aso 'e lafia la Sadok,
la Sadok 'e lafia la Akim,
la Akim 'e lafia la Eliud.

¹⁵ La Eliud 'e lafia la Elaesa,
la Elaesa 'e lafia la Matan,
la Matan 'e lafia la Jakob.

¹⁶ La Jakob 'e lafia la Josef kwaiina ni Meri tete'e
ala Jisas na'a gila fa'alataa la'u mola 'ania
nga Kraes, tofuna ngaia na nga wane God
ngaia 'e firia fana 'ani alafa.

¹⁷ Ma tala'ae mai ala Ebrahim leleka maka nigi
ala Defete nga kiingi, akwala ma fai fufuta'e wane.
Sui maka eta mai ala Defete nga kiingi leleka mai

maka nigi na alata laka'u marimae gila ngaria ta'a 'i Israel fani Babilon, akwala ma fai fufuta'e wane. Ma 'e eta na alata ta'a 'i Israel gila leka fani Babilon leleka mai maka nigi na alata ala Jisas nga Kraes ngaia 'e futa, nga akwala ma fai fufuta'e wane ngaa'i la'u.

*Nga futalana mai
la Jisas nga Kraes
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Nga futalana mai la Jisas nga Kraes ngaia 'e 'ilo'oo: Alata gila arufafi ani Meri nga tete'e ala Jisas fala Josef, ma gala 'ame lado 'ua, ni Meri 'e su'asuria ngaia 'e guru'a no'o suria nga Anoe 'ola Abu. ¹⁹ Ma la Josef, nga wane na'a gila aru fafi ai fana, ngaia nga wane 'e odo. Alata ngaia bi'i su'aai na'a ni Meri 'e guru'a, ngaia 'e ma'asiri 'ani fa'anoniriaa ni Meri 'i maana ta'a lo'oo. Ngaia lo'oo, ngaia 'e manata fana 'ani rugate'eni nagwa nagwa aana. ²⁰ Tafe'ua alata ngaia 'e mamanata 'ua suria ni 'ola lo'oo, nga enselo na God 'e faata'i fana 'i 'ubulana malebolenga maka 'ilo'oo, "Josef, 'i'oo wane na fufutanga ala Defete, 'i'oo sia ma'u fana feelana ni Meri fana nga noni amu. Tofuna ngaia 'e guru'a no'o suria nga Anoe 'ola Abu. ²¹ Ma ngaia te'e fa'afutaa te'e wela wane, ma 'i'oo to'o fa'alataa 'ania la Jisas,* suria ngaia te'e fa'amooria nga ta'a aana fa'asia nga rianga aaga."

²² Ma ni 'ola lo'oo 'e lau fana 'ani fa'ato'oa nga 'ola laka'u God ngaia 'e kwairii mai 'ania, na alata laka'u profet ngaia 'e fata 'ilo'oo, ²³ "Te'e

---

* **1:21** Na alafuunga na Hibu, fa'awatagalana na 'Jisas' 'e 'ilo'oo, 'Alafa 'e fa'amooria.'

wela geni lari'i te'e guru'a maka fa'afuta te'e wela wane, ma tagila fa'alataa 'ania Emanuel. Ma fa'awatagalana lata'e 'ola lo'oori, 'God ngaia 'e nana'i fe'eni 'adauru.”✧

²⁴ Ma alata la Josef 'e tata'e, ngaia 'e agea no'o suria ni 'ola lo'oo na'a enselo na God 'e iiria fana. Ma ngaia ka feea no'o ni Meri. ²⁵ Tafe'ua gaa'a gala 'ame lado 'ua leleka maka nigi na alata ni Meri ngaia 'e fa'afuta nga wela wane lo'oo. Ma la Josef ka fa'alataa no'o 'ania la Jisas.

2

Nga ta'a na'a gila su'asuria nga buruburu

¹ Na alata la Herod 'e kiingi, la Jisas ngaia 'e futa 'i Betlehem, nga fanua 'i 'ubulana nga gule'e lefu 'i Judea. Ma 'ame aburu mola 'i burina, tani wane fa'asia tata'elana sina na'a gila su'asuria nga buruburu no'ona, gila nigi mai 'i 'ubulana nga fanua ba'ita 'i Jerusalem. ² Ma gila ka daiorisia ta'a no'ona ma gila ka 'ilo'oo, “Nga wela laka'u te'e Kiingi fana Jiu, ngaia 'e futa 'i fai? Meeru su'aai ngaia 'e futa, tofuna alata meru nana'i 'ua mai 'i tata'elana sina, ma meeru agasia no'o nga buruburu ne'e faate'enia fupalana, ma 'imeeru meru leka mai fana 'ameru bobouruuru ana, ma meru ka fa'aba'ita.”

³ Ma nga mangona la Herod nga kiingi ngaia 'e manata 'abelo ba'ita alata ngaia 'e longo suria nga 'ola lo'oori, ma nga ta'a 'i Jerusalem la'u mola. ⁴ Ma ngaia 'e soea nga fataabu ba'ita, ma nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi, fana 'agila ogu mai, ma

---

✧ **1:23** Aesea 7:17

ngaia ka daiorisi 'ilo'oo aga, “Ino'ona ma 'i fai na'a nga Kraes laka'u te'e futa mai ai?”

⁵ Ma gila du'aa ma gila ka fata 'ilo'oo, “Betlehem laka'u, nga fanua 'ubulana gule'e lefu 'i Judea. Tofuna nga girigiringa na profet laka'u 'e fata 'ilo'oo,

⁶ ‘Betlehem, nga fanua 'ubulana gule'e lefu 'i Judea,

'i'oo 'ame sisika 'i laloana fanua ba'ita 'i Judea, tofuna te'e wane ba'ita te'e leka mai fa'asi'o, fana 'ani talaia nga ta'a agu 'i Israel.’ ”✧

⁷ Ma la Herod 'e soe nagwa nagwa mai na nga ta'a na'a gila nigi mai fa'asia tata'elana sina fana alafuunga fe'eniga, ma ngaia ka orisia nga alata 'uta'i na gila agasia nga fe'e buruburu laka'u.

⁸ Ma ngaia ka alega fani Betlehem, maka fata 'ilo'oo, “Moru leka, moru kwailo le'ale'a fana nga wela no'ona. Ma alata mooru daria, ta-moru kwairii te'agu, fana nau 'akui leka la'u fana fa'aba'italana.”

⁹⁻¹⁰ Ma 'i burina la Herod ngaia 'e fata 'ilo'oo 'e sui, ma gila ka leka no'o. Ma alata gila leka no'o kau suria nga tala, gila ka agasia la'u mola fe'e buruburu laka'u gila agasia mai tata'elana sina. Gila aile'a ba'ita na alata gila agasia la'u. Ma fe'e buruburu no'ona 'e leka 'i na'oga leleka maka mamalo no'o fofona lefu laka'u la Jisas ngaia 'e eeno ai. ¹¹ Gila ru'u 'i 'ifi, ma gila agasia nga wela bibiu fe'enia tete'e ana ni Meri. Gila bobouruuru ma gila ka fa'aba'ita nga wela bibiu lo'oori, ma gila ka 'ulasia nga wa'i aga, ma gila ka kwatea nga kwakwatenga forilani 'e ba'ita fana: goulo, ma

nga 'ola na'a si'inilana 'e le'a, ma nga waiwai si'ini le'a.*

¹² Sui ma gila ka ori no'o suria nga tala matari fana fanua aaga, tofuna God ngaia 'e fa'abasuga 'ubulana malebolenga, maka iiria gila sia ori la'u te'ana la Herod.

Nga 'akwanga fani Ijip

¹³ Ma 'i burina ni wane lo'oori gila ori mola fana fanua aaga, nga enselo na God 'e faata'i fala Josef 'i 'ubulana nga malebolenga, maka fata 'ilo'oo, "Josef, 'oi tata'e, moko ngaria nga wela lo'oo fe'enia tete'e aana, ma moru 'akwa no'o fani Ijip, ma moru nana'i no'ona leleka maka nigi na alata nau 'akui iiria fana 'amoru ori la'u mai. Tofuna la Herod te'e kwailo 'ofia nga wela lo'oo fana 'ani kwa'ia."

¹⁴ Ma la Josef 'e tata'e, maka ngaria nga wela lo'oo fe'enia tete'e aana ni Meri, ma gila ka leka no'o 'ubulana logo no'ona fana fanua 'i Ijip. ¹⁵ Ma gila nana'i no'ona leleka mala Herod ka mae. Ma nga 'ola lo'oori 'e fa'ato'o no'o 'olataa laka'u God 'e iiria fana nga profet laka'u 'e giria maka 'ilo'oo, "Nau ku soea mai nga wela agu fa'asia 'i Ijip."✧

¹⁶ Ma alata la Herod nga kiingi 'e su'asuria ni wane lo'oori gila leka mai fa'asia tata'elana sina gila kotofia, ngaia 'e baoria ba'ita. Ma ngaia ka kwatea fatalana fana ta'a ni fununga aana fana 'agila kwa'ia nga ru'uru'ua wane sisita 'i Betlehem ma ni fanua te'efou na gila nana'i 'afuia. Ngaia 'e fadaa fana 'agila kwa'ia ru'uru'ua wane

---

* **2:11** Na alafuunga English, gila iiria "gold, frankincense, ma myrrh." ✧ **2:15** Hosea 11:1

sisita te'efou na gila 'ame nigi 'ua na rua farisi, 'ilaka'u nga alafuunga na ni wane laka'u, suria alata laka'u fe'e buruburu ngaia 'e faata'i ai eteeta.

¹⁷ Nga ta'a na'a gila nana'i 'ubulana fanua 'i Betlehem, gila ka aani fana ru'uru'ua aaga ne'e mae. Gila aani, 'ilaka'u la Jeremaea nga profet ngaia 'e iiria no'o mai na'o,

¹⁸ “Gila longoa kwala'e aaninga lo'oori 'e leka mai fa'asia nga fanua 'i Rama† nga kwala'e nungunga 'e ba'ita.

Ni Rasel 'e nagufia ru'uru'ua sisika aana.

Alata ngaia 'e aani, te'efuta wane 'ame to'omia 'ani gwa'oa no'o, suria ni wela aana gila mae te'efou no'o.”☆

Nga oringa mai fa'asia 'i Ijip

¹⁹ Ma 'i burina la Herod 'e mae mola, nga enselo na God 'e faata'i la'u 'i 'ubulana malebolenga fala Josef 'i Ijip, ²⁰ maka fata 'ilo'oo, “Josef, tata'e, moko ngaria no'o wela lo'oo fe'enia tete'e aana ni Meri, ma moru ka ori no'o fani Israel, tofunu ta'a laka'u gila irito'ona fana kwa'ilana nga wela lo'oo, gila mae no'o.”

²¹ Ma la Josef 'e tata'e, maka ngaria no'o wela fe'enia tete'e aana ni Meri, ma gila ka ori no'o fani Israel. ²² Tafe'ua alata la Josef ngaia 'e longoa la Akilas ngaia 'e kiingi lamadu'aa mama'a aana la Herod 'i Judea, ngaia 'e ma'u fana to'orunga 'i no'ona. Ma nga enselo ka iiria la'u fana 'ubulana nga malebolenga, fana 'ani leka fana nga gule'e lefu 'i Galili. ²³ Ngai lo'oo gila nana'i na fanua

---

† **2:18** Rama 'e fanua na ngaia 'e galangia Betlehem. ☆ **2:18** Jeremaea 31:15

'i Nasaret 'i 'ubulana gule'e lefu 'i Galili. Ngaia 'e fa'ato'oa no'o 'olataa laka'u ni profet gila iiria, “Tagila fa'alata 'ania nga wane fa'asia 'i Nasaret.”

3

La Jon 'e iiria ta'a 'agila sasari agau fana nga Kraes

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ Ma tani farisi ngaa'i burina, alata la Jisas ngaia 'e ba'ita no'o, la Jon wane ni naruabunga 'e nigi mai, maka etaa no'o nga kwaifa'ananaunga 'ubulana nga gule'e lefu kwasi 'i Judea, maka fata 'ilo'oo, ² “Moru bulota'i 'aferu fa'asia nga rianga amooru, suria alata na God te'e ba'ita fafia nga ta'a aana 'e galangi nigi no'o.”

³ La Jon nga wane laka'u nga profet Aesea ngaia 'e fata mai suria, maka 'ilo'oo, “Te'e wane 'e o'omae 'i 'ubulana nga gule'e lefu langalanga.

Ma ngaia 'e 'ilo'oo, ‘Nga Alafa ngaia te'e nigi mai!
Moru sasaria nga tala fana nga Alafa!
Moru fa'aodoa nga tala fana.’” ✧

⁴ La Jon 'e ru'ufia nga ruu na ifuna kamel, maka fo'asia nga wa'ewa'etana 'ania susungana buruka. Ma nga fangalaa aana na nga nabo ma nga ngingidua.* ⁵ Ma nga ta'a 'e aula gila leka mai te'ana fa'asia nga fanua laka'u 'i Jerusalem, ma nga fanua te'efou 'i 'ubulana gule'e lefu 'i Judea, ma fa'asia nga fanua te'efou galangia nga ka'o 'i

---

✧ **3:3** Aesea 40:3   * **3:4** Nga fangalaa na'a ngaia 'e talawada'u fana darilana 'i 'ubulana gule'e lefu kwasi. La Elaeja nga profet 'e ru'ufia ruu lo'oo la'u mola. Agasia 2 Kings 1:8.

Jodan. ⁶ Ma gila ka foulange'enia rianga aaga, ma ngaia ka naruabu aga 'i 'ubulana ka'o 'i Jodan.

⁷ Ma alata la Jon 'e agasia nga ta'a 'e aula na Farasii ma nga Sadusi gila leka la'u mola mai te'ana fana ngaia 'ani naruabu aaga, ngaia ka fata 'ilo'oo faga, “Mooru 'ilaka'u no'o nga waa! Nau ku 'ame iiria famooru na nga naruabunga te'e fa'amoori 'amooru fa'asia nga kwa'ikwa'inga na God, lauta moru 'ame bulota'i mai 'aferu. ⁸ Moru agea no'o ni 'ola lo'oo 'ani faate'enia moru bulota'i mai 'aferu no'o fa'asia nga rianga amooru. ⁹ Ma moru sia manata 'ilo'oo mola 'i 'ubulana manata lamooru, 'Meeru nga ta'a na meru futa no'o mai na fufutanga ala Ebrahim. 'Ato no'o fana te'efuta kwa'ikwa'inga fa'asia God 'ani nigii la'u ameeru.' Ma nau ku kwairii kwala'imori famooru, ngaia 'e talawada'u mola fana God 'ani ngaria ni me'e fou na fou lo'oo, maka launge'enia 'ania fufutanga ala Ebrahim! ¹⁰ Nga alata lo'oo, God 'e sasari agau no'o na kwa'ikwa'inga, 'ilaka'u nga wane na ngaia 'e dau na naifi, maka sasari no'o fana tofulana 'ai. Ma nga 'ai te'efou ne'e 'ame fungu 'ania ta lode 'ai 'e le'a, ngaia te'e tofuga maka to'osiga no'o 'i 'ubulana eele.”

¹¹ Nau ku naruabu 'amooru 'ania ka'o fana 'ani faate'enia na'a moru bulota'i mai no'o fa'asia nga rianga 'amooru. Tafe'ua te'e wane na'a te'e leka mai burigu, ngaia te'e naruabu 'amooru 'ania nga Anoe 'ola Abu ma nga eele. Ma ngaia 'e taringa'i 'e riufi nau, ma 'inau ku 'ame to'omia 'aku ngaria nga me'e butu ana. ¹² Ma ngaia 'e sasari agau no'o fana sufalana ta'a lo'oo te'efou, 'ilaka'u nga wane laka'u ngaia 'e 'efoa nga 'u'ui 'ola 'e le'a fa'asia nga

'e'efona. Ma ngaia 'e ogua nga 'u'ui 'ola le'a lo'oo 'i 'ubulana 'ifi fana goni 'olanga. Ma ngaia ka do'ofia nga 'e'efona lo'oo 'i 'ubulana nga eele ne'e nunula ma 'e sia mae la'u.

Nga naruabunga ala Jisas
(Mak 1:9-11; Luk 3:21-22)

¹³ Nga alata no'ona, la Jisas 'e leka mai fa'asia gule'e lefu 'i Galili fana ka'o 'i Jodan te'ana la Jon fana la Jon 'ani naruabu ana. ¹⁴ Tafe'ua la Jon 'e irito'ona fana nga bulosilana mangona la Jisas, maka 'ilo'oo, “Ngaia 'e to'omia 'i'oo no'o to'o naruabu agu, ma 'i'oo leka mai te'agu fana nau 'akui naruabu amu.”

¹⁵ Ma la Jisas 'e lamadu'aa maka fata 'ilo'oo, “Gwa'a 'ani 'ilo'oo, 'oi agea no'o mai fagu, tofuna agelana nga 'ola lo'oo, daa'a golo agea no'o nga 'ola na'a God ngaia 'e siria.” Ma la Jon ka ala no'o fafia.

¹⁶ Ma nga alata la Jisas 'e naruabu 'e sui mola, ngaia 'e tata'e mai fa'asia ka'o. Ma 'i langi ka 'ulasi fana, ma ngaia ka agasia nga Anoe 'ola Abu na God 'e sifo mai 'ilaka'u nga bola, maka to'oru 'i fofona.

¹⁷ Ma te'e kwala 'e 'ola ngaia 'e talo mai fa'asia 'i langi maka 'ilo'oo, “Ngaia no'o na wela agu na nau ku kwaimaa ba'ita fana, mai nau ku aile'a ba'ita fe'enia.”

4

La Saetan 'e irito'ona la Jisas
(Mak 1:12-13; Luk 4:1-13)

¹ Ma 'i burina nga 'ola lo'oo, nga Anoe 'ola Abu 'e talaia la Jisas fana gule'e lefu kwasi fana Saetan 'ani irito'ona. ² Ma la Jisas ka abu keto suria fai akwale'e gagani, ma fai akwale'e logo, ma ngaia

ka molo'u no'o. ³ Sike'ena, la Saetan 'e leka mai te'ana, maka fata 'ilo'oo, “Tofuna 'i'oo nga Wela na God, 'oi alafuu fana ni me'e fou lo'oo 'ani bu'ota'i fana beret.”

⁴ Ma la Jisas 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Nga Girigiringa Abu 'e iiria, 'Nga wane 'ame momoori 'ania fangalaa 'i talana. Tafe'ua, ngaia 'e momoori 'ania alafuunga te'efou ne'e leka mai fa'asia God.’”[☆]

⁵ Sui mala Saetan ka talaia la'u la Jisas fana nga fanua abu 'i Jerusalem, ma ngaia 'e fa'aulaa na lefu ne'e lau 'i langi, fofona nga 'Ifi Abu na God.

⁶ Ma ka fata 'ilo'oo fana, “Tofuna 'i'oo nga Wela na God, 'oi olo kau 'i wado fa'asia lefu lo'oo, suria nga Girigiringa Abu laka'u 'e fata 'ilo'oo, 'La God te'e kwatea mai nga enselo aana te'amu, ma tagila aga suri'o, ma gwa'a nga 'a'aemu 'e sia to'o mola na te'efuta me'e fou.’”[☆]

⁷ Ma la Jisas 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Ma nga Girigiringa Abu laka'u 'e fata la'u mola 'ilo'oo, 'T'oo sia irito'ona mola Alafa na ngaia God amu.’”[☆]

⁸ Sui mala Saetan ka talaia la'u la Jisas fana gouna busu ne'e lau langi 'e iiki no'ona, maka faate'enia nga 'inato'onga te'efou na fanua lo'oo 'i wado ma nga kwangakwanga'a ngaa'i fala Jisas.

⁹ Ma la Saetan ka fata 'ilo'oo, “Ni 'ola lo'oo te'efou nau taku kwatea famu, lauta 'i'oo bobouruuru 'i maana 'a'aegu, moko fa'aba'ita nau.”

¹⁰ Ma la Jisas 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Saetan, 'oi leka lalau kau fa'asi nau! Suria nga Girigiringa

---

[☆] 4:4 Diuteronomi 8:4   [☆] 4:6 Sam 91:11   [☆] 4:7 Diuteronomi 6:16

Abu 'e iiria, 'Te'e God amu no'o na 'i'oo to'o fo'osia, ma 'i'oo to'o taunga'i fana.' ”✧

¹¹ Alata no'ona, la Saetan 'e leka fa'asia la Jisas. Ma nga enselo gila leka mai, ma gila ka kwaibooni no'o ana.

*La Jisas 'e tala'aea nga taunga'inga aana
(Mak 1:14-15; Luk 4:14-15)*

¹² Alata la Jisas 'e longoa na gila arua no'o la Jon 'ubulana nga 'ifi na lokafu, ngaia 'e ori fana gule'e lefu 'i Galili. ¹³ Sui ma ngaia ka leka no'o fa'asia fanua aana 'i Nasaret. Ngaia 'e leka, maka nana'i no'o 'i Kapaneam, nga fanua 'i gegena nga asi 'i Galili, nga gule'e lefu na fufu'ita'a ala Sebulun mala Naftali. ¹⁴ Ngaia 'e agea 'ilo'oo fana 'ani fa'ato'oa nga fatalana profet Aesea laka'u 'e 'ilo'oo,

¹⁵ “Nga gule'e lefu 'i Sebulun ma 'i Naftali,
gila nana'i 'ubulana gule'e lefu 'i Galili,
ma gila nana'i suria tala fana asi ba'ita, maka
nana'i gegeni ka'o 'i Jodan,
lefu na ta'a gila 'ame Jiu gila nana'i ai.

¹⁶ Nga ta'a lo'oori, gila nana'i 'ubulana nga ma'elogo,
tagila agasia lalanga ba'ita.

Ma ni dai na gila nana'i 'ubulana fanua logologo'a na maenga lo'oo,
lalanga te'e lala 'afuiga ma te'e kwaibooni aga.” ✧

¹⁷ 'Ita na alata no'ona, la Jisas 'e eta fana 'ani kwaifa'ananaua maka 'ilo'oo, “Moru bulota'i mai fa'asia nga rianga 'amooru, suria alata God 'ani

ba'ita fafia ta'a aana ngaia 'e galangia mooru no'o."

*La Jisas 'e firia fai
wane ni deenga
(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)*

¹⁸ Na alata la Jisas 'e leka suria nga asi 'i Galili, ngaia 'e agasia la Saemon (na'a ngaia 'e fa'alataa la'u mola 'ania la Pita) fe'enia la Andru nga wanefuta fe'enia. Gaa'a rua wane ni deenga. Gala dee 'ania fulai agaa'a 'ubulana asi 'i Galili.

¹⁹ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fagaa'a, "Molo leka mai fe'eni nau, moo'o rua wane ni deenga, mai nau taku fa'ananau 'amoo'o fana deelana ta'a mai te'agu." ²⁰ Ma alata no'ona mola, gala 'akwasia nga fulai agaa'a, ma gala ka leka no'o fe'enia.

²¹ Sui ma la Jisas 'e leka la'u kau, maka agasia la'u nga rua wane ngaa'i la'u, la Jemes ma la Jon nga rua wela ala Sebedi. Gaa'a gala nana'i 'i 'ubulana nga baru fe'enia mama'a agaa'a la Sebedi, ma gala laumea nga fulai 'agaa'a. La Jisas 'e soe 'agaa'a. ²² Ma nga alata no'ona mola, gala ka 'akwasia no'o nga baru fe'enia la ma'a agaa'a, ma gala ka leka no'o fe'enia la Jisas.

*La Jisas 'e leka kwairiu
fe'enia ta'a aana
(Luk 6:17-19)*

²³ La Jisas 'e riufia ni fanua lo'oo 'i 'ubulana gule'e lefu 'i Galili, maka fa'ananaua nga ta'a no'ona 'ubulana ni 'ifi ni fo'anga na Jiu. Ma ngaia ka kwairii 'ania nga Kwairiinga Le'a lo'oo suria nga ba'itangaa na God, maka gulaa nga ta'a na'a

gila fii 'ania fiifinga kwaitatari. ²⁴ Ma nga alafu-unga suria la Jisas 'e talofia fanua no'ona te'efou 'i 'ubulana gule'e lefu 'i Siria. Ma ta'a 'e aula na'a gila fii 'ania fiifinga kwaitatari, gila ka ngariga mai te'ana. Nga ta'a na noniga 'e fii, ma ta'a na adalo 'e bo'ega, ma nga ta'a na'a nga langasi 'e kwa'ikwa'iga, ma ta'a na'a 'a'aega 'e mae, gila leka mai te'ana. Ma la Jisas ka gulaga te'efou no'o. ²⁵ Ma nga ta'a 'e auaula la'u mola, gila ka leka suria la Jisas na alata no'ona. Ta'a gila leka fa'asia gule'e lefu 'i Galili, ma fanua 'i Jerusalem, ma tani fanua ngaa'i la'u 'ubulana gule'e lefu 'i Judea, ma nga gule'e lefu 'i Dekapolis,* ma fa'asia nga gula na tata'elana sina na ka'o 'i Jodan.

5

Nga kwaifa'ananaunga ala Jisas

(Luk 6:20-23)

¹ Ma nga alata lo'oo la Jisas ngaia 'e agasia nga oguogunga ba'ita lo'oo, ngaia 'e fane na busu, maka to'oru 'i wado.* Ma nga fufu'iwane aana gila ka ogu 'afuia, ² ma ngaia ka tala'ae no'o fana fa'ananaulaga, maka 'ilo'oo,

³ “Aile'anga fana ta'a na'a gila su'aai gila galafa'a 'i maana God,
tofuna God 'e ba'ita fafiga.

⁴ Aile'anga fana ta'a na gila kwaimanadai,
tofuna God te'e gwa'oga.

---

* **4:25** Fa'aladamia na nga Dekapolis 'e 'ilo'oo, 'akwale'e fanua.'

* **5:1** Na alata no'ona ta'a ni kwaifa'ananaunga gila to'oru 'i wado alata gila fa'ananau.

- 5 Aile'anga fana ta'a na gila malasika'a aaga 'i talaga,
tofuna God te'e kwatea nga fanua lo'oo 'i wado faga.
- 6 Aile'anga fana ta'a na gila siria 'e iiki fana agetalana ni 'ola 'e odo,
tofuna God te'e fa'atoria manatalaga.
- 7 Aile'anga fana ta'a na gila laeta'afia ta'a matari,
tofuna God te'e laeta'afiiga la'u mola.
- 8 Aile'anga fana ta'a na mangoga 'e kwari 'i maana God,
tofuna gila tagila agasia God.
- 9 Aile'anga fana ta'a na gila taunga'i fana nga aloalonga 'i laloana ta'a,
tofuna God te'e fa'alataga 'ania nga ru'uru'ua aana.
- 10 Aile'anga fana ta'a na gila malate'ote'o aga du'ana gila agea ni 'ola 'e odo,
tofuna God te'e ba'ita fafiga.
- 11 Aile'anga famooru alata nga ta'a gila fata ngadaa amooru, ma gila malate'ote'o amooru, ma gila iiria ni 'ola 'e ria 'e aula amooru ne'e 'ame to'o tofuna mooru no'o na nga fufu'iwane agu. ¹² Nau ku iiria 'ola lo'oori tofuna ni 'ola 'e ria lo'oo na gila agea famooru, gila agea la'u mola na profet mai na'o. Moru aile'a, tofuna God te'e kwatea foforinga ba'ita famooru 'i Langi.”

*Nga asi fe'enia nga uunu
(Mak 9:50; Luk 14:34-35)*

- ¹³ La Jisas 'e fata la'u 'ilo'oo, “Nga solti ngaia 'e fa'ale'aa nga fangalaa amooru. Mai 'amooru la'u mola moru 'ilaka'u nga solti fana nga ta'a te'efou. Lautu na asilai ngaia 'e 'amoe no'o, ngaia 'e 'ato

'e iiki 'ani asila la'u. Ma ngaia 'ame le'a no'o fana agelai la'u 'ania te'efuta 'ola, ngaia 'e le'a mola fana 'amoru 'ui no'o 'ania 'i maa, fana nga ta'a 'agila talaufia mola.

¹⁴ “Mooru moru 'ilaka'u la'u mola nga uunu fana nga ta'a te'efou fofona fanua lo'oo 'i wado. Nga fanua na ngaia 'e nana'i 'i gouna nga busu ngaia 'e 'ato 'ani nagwa. ¹⁵ Ma te'efuta wane 'e sia lalaua mola nga uunu, sui maka arua mola 'i olofana nga daoko. Alata ngaia 'e lalaua uunu 'e sui, ngaia te'e ngaria, maka arua na lefu 'i langi, fana 'ani lala fana nga ta'a te'efou 'i 'ubulana nga 'ifi no'ona. ¹⁶ Ma ka 'ilo'oo la'u mola, alamia nga uunu amooru 'ani lala 'i na'ona ta'a te'efou, fana 'agila agasia ni 'ola le'a na moru agea, ma gila ka baatafea Mama'a amooru ne'e nana'i mai Langi.”

Kwaifa'ananaunga suria Tagi ala Moses

¹⁷ “Mooru sia madafia iiria nau ku leka mai fana nga to'osilana nga Tagi ala Moses ma nga kwaifa'ananaunga na profet. Nau ku 'ame leka mai fana nga to'osilai, tafe'ua mai nau ku leka mai fana nga fa'ato'olana nga kwaifa'ananaunga aaga. ¹⁸ Nau ku iiria nga 'ola kwala'imori famooru, nga alata na lalo ma nga fanua lo'oo 'i wado gila nana'i 'ua, te'efuta 'ola sisika na nga Tagi 'e sia nagwa mola leleka maka nigina alata na ni 'ola te'efou na nga tagi 'ani lau 'ilaka'u God 'e fadaa mai. ¹⁹ Ngaia lo'oo, ni dai ne'e 'ame lo'o suria te'efuta me'e tagi sisika, maka fa'ananaua nga ta'a fana ma'asiringa na te'efuta 'ola sisika na tagi lo'oo, God te'e arua 'e 'ita'i na nga founa aana. Tafe'ua ni dai ne'e lo'o suria nga tagi maka fa'ananaua nga ta'a

fana lo'onga suria, God te'e arua 'ani ba'ita 'i 'ubulana nga founfouna aana. ²⁰ Nau ku iiria famooru, lauta moru 'ame abulo le'a riufia nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na Tagi, ma ni Farasii fana lekanga suria 'ola na God ngaia 'e siria, ngaia 'e 'ato 'e iiki fana 'amoru nana'i fe'enia ta'a na God 'e ba'ita fafiga.”

Kwaifa'ananaunga suria ogarianga

²¹ “Mooru moru longoa no'o nga tagi te'efou na gila iiria fana wawarifu dauru mai na'o laka'u 'e 'ilo'oo, “T'oo sia kwa'ia wane. Lautu ni dai ne'e kwa'ia wane, tagila ngaria 'i na'ona nga ta'a ni kwaisufaingaa.’[☆] ²² Tafe'ua alata lo'oo, nau ku iiria famooru, ni dai ne'e ogaria tago fana nga wane ni futanga aana, tagila ngaria te'ana ta'a ni kwaisufaingaa. Ma ni dai ne'e iiria fana nga wane ni futanga ana, “T'oo nga 'ola 'uri'uri lo'oo mola,’ tagila ngaria te'ana ta'a ni fadafadanga. Ma ni dai ne'e fata ngadaa nga wane ni futanga ana, ngaia 'e leka na tala fana nga eele ne'e nunula ma 'e sia mae la'u. ²³ Lautu 'i'oo sasari agau no'o na tabonga amu fana God fofona nga uumu, moko madafia te'e 'ola 'ame wataga 'ua 'i laloamoo'o wane molo futa suria nga kutanga amu, ²⁴ 'Oi 'akwasia madi tabonga amu 'i maana uumu no'ona, sui moko ori, moko fata ni kwaimaanga madi fe'enia. Burina, ma to'o bi'i ori mai moko bi'i kwatea nga tabonga amu fana God.

²⁵ “Ma lauta te'efuta wane 'e ngari'o fana kwaisufaingaa, 'oi fata kwaimaanga madi fe'enia, alata

---

☆ **5:21** Eksodas 20:13; Diuteronomi 5:17

moo'o molo 'ame nigi 'ua na lefu fana kwaisufaingaa. Tofuna lauta molo nigi no'ona no'o, ngaia te'e kwate'o no'o fana nga wane ni kwaisufaingaa, ma 'i burina ngaia 'e sufa'o 'e sui, ngaia te'e kwate'o la'u fana ta'a ni 'abelongaa, ma nga ta'a ni 'abelongaa tagila aru'o la'u 'ubulana lokafu. ²⁶ Nau ku iiria famu, lauta ngaia 'e 'ilo'oo, ngaia 'e 'ato no'o 'i'oo 'ani ru'u fa'asia nga lokafu leleka moko kwatea nga seleni 'i'isi amu ne'e to'omia kwa'ikwa'inga amu.”

Kwaifa'ananaunga suria fuageninga

²⁷ “Moru longoa no'o nga tagi ne'e iiria, ‘T'oo sia agemani mola.’[✧] ²⁸ Ma alata lo'oo, nau ku iiria famooru, ni dai ne'e bubunia te'efuta nonigeni 'ania manate'e wane ni kwaisiriinga, ngaia 'e agemani 'e sui no'o 'ania mangona. ²⁹ Ngaia lo'oo, lauta 'i'oo siria 'i'oo 'ani agea ta 'ola 'e ria 'ania gule'e maa le'a amu, 'oi lafua, moko to'osia fa'asi'o. Ngaia te'e le'a mola lauta 'i'oo to'osia te'e gule'e 'ola na nonimu, fa'asia God ta to'osia nga nonimu te'efou 'i 'ubulana nga eele na lefu na kwa'ikwa'inga. ³⁰ Ma lauta 'i'oo siria 'i'oo 'ani agea te'efuta 'ola 'e ria 'ania gule'e nima le'a amu, 'oi furi mousia moko to'osia fa'asi'o. Ngaia te'e le'a mola lauta 'i'oo to'osia te'e gule'e lefu 'i nonimu, fa'asia God ta to'osia nga nonimu te'efou 'i 'ubulana nga eele na lefu na kwa'ikwa'inga.”

Kwaifa'ananaunga suria rugasilana noni ma wane
(*Mat 19:9; Mak 10:11-12; Luk 16:18*)

✧ 5:27 Eksodas 20:14; Diuteronomi 5:18

³¹ Mooru longoa no'o nga Tagi ne'e iiria, 'Ni dai ne'e rugasia nga noni aana, ngaia te'e kwatea giri-giringa na kwairugasinga fana.' ✧ ³² Tafe'ua alata lo'oo, nau ku iiria famooru, te'efuta wane 'e sia ma'asini te'enia mola nga noni aana. Lauta wane 'e ma'asini te'enia noni aana, ngaia ne'e kwatea noni aana fana agemaninga. Ma lauta te'efuta wane 'e feea la'u nga noni lo'oori, nga wane no'ona ngaia 'e fuageni kwaifafi la'u mola 'i na'ona God. Te'e 'ola na nga wane su'asuria te'e 'akwasia nga noni aana tofuna, lauta ngaia 'e agemani fe'enia te'efuta wane matari.

Kwaifa'ananaunga suria fataarunga'inga

³³ “Mooru longoa la'u mola nga tagi gila iiria fana nga ta'a 'ua no'o mai na'o. ‘I'oo sia mousia mola fataarunga'inga amu; lauta 'i'oo fa'ategelaa fataarunga'inga amu 'ania latana God, 'i'oo sia mousia mola fataarunga'inga amu.’ ✧ ³⁴ Ma alata lo'oo, nau ku iiria famooru, 'i'oo sia fa'ategelaa mola fataarunga'inga amu 'ania te'efuta 'ola. T'oo sia fa'ategelaa mola fataarunga'inga amu 'ania fanua 'i Langi, tofuna God ngaia 'e ba'ita no'ona. ³⁵ Ma 'i'oo sia fa'ategelaa mola fataarunga'inga amu 'ania fanua lo'oo 'i wado, tofuna God ngaia 'e ba'ita la'u mola 'i lo'oori. Ma 'i'oo sia fa'ategelaa mola fataarunga'inga amu 'ania 'i Jerusalem, suria ngaia nga fanua na God, nga kiingi ba'ita. ³⁶ Ma 'i'oo sia fa'ategelaa mola fataarunga'inga amu 'ania goumu, suria ngaia 'e 'ato fana 'i'oo 'ani

---

✧ **5:31** Diuteronomi 24:1   ✧ **5:33** Nambas 30:2

launge'enia te'e me'e ifiifu 'i goumu 'ani kwak-wao'a 'amoe maka bobola'a. ³⁷ Lauta 'i'oo kwa-ialami, iiria mola, 'Kiu,' ma lauta 'i'oo 'ame kwa-ialami, iiria mola, 'Amoe.' Ma lauta 'i'oo iiria la'u te'efuta 'ola, nga 'ola no'ona ngaia 'e leka no'o mai fa'asia Saetan.”

*Kwaifa'ananaunga suria Kwaidu'aanga
(Luk 6:29-30)*

³⁸ La Jisas 'e alafuu la'u maka fata 'ilo'oo, “Mooru longoa te'efou no'o nga tagi laka'u 'e fata 'ilo'oo, 'Lauta te'efuta wane 'e ngadaa nga maana te'efuta wane ngaa'i, tagila ngadaa la'u mola maana wane no'ona. Ma nga nifo la'u mola fana du'ulana gwe'e nifo.’ ✧ ³⁹ Tafe'ua alata lo'oo, nau ku iiria famooru, 'i'oo sia du'aa mola te'efuta 'ola 'e ria na'a nga ta'a gila agea amu. Lautu te'efuta wane 'e fidaria nga gula le'a na babarimu, alamia 'ani fidaria la'u mola nga gula moori na babarimu.† ⁴⁰ Ma lauta te'efuta wane 'e ngari'o fana nga kwaisufaingaa fana ngarilana nga sote amu, 'oi alamia 'ani ngaria la'u mola nga ruu amu na gwaringa fana. ⁴¹ Ma lauta te'efuta wane 'e su'unge'eni'o 'ano ngaria ni 'ola aana suria nga tofi'i tala, 'oi ngaria suria rua tofi'i tala. ⁴² Moko kwate fana te'efuta wane na ngaia 'e soea te'efuta 'ola amu. Ma alata te'efuta wane 'e siria 'ani gania te'efuta 'ola amu, kwatea fana.”

*Kwaifa'ananaunga suria kwaimaanga fana
marimae
(Luk 6:27-28, 32-36)*

✧ **5:38** Eksodas 21:24; Diuteronomi 19:19; Levitikas 24:20 † **5:39** Na alata no'ona, fidarilana wane na babarimu ngaia 'ola fana fa'amailalana wane.

43 “Mooru longoa te'efou no'o nga alafuunga tegela'a laka'u 'e fata 'ilo'oo, ‘Moru kwaimaa fana nga ta'a kwaimaanga amooru, ✨ ma moru ka aga mani na marimae amooru.’ † 44 Tafe'ua alata lo'oo, nau ku iiria famooru, moru kwaimaa fana nga marimae amooru, ma moru ka fo'a fani dai na gila malate'ote'o amooru. 45 Lauta moru agea 'ilo'oo, ngaia 'e faate'enia moru wela na Mama'a amooru 'i Langi. Suria ngaia 'e launge'enia nga sina 'ani lala 'afuia nga ta'a na gila ria ma nga ta'a gila le'a la'u mola, maka kwatea nga uuta fana ni dai na gila agea ni 'ola 'e le'a, ma fana ta'a na gila agea ni 'ola lo'oo 'e ria.

46 Lauta moru kwaimaa mola fana nga ta'a na gila kwaimaa famooru, God 'e sia kwatea mola foforinga famooru. Tofuna gwa'a nga ta'a ni gonilana seleni na takisi, ma gila agea la'u mola 'ola lo'oori! 47 Ma lauta moru alafuu le'a mola fe'enia nga wane ni kwaimaanga amooru, moru 'ame matari mola fa'asia nga ta'a lo'oo te'efou. Suria nga ta'a gila bobolosia God, gila agea la'u mola 'ola lo'oori! 48 Moru 'amoru odo, 'ilaka'u nga Mama'a amooru 'i Langi ne'e odo 'e iiki.”

6

Kwaifa'ananaunga suria kwatenga

1 Ma la Jisas ka fata la'u 'ilo'oo, “Moru 'abelo 'ania mooru, fa'asia moru ta agea mola 'ola 'e le'a fana ta'a 'agila agasia, ma gila ka tafe 'amooru

---

✨ 5:43 Levitikas 19:18 † 5:43 Kwaifa'ananaunga suria aga mani nga marimae, ngaia 'ame nana'i 'ubulana Tagi ala Moses, ma ngaia 'e leka suria kwaifa'ananaunga na nga Jiu.

tofuna. Lauta mooru agea 'ino'ona, ma moru sia ngaria mola te'efuta foforinga fa'asia nga Mama'a mooru mai langi. ² Lauta 'i'oo kwatea nga kwakwatenga fana boonilana ta'a galafa'a, 'i'oo sia foule'enia mola fana ta'a 'agila tafe'o fafia. Suria nga falafala lo'oori, na nga ta'a kotokoto gila agea. Gila kwaibooni na ta'a galafa'a 'ubulana 'ifi ni fo'anga ma suria nga tala ba'ita, fana ta'a te'efou 'agila baatafega. Ma nau ku iiria famooru, God 'ame kwatea nga foforinga faga, suria gila ngaria no'o nga foforinga aaga lo'oo.

³ Ma alata 'i'oo kwatea te'efuta 'ola fana kwai-booninga, 'i'oo sia faate'enia mola fana te'efuta wane, fana gwa'a wane ni kwaimaanga amu ma 'e sia su'a mola ai. ⁴ Alata 'i'oo kwatea te'efuta 'ola fana te'efuta wane, 'i'oo to'o na'agonia fa'asia nga ta'a, fana gila sia agasia mola ma gila sia su'a mola ai. Gwa'a 'i'oo kwate nagwa nagwa ai, nga Mama'a amu na'a ngaia 'e nana'i mai 'i Langi, ngaia 'e agasia no'o 'olataa no'ona 'i'oo agea, ma ngaia te'e kwatea foforinga famu.”

*Kwaifa'ananaunga
suria fo'anga
(Luk 11:2-4)*

⁵ La Jisas 'e fata 'ilo'oo la'u, “Alata moru fo'a, moru sia 'ilaka'u mola ta'a ni kotonga na'a gila fo'a mola fana nga ta'a no'ona 'agila agasiga. Suria nga alata gila fo'a, gila siria ulanga 'ubulana 'ifi ni fo'anga ma suria tala ba'ita, fana nga ta'a 'agila agasiga, ma gila ka tafega. Ma nau ku iiria famooru, gila ngaria no'o nga foforinga aaga fa'asia nga ta'a na gila tafega. ⁶ Ma nga alata 'i'oo

fo'a, 'oi leka na lefu ne'e nana'i talana, moko nana'i 'i no'ona, moko fo'asia God, ma te'efuta wane 'e sia agasia mola. Ma gwa'a te'efuta wane ma 'e sia agasi'o mola na alata 'i'oo fo'a, Mama'a amu ne'e nana'i mai 'i Langi ngaia ne'e agasi'o. Ma ngaia te'e kwatea foforinga famu fana 'olataa na'a 'i'oo agea.

⁷ “Alata moru fo'a, moru sia 'ilaka'u la'u ta'a na gila bobolosia God. Suria alata gila fo'a, gila alafuu 'e tekwa 'e iiki, ma gila 'ame su'a mola na 'olataa na gila iiria. Gila madafia lauta gila fo'a tekwa 'ilo'oo, ni god aga tagila longoga. ⁸ Ma moru sia agea la'u 'ilaka'u 'i gila, suria Mama'a amooru 'i Langi ngaia 'e su'asuria te'efou no'o 'olataa na'a moru bo'obo'o fai, 'ina'o moru bi'i soea.

⁹ “Alata moru fo'a, tamoru fata 'ilo'oo,
Mama'a ameeru 'i Langi,
Meeru meru siria ta'a lo'oo te'efou 'agila
fa'aba'itaa latamu,
tofunu ngaia 'e abu 'e iiki.

¹⁰ Meeru miru siria 'i'oo 'ani ba'ita fafia mangona
ta'a lo'oo te'efou.

Ma nga kwaisiriinga amu 'ani lau no'o 'i wado
'ilaka'u la'u mola 'i Langi.

¹¹ 'Oi kwatea mai fangalaa ne'e to'omia meeru
fana gani lo'oo.

¹² Moko 'olafanataa na rianga ameeru,
'ilaka'u la'u mola na'a 'imeeru meru
'olafanataa na rianga na ta'a lo'oo te'efou
na gila agea ni 'ola 'e ria ameeru.

¹³ 'T'oo sia alami 'ameeru mola fana lekanga 'ubu-
lana irito'onga ne'e riufi 'ameeru.

Ma 'i'oo 'ani fa'amoori 'ameeru fa'asia la Saetan.

¹⁴ “Aia, ma lauta moru 'olafanataa ani dai ne'e
agea ni 'ola 'e ria amooru, Mama'a amooru 'i Langi

ngaia te'e 'olafanataa la'u mola na rianga amooru.
¹⁵ Ma lauta moru 'ame 'olafanataa ani dai ne'e agea 'ola 'e ria amooru, Mama'a amooru 'i Langi 'e sia 'olafanataa mola na rianga amooru.”

Kwaifa'ananaunga suria abu fanganga

¹⁶ La Jisas 'e fata 'ilo'oo la'u, “Alata moru abu keto fana fo'anga tegela'a, moru sia 'ilaka'u mola ta'a ni kotonga. Suria nga alata gila abu keto, gila aga 'ilaka'u ta'a gila kwaimanadai fana nga ta'a 'agila agasia na gila abu keto, ma gila ka tafega. Ma nau ku iiria famooru, nga ta'a lo'oo 'e 'ato no'o 'agila ngaria te'efuta foforinga la'u, suria gila ngaria no'o nga foforinga aaga lo'oo. ¹⁷ Nga alata 'i'oo 'ani abu keto, 'i'oo narufia maamu, moko 'usua waiwai na goumu 'ilaka'u 'i'oo agea gani mai gani, ¹⁸ fana te'efuta wane 'e sia aga su'a mola na'a 'i'oo abu fanga. Ma gwa'a te'efuta wane 'ame aga su'a amu, Mama'a amu 'i Langi ngaia 'e agasi'o, ma ngaia te'e kwatea nga susuga famu tofunu nga 'olataa lo'oo 'i'oo agea. Ngaia 'e agasi'o gani mai gani, gwa'a 'i'oo 'ame agasia.”

Kwaifa'ananaunga suria dari'olanga

(Luk 12:33-36)

¹⁹ Sui la Jisas 'e fata la'u 'ilo'oo, “Moru sia gonia mola nga dari'olanga amooru fofona fanua lo'oo 'i wado, nga lefu nga rimerime ma nga fulanga te'e ngadaa ma nga ta'a beriberi tagila beria lau mola. ²⁰ Moru gonia nga dari'olanga amooru 'i Langi, lefu nga rimerime ma nga fulanga 'e sia ngadaa mola, ma nga ta'a beriberi gila sia beria mola. ²¹ Tofuna alata nga dari'olanga 'amooru ngaia 'e nana'i 'i Langi, nga manata lamooru 'e

fongu te'efou no'o fana ni 'ola 'i Langi. Ma alata nga dari'olanga 'amooru ngaia 'e nana'i fofona fanua lo'oo 'i wado, nga manata lamooru 'e fongu te'efou no'o fana ni 'ola fofona nga fanua lo'oo 'i wado.

²² “Lauta maamu 'e le'a, 'i'oo to'o nana'i 'ubulana nga lalanga na kwaifa'ananaunga na God, tofunana nga maamu ne'e talaia mai lalanga fana 'ubulana nonimu. ²³ Lauta 'i'oo 'ame agasia nga lalanga lo'oo, maamu 'e ria, moko nana'i no'o 'ubulana ma'e logo. 'Too to'o 'abelo le'a 'ani'o, lauta 'i'oo ma'asini te'enia nga lalanga na God, ma manatalamu ngaia 'e logologo'a 'e iiki no'ona.”

La Jisas 'e kwaifa'ananau suria God fe'enia dari'olanga

(Luk 16:13; 12:22-31)

²⁴ La Jisas 'e fata 'ilo'oo la'u, “Ato fana te'efuta wane 'ani taunga'i fana nga rua wane ba'ita kwai-tatari. Lauta ngaia 'e 'ilo'oo, ngaia te'e marimae na wane ba'ita ngaa'i, ma te'e kwaimaa fana nga wane ba'ita ngaa'i. Ma ngaia te'e taunga'i le'a fana nga wane ngaa'i, ma te'e aga mani na wane ngaa'i. Ngaia lo'oo, 'e 'ato 'e iiki fana 'amoru taunga'i fana God ma nga bata na te'e alata momola.

²⁵ “Ngaia lo'oo nau ku iiria famooru, moru sia manata 'abelo mola suria 'olataa na tamooru 'ania, ma tamoru go'ufia, ma 'olataa na tamooru ruu 'ania fafia noni mooru. Tofuna nga mooringa, ngaia 'e le'a 'e iiki riufia nga fangalaa, ma nga labe'ola ngaia 'e le'a 'e iiki riufia nga ruu. ²⁶ Agasia nga langasi 'ubulana lalo. Gila 'ame 'abelo mola suria taunga'inga na te'efuta langa'a. Ma gila 'ame gonia mola te'efuta fangalaa, ma gila 'ame

launge'enia mola te'efuta 'ifi fana arulana fangan-galaa ai. Tafe'ua ma Mama'a amooru 'i Langi 'e langoniga mola te'efou. Aia, God ngaia 'e iiri ba'ita amooru 'e talariufia nga langasi lo'oo. Ngaia lo'oo, God te'e langoni 'amooru la'u mola. ²⁷ Tafe'ua moru manata 'abelo suria mango mooru, ngaia 'e 'ato 'e iiki 'amooru agea mango mooru 'ani lalau sisika la'u.

²⁸ “Ma 'ola 'e fe'ua na moru manata 'abelo suria nga ruu? Moru agasia madi nga lamalama na 'ai. Gila 'ame taunga'i la'u mola, ma gila 'ame launge'enia la'u mola te'efuta ruu faga. ²⁹ Ma nau ku iiria famooru, gila aga kwanga'a maka iiki riufia ruu na'a la kiingi Solomon ngaia 'e ru'ufia. ³⁰ Ma nga tatakana 'ai lo'oo, gila nana'i mola suria te'e alata ko'uko'uta, ma gila ka 'ui la'u mola 'aniga 'ubulana eele. Ma ngaia 'e 'ilo'oo la'u mola, God ngaia 'e fa'aruufia 'ania ni 'ola 'e le'a. 'Ilo'oo ma mooru fitala iiria God 'e sia fa'arufia mooru mola? Nga tagoto'onga amooru ngaia 'e sisika.

³¹ “Nga lo'oo, moru sia manata 'abelo mola 'ilo'oo, 'Nga fangalaa, ma nga 'ola fana go'ufilai, ma nga ruu agu te'e leka mai fa'asia 'i fai? ³² Nga ta'a na'a gila bobolosia God, gila manata 'abelo suria ni 'ola lo'oo. Mai 'amooru, Mama'a amooru 'i Langi ngaia 'e su'asuria sui no'o na 'i 'amooru moru bo'obo'o fana ni 'ola lo'oo. ³³ Tafe'ua, moru kwaisirii ba'ita fana nga mooringa lo'oo God ngaia 'e ba'ita fafia fe'enia agelana nga 'ola 'e odo. Moru kwaisirii fani 'ola lo'oo 'ania riufia ni 'ola kwait-atari te'efou, ma ngaia te'e kwatea ni 'ola te'efou na mooru bo'obo'o fai famooru. ³⁴ Ngaia lo'oo, moru sia manata 'abelo mola suria 'abelongaa

fana 'igani. Arua 'ani nana'i no'o fana 'igani. Ngaia 'ame to'omia fana 'amoru ogua nga 'abelongaa 'i gani fe'enia nga 'abelongaa fana gani tala'ina. Tofuna gani ngaia 'e to'o no'o na 'abelongaa ne'e to'omia 'i tala'ina.”

7

Kwaifa'ananaunga suria sufalana ta'a ngaa'i (Luk 6:37-38, 41-42)

¹ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo la'u, “Mooru sia sufaa mola te'efuta wane ngaa'i, fa'asia God ka sufa 'amooru la'u. ² Lauta moru sufaa nga ta'a ngaa'i, God te'e sufa 'amooru 'ino'ona la'u mola. Ma nga falafala ngai taa na tamoru kwaisufai 'ania na wane ngaa'i, nga falafala no'ona la'u mola na God te'e sufaa mooru 'ania. ³ 'I'oo to'o na rianga ba'ita, tafe'ua moko iila mola fana te'efuta wane na ngaia 'e to'o na rianga sisika. 'Ola 'e fe'ua 'i'oo agasia nga ngaru ngai 'ubulana maana wane ni futanga amu, mai 'i'oo 'ame agasia mola memede 'ai ba'ita na'a ngaia 'ubulana maamu 'i talamu? ⁴ Ma 'i'oo fata 'ilo'oo fana nga wane matari, “'I'oo agea nga 'ola na ngaia 'e ria, alamia 'aku fa'aodoa manatalamu.’ Tafe'ua 'i'oo 'ame manata 'abelo mola suria rianga ba'ita na 'i'oo agea. ⁵ 'I'oo wane ni kotonga. 'Oi 'akwasia madi nga rianga amu. Sui ma, 'i'oo to'o bi'i to'omia kwaibooninga na te'efuta wane ngaa'i na nga rianga aana.

⁶ “Ma moru sia kwatea mola nga 'ola 'e abu fana ku'ito, suria tagila bu'ota'i, ma gila ke'e 'amooru

mola. Ma moru sia kwatea mola kwasila amooru fana boo, fa'asia gila ta talaufia mola.”*

Kwaifa'ananaunga suria 'olataa na God 'e agea na alata goru soea

(Luk 11:9-13)

⁷ La Jisas 'e fata 'ilo'oo la'u, “Mooru kwaisoe na God fana 'amoru ngaria 'ola na moru kwaisoe fai. Mooru kwailo'ofia 'ola moru bo'obo'o fai na God, ma ngaia te'e booni 'amooru, fana 'amoru daria. Mooru igiigi na sinamaa, ma God te'e 'ulasi famooru. ⁸ Tofuna nga ta'a te'efou na gila kwaisoe na God, God te'e kwate faga. Ma nga ta'a te'efou na gila kwailo'ofia 'ola gila bo'obo'o fai na God, tagila daria. Ma nga ta'a te'efou na gila igiigi na sinamaa, God te'e 'ulasi faga.

⁹ “Ino'ona ma, ni dai amooru mama'a, na lauta nga wela amu ngaia 'e orisi'o fana ma'alo, mai 'i'oo to'o kwatea mola nga fou fana? ¹⁰ Ma lauta nga wela amu ngaia 'e kwaisoe fana te'efuta ii'a, ma 'i'oo to'o kwatea mola nga waa fana? Ngaia 'e 'ato no'o! ¹¹ Gwa'a 'amooru te'efou ta'a moru ria, mooru su'asuria 'amoru kwatea mola nga 'ola le'a fana wela amooru. Tafe'ua ma Mama'a amooru na ngaia 'i Langi, ngaia 'e le'a 'e iiki riufi 'amooru. Ngaia 'e su'asuria te'e kwatea 'ola le'a fana ta'a na gila kwaisoe aana.

¹² “Olataa na moru siria fa'asia ta'a matari 'agila agea famooru, tamoru agea la'u mola faga. Suria ni 'ola lo'oo ngaia na nga fa'awatagalana nga

---

* **7:6** Jisas 'e fata 'ilo'oo 'ani faate'enia na Kwairinga Le'a lo'oo ngaia 'ame to'omia fana ta'a na gila abulo'o ma gila fini ma'asiri ai.

kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses, ma ni profet te'efou.”

*Nga tala fana mooringa ma fana maenga
(Luk 13:24)*

¹³ La Jisas 'e fata 'ilo'oo la'u, “Moru ru'u na sinamaa ne'e sisitai, suria nga tala ma nga sinamaa ne'e ba'ita maka afolo, ngaia 'e leka fana nga maenga firi. Ma nga lekanga suria 'e talawada'u ma nga ta'a 'e aula 'e iiki gila leka 'i suria nga tala no'ona. ¹⁴ Aia, nga tala ma sinamaa ne'e sisitai ngaia 'e leka fana nga mooringa firi, ma nga lekanga suria 'e 'ato, ma te'e ni ta'a tarito'o na gila leka suria.”

*Kwaifa'ananaunga suria nga profet 'e 'ame to'o
(Luk 6:43-44)*

¹⁵ La Jisas 'e alafuu la'u maka fata 'ilo'oo, “Moru 'abelo 'ania mooru fa'asia ni profet 'e 'ame to'o. Moru 'abelo 'ania mooru tofuno gila aga 'ilaka'u ta'a le'ale'a, tafe'ua ma nga manatalaga ngaia 'e 'ilaka'u nga ku'ito kwasi na'a gila siria ngada lamooru. ¹⁶ Ma tamoru aga su'a mola na ni profet 'ame to'o no'ona 'ania ni 'ola ria na gila agea. Goru su'asuria 'ai te'efou ngaia 'e le'a 'amoe ma ngaia 'e ria, tofuno lode 'ola na gila fungu 'ania. Ma ngaia 'e 'ato fana te'efuta wane 'ani fisua nga lode 'ola le'a fa'asia nga kwalo ngangala'a. ¹⁷ Ma nga 'ai le'a ngaia 'e fungu mola 'ania lode 'ola 'e le'a, ma nga 'ai 'e ria ngaia 'e fungu la'u mola 'ania lode 'ola 'e ria. ¹⁸ Nga 'ai ne'e le'a, 'ato 'ani fungu 'ania lode 'ola 'e ria, ma nga 'ai 'e ria, 'e 'ato 'ani fonu 'ania lode 'ola 'e le'a. ¹⁹ Nga 'ai te'efou la'u mola na gila 'ame fungu 'ania lode 'ola 'e le'a, tagila tofuga,

ma gila 'ui 'aniga 'i 'ubulana eele. ²⁰ Ngaia lo'oo, nau ku iiria famooru, tamoru aga su'ana ni profet kotokoto 'ania ni 'ola na'a gila agea.”

Fe'e gani na kwaisufaingaa

(Luk 6:47-49; 13:25-27)

²¹ La Jisas 'e alafuu 'ilo'oo la'u, “Nga ta'a te'efou na gila fata 'ilo'oo agu, ‘Alafa! Alafa!’ gila sia nana'i mola fe'enia ta'a na God 'e ba'ita fafiga. Tafe'ua ni dai na gila leka suria nga kwaisiringa na Mama'a agu 'i langi, na tagila nana'i fe'enia ta'a na God te'e ba'ita fafiga. ²² Ma nga ta'a 'e auaula tagila fata 'ilo'oo fagu na fe'e gani na kwaisufaingaa no'ona, ‘Alafa, 'imeeru meru foulange'enia nga fatalana God 'ania nga latamu, ma meeru ka belote'enia nga adalo 'ania nga latamu, ma meeru ka agea 'ola auaula ni 'alefongaa 'ania latamu.’ ²³ Tafe'ua ma 'inau taku fata wataga 'ilo'oo faga, Nau ku 'ame su'a amooru. Mooru nga ta'a moru ria. Moru leka lalau kau fa'asi nau!

²⁴ “Ngaia lo'oo nga ta'a te'efou na gila longoa alafuunga agu, ma gila ka lo'o suria, tagila 'ilaka'u nga wane funi'oo na ngaia 'e launge'enia nga 'ifi ana 'i fofona ngata na ngaia 'e 'eri le'a fana bou ai 'ani sifo to'o. ²⁵ Gwa'a uuta ba'ita 'e to'o, ma nga ka'o ka afe, ma nga iru ba'ita 'e kwa'ia nga 'ifi no'ona, ma nga 'ifi no'ona 'ame 'e sia mola, tofunu ngaia 'e ula 'e ngasi 'i fofona ngata.

²⁶ “Ma nga ta'a te'efou na gila longoa nga alafuunga agu, ma gila 'ame lo'o suria, gila 'ilaka'u nga wane kwekweto na ngaia 'e launge'enia nga 'ifi aana na oone, ma ngaia 'ame 'eri fana bou ai 'ani

sifo to'o. ²⁷ Nga uuta ba'ita 'e to'o, ma nga ka'o ka afe, ma nga iru ba'ita 'e kwa'ia nga 'ifi no'ona, ma nga 'ifi no'ona 'e 'esia, maka tagala'i te'efou no'o.”

²⁸ Alata la Jisas ngaia 'e fa'ananaua ta'a lo'oo 'ania ni 'ola lo'oo te'efou 'e sui, ma gila ka 'alefo ba'ita, ²⁹ suria gila su'a le'a ai la Jisas ngaia 'e kwaifa'ananau 'ania tegelangaa fa'asia God. Ma kwaifa'ananaunga aana 'ame 'ilaka'u ta'a kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses, tofuna gila kwaifa'ananau mola 'ania tegelangaa aaga 'i ta-laga.

8

La Jisas 'e gulaa te'e wane kuu 'e daua (Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Alata la Jisas ngaia 'e sifo mai fa'asia gouna nga busu no'ona, nga oguogunga ba'ita gila ka leka mai suria. ² Ma te'e wane na kuu 'e daua nonina 'e leka mai, maka bobouruuru 'i na'ona la Jisas, maka fata 'ilo'oo, “Welakau, lauta 'i'oo 'uri, 'i'oo su'asuria 'ani gula nau no'o mai.”

³ Sui mala Jisas 'e tagwala kau nga nimana, maka gema to'ona nonina, maka fata 'ilo'oo, “Kiu, nau ku 'uri. 'I'oo gula no'o.” Ma 'ame gole mola 'i burina alafuunga lo'oori la Jisas 'e iiria mola, nga kuu no'ona ka sigi no'o fa'asia wane no'ona.

⁴ La Jisas 'e alafuu 'ilo'oo fana, “'I'oo sia kwairii mola te'ana te'efuta wane na 'ola lo'oo nau ku agea famu. Tafe'ua 'i'oo leka madi, moko faate'enia nga nonimu te'ana nga fataabu na God, moko alamia fataabu 'ani agasi'o. Sui moko kwatea nga tabonga amu 'ilaka'u la Moses ngaia 'e iiria fana

kwatelai, fana 'ani fa'ato'oa fana nga ta'a te'efou na'a nonimu ngaia 'e gulaa no'o.”

*La Jisas ngaia 'e gulaa
te'e wane
(Luk 7:1-10)*

⁵ Ma nga alata la Jisas ngaia 'e nigi na fanua 'i Kapaneam, te'e wane na'ona'o na ta'a ni fununga fa'asia 'i Rom, ngaia 'e leka mai te'ana la Jisas, maka soea fana 'ani kwaibooni ana ⁶ maka 'ilo'oo, “Alafa, nga wane ni taunga'inga agu, ngaia 'e fii 'e iiki, ma ngaia mola fofona furi, maka 'ato no'o fana bulote'enilana nonina suria nga nonina 'e fii 'e iiki.”

⁷ La Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Le'a mola, nau taku leka kau fana 'i 'ifi amu fana 'aku gulaa.”

⁸ Ma wane na'ona'o no'ona ka fata 'ilo'oo fala Jisas, “Alafa, nau ku 'ame to'omia fana 'i'oo 'ani leka 'ubulana 'ifi agu. 'Oi iiria mola mai te'efuta alafuunga, ma nga wane taunga'inga agu ngaia te'e gwari'a mola. ⁹ Nau ku su'aai 'i'oo to'omia 'ani agea mola nga 'ola 'ilo'oo, tofunu 'inau talagu nga wane nau ku taunga'i 'i olofana nga ta'a ba'ita, mai nau ku to'o la'u na ta'a ni fununga na gila taunga'i 'i olofana nga tegelangaa agu. Ma lauta nau ku fata 'ilo'oo fana te'efuta wane, “Oi leka,’ ma ngaia 'e leka no'o. Ma lauta nau ku fata 'ilo'oo fana te'efuta wane, “Oi leka mai,’ ma ngaia 'e leka la'u mola mai. Ma lauta nau ku fata 'ilo'oo fana te'efuta wane ni taunga'inga agu mai nau ku 'ilo'oo, “Oi agea 'ola lo'oo,’ ma ngaia 'e agea no'o.”

¹⁰ Ma alata la Jisas ngaia 'e longoa nga 'ola lo'oo, ngaia ka 'alefo ba'ita. Ma ngaia 'e bu'ota'i fana ta'a na gila leka suria, maka fata 'ilo'oo te'aga, “Nau ku

kwairii te'amooru, nau ku 'ame agasia 'ua te'efuta wane na tagoto'onga ana 'ilo'oo 'ubulana fanua 'i Israel. ¹¹ Ma nau ku iiria famooru, ta'a 'e aula na gila 'ame Jiu, tagila leka mai fa'asia fanua 'e auaula fofona fanua lo'oo 'i wado fana ladonga fe'enia nga wawarifu dauru la Ebrahim, la Aesak, ma la Jakob na fafangalaa 'i Langi. ¹² Ma ta'a 'e aula 'i Jiu na God 'e firiga fana 'agila to'oru fe'enia 'i Langi, ngaia te'e to'osiga fana lefu logologo'a. Ma alata gila nana'i na lefu no'ona, tagila aani, ma tagila girigiri nifo tofunu gila nonifii.”

¹³ Ma la Jisas 'e bu'ota'i te'ana wane na'ona'o lo'oori, maka fata 'ilo'oo fana, “Oi ori kau. Nau taku agea no'o nga 'ola na 'i'oo soea, 'ilaka'u 'i'oo tagoto'o agu.” Ma nga alata no'ona la'u mola, nga wane ni taunga'inga laka'u ngaia ka gwari'a no'o.

*La Jisas 'e gulaa
ta'a gila fii 'e aula
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)*

¹⁴ Ma te'e gani ngaa'i, la Jisas 'e leka mai 'i 'ifi ala Pita. Alata la Jisas 'e ru'u 'i 'ifi, ngaia 'e agasia fungona geni la Pita ngaia 'e eeno mola fofona furi, tofunu ngaia 'e fii 'ania 'ago'agonga ba'ita.

¹⁵ Ma la Jisas 'e gema na nimana nga noni lo'oo. Ma te'e alata no'ona la'u mola, nga 'ago'agonga laka'u ka sui no'o fa'asia. Ngaia 'e gwari'a no'o, maka tata'e maka launge'enia fangalaa no'o fala Jisas.

¹⁶ Ma alata ngaia 'e laulafi no'o, ta'a na fanua no'ona gila ka ngaria mai ta'a 'e aula te'ana na'a adalo gila bo'ega. Ma la Jisas 'e belote'enia adalo lo'oori fa'asiga 'ania fatalana mola. Ma ngaia ka gulaa la'u mola ta'a na gila fii te'efou.

17 Alata ngaia 'e agea ni 'ola lo'oo, ngaia 'e fa'ato'oa nga fatalana la profet Aesea laka'u 'e giria maka fata 'ilo'oo, “Ngaia ne'e lafua wata'uta'unga adauru maka fa'amoori 'adauru fa'asia nga fifi-inga adauru.” ☆

Ladonga ala Jisas
'e 'ame wada'u
(Luk 9:57-62)

18 Ma alata la Jisas ngaia 'e agasia ta'a 'e aula gila ogu mai 'afuia, ngaia ka fata 'ilo'oo fana fufu'iwane aana, “Goru olofola fana gule'e asi loko'u.” 19 Nga alata no'ona la'u mola, te'e wane ni kwaifa'ananaunga na tagi 'e leka mai te'ala Jisas maka fata 'ilo'oo, “Wane kwaifa'ananaunga, nau ku siria 'aku leka fe'eni'o te'efuta lefu na 'i'oo 'ani leka ai.”

20 Alata la Jisas 'e longoa nga 'ola lo'oo, ngaia ka fata 'ilo'oo, Ngaia 'ame wada'u. Nga ku'ito kwasi gila to'o na nga lefu aaga fana enonga, ma nga langasi gila to'o la'u na nga nuu'i aaga. Tafe'ua ma 'inau, nga Wela na Wane, nau ku 'ame to'o na te'efuta 'ifi fana enonga ai.”

21 Ma te'e wane na ta'a na gila lado aana ka alafuu fala Jisas maka 'ilo'oo, “Welakau, 'oi alami nau fana 'aku leka, 'aku nana'i madi fe'enia mama'a agu, leleka ngaia 'e mae, mai nau ku kwaiatoa 'e sui, ma 'inau taku bi'i lado amu.”

22 La Jisas 'e lamadu'aa maka fata 'ilo'oo, “Oi leka mola mai fe'eninau na alata lo'oo. Alamia nga ta'a na gila mae 'agila kwaiatoa nga ta'a na gila mae no'o.”

☆ **8:17** Aesea 53:4

Alata la Jisas ngaia 'e iila fana nga iru ma nga bio

(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)

²³ Ma la Jisas ka leka no'o 'ubulana nga baru fe'enia fufu'iwane aana. ²⁴ Ma alata gila 'idu lalau mola kau, nga koburu 'e nigi 'afe'aferu mai, ma nga bio ka uubu mai, maka mo'oi no'o mai fafia nga baru no'ona. Ma nga baru no'ona ka galangi kuruu no'o. Tafe'ua mala Jisas ngaia 'e eeno mola 'ubulana nga baru no'ona. ²⁵ Nga fufu'iwane aana gila fa'aagaa, ma gila ka fata 'ilo'oo, "Alafa! 'Oi fa'amoori adauru! Goru galangi mae no'o."

²⁶ La Jisas 'e fata 'ilo'oo faga, "Ola 'e fe'ua na moru ma'u? Nau ku agasia nga tagoto'onga amooru agu 'ame ba'ita." La Jisas 'e alafuu 'ilo'oo sui, ma ngaia 'e tata'e, maka fata tegela'a fana iru ma nga bio, fana 'agila nana'i aloalo. Ma nga alata no'ona mola, nga iru ma nga bio gila ka nana'i aloalo no'o, maka folaa no'o.

²⁷ Ma nga fufu'iwane aana gila ka 'alefo ba'ita, ma gila ka fata 'ilo'oo, "Wane 'utaa lo'oo no'o fu'uwane? Gwa'a nga iru ma nga bio ma gila lo'o mola suria."

La Jisas 'e belote'enia adalo fa'asia rua wane

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

²⁸ Ma alata gila nigi na gule'e asi na maa'e fanua 'i Gadara, la Jisas ka to'odaria rua wane na adalo 'e bo'e 'agaa'a. Rua wane lo'oo gala nana'i mai 'ubulana nga giru gwa'u fana kwaiatolana ta'a gila mae. Ma tofunu gala ngenge'a 'e iiki, te'efuta wane 'ame nigi galangia no'o lefu na gala nana'i ai. ²⁹ Alata adalo ne'e nana'i na rua wane lo'oori, gala agasia la Jisas, gala ka o'omae 'ilo'oo, "Wela

na God, 'olataa na 'i'oo siria 'ani agea ameeru? Fe'ua, 'i'oo leka mai fana malate'ote'onga ameeru 'i na'ona nga alata God 'e arua 'ani kwa'i 'ameeru?"

³⁰ Nga alata no'ona, nga uumi'i boo 'e aula gila keto galangia lefu no'ona. ³¹ Nga adalo lo'oo gila orisia la Jisas ma gila ka 'ilo'oo, "Lauta 'i'oo be-lote'eni 'ameeru, 'oi ale 'ameeru fana 'ubulana boo loko'u."

³² Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana adalo lo'oo, "Moru leka no'o." Ma gila ka ru'u mai ma gila ka leka no'o fana 'ubulana uumi'i boo laka'u. Ma uumi'i boo no'ona te'efou gila ka 'akwa 'ai tori no'o suria gegena 'abita no'ona fana 'ubulana asi laka'u. Ma gila ka mae te'efou no'o.

³³ Ma nga ta'a na gila aga suria boo lo'oo, gila ka totola no'o fana fanua aaga. Ma gila ka alafuu suria nga 'ola lo'oo la Jisas 'e agea, ma nga 'olataa ne'e lau fana nga rua wane laka'u na adalo gila bo'ea gaa'a. ³⁴ Ma nga ta'a na fanua no'ona gila ka leka te'efou mai fana agasilana la Jisas. Nga alata gila nigi te'ana, gila ka belo'a fana ngaia 'ani leka fa'asia fanua aaga.

9

*La Jisas 'e gulaa wane
nonina 'e mae
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)*

¹ Sui ma la Jisas fe'enia nga fufu'iwane aana, gila fane 'i 'ubulana nga baru, ma gila ka olofolo la'u na nga asi ba'ita no'ona 'i Galili. Ma alata gila nigi na fanua 'i Kapaneam, ² tani wane ngaa'i gila ngaria mai te'e wane nga nonina 'e mae 'i fofona futa'i te'ala Jisas, fana ngaia 'ani gulaa. Ma alata

la Jisas 'e agasia nga tagoto'onga aaga, ngaia ka fata 'ilo'oo fana wane lo'oo nonina 'e mae, “T'oo sia ma'u mola, nau ku 'olafanataa no'o na rianga amu te'efou.”

³ Na nga alata no'ona, tani wane ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses gila ka manata 'ilo'oo, “Te'e God momola ne'e su'asuria 'ani 'olafanataa na rianga. Ngaia 'e fa'atooto'ome'enia 'i talana fe'enia God.”

⁴ Ma la Jisas ngaia 'e su'a la'u mola na manatalaga, ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, “Mooru sia manata ria mola 'ilo'oo.” ⁵ Ma ngaia ka fata 'ilo'oo, “Lauta nau ku alafuu 'ilo'oo fana wane lo'oo nonina 'e mae, ‘Rianga amu, nau ku 'olafanataa no'o ai,’ me'e 'ato 'amoru agasia. Tafe'ua lauta nau ku fata 'ilo'oo, ‘Tata'e moko leka,’ ma tamooru bi'i agasia 'ola ne'e lau. ⁶ Alata nau ku gulaa wane lo'oo, nau taku faate'enia famooru na 'inau, Wela na Wane, nau ku to'o na tegelangaa fana 'olafanataanga na rianga.”

Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo fana wane nonina 'e mae lo'oori, “‘Oi tata'e no'o, ngaria futa'i amu, moko leka no'o 'i fanua amu.”

⁷ Na nga alata no'ona mola, wane lo'oo 'e tata'e, maka ori no'o fana fanua aana. ⁸ Alata nga ta'a lo'oo gila agasia 'ola lo'oo la Jisas ngaia 'e agea, gila 'alefo, ma gila ka ma'u. Ma gila ka baatafea God tofuna ngaia 'e kwatea nga tegelangaa 'ilo'oo fana nga ta'a.

*La Jisas 'e soea la Matiu
(Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)*

⁹ Ma alata la Jisas ngaia 'e leka no'o fa'asia lefu no'ona, ngaia 'e agasia la Matiu. Ngaia nana'i mola

na lefu fana gonilana seleni na takisi, tofuna ngaia 'e taunga'i ai. Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Oi leka mai fe'eni nau.” Ma la Matiu 'e tata'e, maka leka no'o fe'enia.

¹⁰ Ma 'i burina na la Jisas ngaia 'e soea la Matiu fana wane na fufu'iwane aana, ngaia ka leka maka keto no'o 'i 'ifi aana. Ma tani ta'a ngaa'i na gila goni bata na takisi gila nana'i la'u mola 'i no'ona. Ma tani ta'a na gila ria la'u mola, gila keto la'u mola fe'enia la Jisas ma nga fufu'iwane aana.

¹¹ Ma alata nga ta'a Farasii gila agasia 'ola lo'oo, gila ka fata fana nga fufu'iwane aana ma gila ka 'ilo'oo, “Ngaia 'ame to'omia 'ani keto fe'enia ta'a na gila gonia bata na takisi ma ta'a gila ria.”

¹² La Jisas 'e longoa 'ola lo'oori, maka fata 'ilo'oo, “Ta'a na gila 'ame fii, gila 'ame siria mola nga wane ni gulanga, ma nga ta'a na gila fii, na gila bo'obo'o fana wane ni gulanga. ¹³ Moru manata madi suria fa'awatagalana Girigiringa Abu laka'u na God 'e iiria maka 'ilo'oo, ‘Nau ku siria 'amooru kwaimanadai fana ta'a, ma nga kwakwatenga 'amooru 'amoe.’ ✧ Nau ku 'ame leka mai fana soelana ta'a 'e odo fana 'agila bulota'i mai, tafe'ua ma nga ta'a na gila ria, nau ku leka mai fana soelaga fana 'agila bulosia manatalaga.”

*Kwaifa'ananaunga fooru 'ame lado fe'enia
kwaifa'ananaunga mai 'ua 'i Jiu
(Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)*

¹⁴ Burina ni 'ola lo'oo, nga fufu'iwane ala Jon wane ni Naruabunga, gila ka leka mai te'ala Jisas, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Meeru ma ni Farasii,

meeru su'asuria 'ameru abu fanga. Ma 'uta'i na nga fufu'iwane amu gila 'ame agea 'ilo'oo?"

¹⁵ Ma la Jisas 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, "Ngaia 'ame to'omia ta'a na gila nana'i na fafangalaa na afolonga 'agila kwaimanadai. Tofuna nga alata alakwa fooru ngaia 'e nana'i mola 'ua fe'enia ta'a no'ona, tagila aile'a. Tafe'ua alata te'e nigi mai na tagila feea nga alakwa fooru fa'asiga. Sui ma, tagila bi'i abu keto la'u, tofuna gila kwaimanadai. Ngaia lo'oo nga fufu'iwane agu gila 'ame abu keto alata nau ku nana'i 'ua mola fe'eniga."

¹⁶ Sui ma la Jisas ka fata 'ilo'oo la'u, "Te'efuta wane 'e sia taia mola ruu na ngaia 'e mou 'ania nga sisii'i ruu fooru. Lautu ngaia 'e agea, nga sisii'i ruu fooru lo'oori te'e gaasia mola ruu 'ua lo'oori du'ana ruu fooru ngaia 'e rugurugula 'i burina nga tailai, ma ngaia te'e agea nga ma'e kwakwa ne'e ba'ita 'e iiki.

¹⁷ "Ma 'amoru su'a la'u mola ai, ngaia 'ame odo fana te'efuta wane 'ani arua no'o waeni fooru 'i 'ubulana wa'i 'ua na susungana nanigot, tofuna wa'i 'ua lo'oori 'ame ngasi. Lautu ngaia agea, alata nga waeni lo'oori 'e fane no'o mai, ngaia te'e gaasia no'o wa'i 'ua lo'oori, ma nga waeni lo'oori te'e akiri, ma nga wa'i lo'oori te'e ria no'o. Ngaia lo'oo wane te'e arua nga waeni fooru 'i 'ubulana nga wa'i fooru na ngaia 'e su'asuria ngaia 'e ngasi fana arulana 'ola lo'oo ai na ngaia 'e sia ria mola."*

---

* **9:17** La Jisas 'e iiria 'ola lo'oo fana 'ani faate'enia na kwaifa'ananaunga aana 'ame lado fe'enia kwaifa'ananaunga 'ua na nga Jiu.

*La Jisas ngaia 'e gulaa
rua noni*

(Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Alata la Jisas ngaia 'e alafuu 'ua, te'e wane na'ona'o na ta'a 'i Jiu 'e leka mai. Ma ngaia ka bobouruuru 'i na'ona la Jisas, maka fata 'ilo'oo, “Nga lari'i agu bi'i mae mola. Nau ku siria 'i'oo 'ani leka mai moko arua nimamu fafia fana ngaia 'ani moori la'u.”

¹⁹ Ma la Jisas fe'enia nga fufu'iwane aana gila ka leka no'o fe'enia wane no'ona. ²⁰ Ma nga alata gila leleka mola 'ua, te'e noni na gwe'e 'abu 'e 'ulasi ana, ma ngaia ka fii 'ania suria akwale'e farisi ma rua ai, ngaia 'e leka mai burina la Jisas, maka gema to'ona nigifana ruu tekwa aana. ²¹ Tofuna nga noni lo'oo ngaia 'e manata 'ilo'oo, “Lauta nau ku gema to'ona mola nga nigifana ruu ala Jisas, nau taku gwari'a no'o.”

²² Alata ngaia gema na nga nigifana ruu aana, la Jisas 'e abulo mai, maka agasia nga noni no'ona, maka fata 'ilo'oo fana, “I'oo sia manata 'abelo la'u. I'oo gwari'a no'o, suria 'i'oo tagoto'o agu.” Ma nga alata no'ona la'u mola, nga fifinga lo'oori ka sui no'o fa'asia.

²³ Ma alata la Jisas fe'enia nga fufu'iwane aana gila nigi na 'ifi na wane ba'ita laka'u, gila ka ru'u kau, ma gila ka agasia nga ta'a gila nguria nguu na kwaimanadainga, ma nga ta'a 'e aula la'u mola na'a gila ogu 'i no'ona, ma gila ka nagufia. ²⁴ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana ta'a no'ona, “Mooru te'efou lo'oo tamoru ru'u 'i maa. Wela geni lo'oo ngaia 'ame mae lo'oo, ngaia 'e eeno mola.” Alata gila longoa la Jisas ngaia 'e fata 'ilo'oo, gila ka 'osa

mola 'ania. ²⁵ Ma 'i burina nga ta'a lo'oo gila leka fa'asia 'i maa, la Jisas 'e ru'u kau 'ubulana tofi 'ifi lo'oori, maka gema 'i nimana lari'i lo'oori, ma lari'i ka tata'e. ²⁶ Burina 'ola lo'oo la Jisas ngaia 'e agea, nga kwairiinga suria ka talofia no'o nga gule'e lefu no'ona te'efou.

La Jisas 'e gulaa rua wane maa gaa'a 'e logo

²⁷ Burina la Jisas ngaia 'e leka kau fa'asia lefu no'ona, nga rua wane maa gaa'a 'e logo gala leka suria la Jisas, ma gala ka o'omae, ma gala ka fata 'ilo'oo, "Wane na fufutanga ala Defete nga kiingi, 'oi manadai 'amee'e mai."

²⁸ Ma nga alata la Jisas ngaia 'e ru'u 'i 'ubulana nga 'ifi, nga rua wane laka'u maa gaa'a 'e logo gala ka ru'u la'u mola 'i burina. Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fagaa'a, "Ino'ona ma moo'o molo tagoto'o na 'inau ku to'omia fana 'aku gulaa nga maa moo'o?"

Ma gala lamadu'aa ma gala ka fata 'ilo'oo, "Kiu, Alafa."

²⁹ Ma la Jisas 'e gema na nga maa gaa'a, maka fata 'ilo'oo, "Tofuna na moo'o molo tagoto'o, nga 'ola lo'oori te'e lau kwala'imori no'o famoo'o."

³⁰ Ma nga maa gaa'a ka aga no'o, ma la Jisas 'e fata tegela'a fagaa'a gala sia kwairii mola ai te'ana te'efuta wane.

³¹ Tafe'ua, alata gala ru'u kau 'i maa, gala ka alafuu no'o suria la Jisas te'ana ta'a na gala to'odariga 'ubulana gule'e lefu no'ona.

La Jisas 'e gulaa te'e wane foka'ato

³² Ma alata rua wane laka'u gala ru'u kau, tani wane ngaa'i gila ngaria la'u mai te'e wane te'ana la Jisas, nga wane foka'ato, suria nga adalo ne'e

bo'ea. ³³ Ma la Jisas 'e belote'enia adalo lo'oori fa'asia wane no'ona. Ma nga wane lo'oo ka alafuu no'o. Ma nga ta'a na gila ogu na alata no'ona, gila ka 'alefo ba'ita, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Mai na'o, te'efuta wane 'ame agasia 'ua te'efuta 'ola 'ilo'oo na fanua 'i Israel!”

³⁴ Tafe'ua ma ni Farasii, gila fata 'e'eo mola ala Jisas ma gila ka 'ilo'oo, “Wane ba'ita na adalo lo'oo ngaia 'e kwatea tegelangaa fana wane lo'oo 'ani belote'enia nga adalo lo'oo.”

La Jisas ngaia 'e kwaimanadai fana ta'a 'i Jiu

³⁵ Ma la Jisas ngaia 'e leka 'ubulana ni fanua ba'ita ma ni maa'e fanua sisika ngaa'i ma ngaia ka kwaifa'anana 'ubulana 'ifi ni fo'anga aaga, maka foulange'enia nga Kwairiinga Le'a lo'oo suria ba'itangaa na God, maka gulaa ta'a na gila fii 'ania fiifinga kwaitatari te'efou. ³⁶ Alata la Jisas ngaia 'e agasia nga ta'a lo'oo, ngaia 'e kwaimanadai ba'ita faga suria gila waata'uta'u, ma gila 'ame to'omia 'agila kwaibooni aga 'i talaga. Gila 'ilaka'u nga sifisifi na te'efuta wane 'amoe fana aganga suriga. ³⁷ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana fufu'iwane aana, “Nga ta'a lo'oo gila 'ilaka'u nga fufungu na 'ai ngaia 'e suka no'o 'ubulana langa'a ma gila ka aula 'e iiki. Tafe'ua ma ta'a ni taunga'inga fana talaiga te'ana God, gila 'ame aula. ³⁸ Ngai lo'oo, tamooru fo'a, ma moru ka soea God, wane ba'ita na taunga'inga lo'oo, fana 'ani kwatea mai ta'a ni taunga'inga 'agila talaiga te'ana.”

10

La Jisas ngaia 'e eefasia nga akwale'e wane ma ruaai ni Kwairiinga aana

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

¹ La Jisas 'e soea mai akwale'e wane ma ruaai aana te'ana, maka kwatea no'o tegelangaa faga fana belote'enilana nga adalo, ma fana nga gulalana nga fiifinga kwaitatari te'efou. ² Ma nga latana nga akwale'e wane ma ruaai ni Kwairiinga aana ne'e 'ilo'oo: la Saemon (na gila fa'alataa la'u mola 'ania la Pita), ma nga wanefuta aana la Andru, ma la Jemes ma la Jon, rua wela ala Sebedi. ³ Ma la Filip, ma la Batolomiu, ma la Tomas, ma la Matiu, nga wane laka'u fana gonilana bata na takisi, ma la Jemes nga wela ala Alfeas, ma la Tadeas, ⁴ ma la Saemon, nga wane na fufu'i ta'a 'i Jiu na gila siria tarilana nga ta'a 'i Rom fa'asia 'i Israel, ma la Judas Iskariot nga wane laka'u 'e 'olonge'enia la Jisas fana marimae aana.

La Jisas 'e alea nga akwale'e wane ma ruaai ni Kwairiinga

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

⁵ Ma la Jisas ka alea no'o nga akwale'e wane ma ruaai ni Kwairiinga lo'oori, maka 'ilo'oo, "Mooru sia leka mola 'i laloana ta'a na 'ame Jiu, ma moru sia ru'u mola 'i 'ubulana fanua na ta'a 'i Samaria. ⁶ Moru leka mola te'ana nga ta'a 'i Israel, na gila 'ilaka'u nga sifisifi na gila foo no'o. ⁷ Ma alata mooru leka, tamooru kwairii 'ilo'oo, 'Alata fana God 'ani ba'ita fafia ta'a aana, ngaia 'e galangia mooru no'o.' ⁸ Ma tamooru gulaa ta'a gila fii, ma tamooru tata'ea ta'a 'e mae, ma tamooru gulaa

nga ta'a na kuu ngaia 'e ngadaga, ma tamoru belote'enia nga adalo. Tofuna mooru moru ngari tago mola ai, ngai lo'oo tamoru kwate tago la'u mola ai. ⁹⁻¹⁰ Nga ta'a ni taunga'inga, ngaia to'omia nga ta'a 'agila aga suriga. Ngaia lo'oo, alata mooru leka, moru sia manata 'abelo mola fana daunga fafia nga bata. Ma moru sia ngaria mola nga wa'i. Ma moru sia ngaria mola rua me'e sote, 'amoe ma rua me'e butu, 'amoe ma ta fe'e kuba'u.

¹¹ “Ma lauta moru nigi na te'efuta fanua, moru aga 'ofia te'efuta wane na ngaia te'e kwalo 'amooru fana 'i 'ubulana 'ifi aana. Ma moru nana'i fe'enia wane no'ona leleka maka nigi na alata 'amoru leka fa'asia maa'e fanua no'ona. ¹² Ma alata 'amooru ru'u 'i 'ubulana te'efuta 'ifi, tamoru fata 'ilo'oo fana ta'a na gila nana'i no'ona, ‘God 'e nanamate'eni 'amooru, ma nga aloalonga aana 'e nana'i fe'enia mooru 'i 'ubulana nga 'ifi lo'oori.’ ¹³ Lauta nga ta'a 'ubulana 'ifi no'ona gila kwalo 'amooru, nga nanamanga amooru te'e nana'i la'u mola fe'eniga. Ma lauta 'amoe, ma nga nanamanga lo'oori te'e ori mola mai famooru.

¹⁴ Ma lauta moru nigi na te'efuta fanua, ma te'efuta wane 'ame 'uri no'o fana kwalo lamooru, 'amoe ma gila ka ma'asiri fana longolana fata lamooru, moru leka fa'asia nga lefu no'ona. Ma alata moru leka fa'asia, tamoru tafula wado fa'asia 'a'ae mooru 'ilaka'u nga fa'abasuanga no'o faga na God te'e sufaga. ¹⁵ Ma nau ku iiria nga 'ola kwala'imori famooru, na nga gani na God te'e sufaa nga fanua lo'oo 'i wado, nga kwa'ikwa'inga na ngaia te'e kwatea fana ta'a no'ona te'e ba'ita maka riufia kwa'ikwa'inga na God 'e kwatea fana ta'a 'e ria

laka'u gila nana'i na rua maa'e fanua laka'u 'i Sodom ma 'i Gomora.”

Malate'ote'onga te'e nigi

(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

¹⁶ Ma la Jisas ka alafuu 'ilo'oo, “Moru gwalongo le'a, nau ku ale 'amooru fana 'amoru leka no'o 'ilaka'u nga sifisifi te'ana ta'a 'e ria na gila 'ilaka'u nga ku'ito kwasi na gila siria ngada lamooru. Ngaia lo'oo, moru aga aga le'a, ma moru sia agea mola te'efuta 'ola 'e ria na tagila fata fafi 'amooru tofuna. ¹⁷ Moru aga suri 'amooru, tofuna tani ta'a ngaa'i tagila gemasi 'amooru tofuna moru tagoto'o agu, ma tagila talai 'amooru te'ana ta'a ni kwaisufaingaa, ma tagila labusi 'amooru 'ubulana 'ifi ni fo'anga aaga. ¹⁸ Tofuna moru leka suri nau, tagila tala 'amooru te'ana ta'a na'ona'o ma nga wane ba'ita aaga fana 'agila malate'ote'o amooru. Ma alata gila agea 'ilo'oo, tamoru kwairii 'ania nga Kwairiinga Le'a lo'oo te'aga ma fana ta'a na gila 'ame Jiu. ¹⁹ Alata gila ngari 'amooru 'i na'ona wane ni kwaisufaingaa, moru sia manata 'abelo mola fana te'efuta alafuunga na tamoru iiria ma tamoru alafuu 'uta'i 'ania, tofuna God no'o te'e kwatea alafuunga famooru fana iirilai na alata no'ona. ²⁰ Ma moru sia alafuu mola 'i talamooru. Nga Anoe 'ola na God nga Mama'a amooru 'i Langi na te'e fa'afata 'amooru.

²¹ “Ta'a 'e aula tagila ngaria wane ni futanga aga na gila tagoto'o agu fana ta'a fana 'agila kwa'iga. Ma ta'a 'e aula la'u mola, tagila agea 'ilo'oo na ni wela aaga na gila tagoto'o agu. Ma ni wela 'e aula la'u mola, tagila marimae no'o na mama'a ma tete'e aaga, ma tagila ngariga te'ana

ta'a fana kwa'ilaga. ²² Nga ta'a 'e aula, tagila aga mani amooru tofunu mooru nga fufu'iwane agu. Ma ni dai ne'e tagoto'o 'e ngasi, leleka maka nigi na 'isilana alata na 'ato'atolanga, God te'e fa'amooria. ²³ Lautu ta'a na nga fanua gila malate'ote'o amooru, moru 'akwa fa'asia maa'e fanua no'ona 'aferu, ma tamooru leka la'u fana nga fanua matari ngaa'i. Nau ku iiria famooru, 'ato 'amoru fa'asuia no'o nga taunga'inga amooru na maa'e fanua 'i Israel, 'i na'ogu nga Wela na Wane, nau 'aku ori la'u mai.

²⁴ “Nga wane na ngaia 'e nanau 'ola mola, ngaia 'e 'ato 'ani riufia nga wane ne'e fa'ananau. Ma nga wane ni taunga'inga ngaia 'ame ba'ita riu-fia nga wane ba'ita aana. ²⁵ Ngaia 'e le'a fana wane ni nanau 'olanga 'ani 'ilaka'u nga wane ni kwaifa'ananaunga aana. Ma nga 'ola lo'oo gila agea ana wane ba'ita, tagila agea la'u mola na wane ni taunga'inga aana. Ma lautu 'inau, nga wane ba'ita amooru, gila iiri nau 'ania la Saetan* nga wane ba'ita na adalo, tagila fa'alata 'amooru 'ania nga lata'e 'ola ne'e ria 'e iiki la'u.”

Moru ma'unge'enia God
(Luk 12:2-9)

²⁶ La Jisas 'e fata la'u fana nga fufu'iwane aana maka 'ilo'oo, “Mooru sia ma'unge'enia mola nga wane. 'Ola te'efou ne'e nagwa, God te'e faate'enia. Ma nga 'ola nagwa nagwa te'efou, ta'a tagila su'aai. ²⁷ Ma nga 'ola na nau ku iiria famooru 'i 'ubulana nga logo, tamoru iiria la'u mola na dalo-tooto'o na gani. Ma 'ola na nau ku kwalanguru

---

* **10:25** Bielsebul ngaia nga lata'e 'ola la'u mola ala Saetan.

'ania famooru, tamoru fata wataga 'ania fana nga ta'a te'efou. ²⁸ Ma moru sia ma'unge'enia mola nga ta'a na gila su'asuria 'agila kwa'ia mola nga noni mooru 'ani mae, ma ngaia 'ato fana 'agila kwa'ia nga mango'e 'ola. Moru ma'unge'enia no'o God, tofunu ngaia 'e to'o na nga tegelangaa fana ngadalana nga mango'e 'ola ma nga noni 'ola 'ubulana nga lefu na eele 'e nunula ai ma 'e sia mae la'u.

²⁹ Ni me'e suba sisika lo'oo, gwa'a ngaia 'ame taringa'i, ngaia 'ato no'o fana me'e suba 'ani 'esia 'i wado lauta nga Mama'a amooru 'i Langi ngaia 'ame alamia. ³⁰ Ma 'i 'amooru, God ngaia 'e su'a te'efou no'o na ifu mooru. ³¹ Ngaia lo'oo moru sia ma'u mola, tofunu God ngaia 'e manata ba'ita na wane 'e riufia nga me'e suba sisika lo'oo!

³² Ma ni dai ne'e foule'eni nau 'i na'ona ta'a na ngaia nga wane ni lekanga 'i burigu, 'inau taku foule'enia la'u mola te'ana nga Mama'a agu 'i Langi. ³³ Ma ni dai ne'e gwala nau 'i maana ta'a, nau taku gwala la'u mola te'ana nga Mama'a agu 'i Langi.”

*Kwaitatari'anga tofunu tagoto'onga ala Jisas
(Luk 12:51-53; 14:26-27)*

³⁴ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo la'u, “Moru sia madafia mola iiria nau ku leka mai fe'enia nga aloalonga fana fanua lo'oo 'i wado. Nau ku 'ame ngaria no'o mai aloalonga. Nau ku leka mai fana ngarilana mai kwaitatari'anga. ³⁵ Nga ta'a alakwa, tagila funu fe'enia mama'a aaga. Ma ni geni lari'i, tagila funu fe'enia tete'e aaga. Ma nga geni ne'e baiwane mai, tagila funu fe'enia fungoga

geni. ³⁶ Nga marimae na wane, na nga ta'a na fufutalaa aana 'i talana.

³⁷ “Ma ni dai ne'e kwaimaa fana ma'a aana ma nga tete'e aana 'e riufi nau, ngaia 'ame to'omia 'ani leka suri nau. Ma ni dai ne'e kwaimaa fana nga wela aana 'e riufi nau, ngaia 'ame to'omia 'ani leka suri nau. ³⁸ Ma ngaia 'e 'ato fana te'efuta wane 'ani lau na wane na fufu'iwane agu, lauta ngaia 'ame 'uri fana 'ani leka suri nau, gwa'a ngaia 'ani nonifi, ma ka mae na 'ai folo. ³⁹ Ma ni dai ne'e ma'asiri 'ani leka suri nau tofuna ngaia 'e siria 'ani agea mola 'ola suria kwaisiriinga aana 'i talana, ngaia te'e talafia nga mooringa firi lo'oo. Tafe'ua ni dai na ngaia 'ame agea 'ola suria kwaisiriinga aana 'i talana, ma ngaia ka 'uri fana 'ani mae tofuna ngaia 'e leka suri nau, ngaia te'e to'o na mooringa firi.”

*Ta'a na God te'e nanamate'eniga
(Mak 9:41)*

⁴⁰ “Ma ni dai na ngaia 'e kwalo 'amooru, ngaia 'e kwalo nau la'u mola. Ma ni dai ne'e kwalo nau, ngaia 'e kwaloa la'u mola God na ngaia 'e alenau mai. ⁴¹ Ma ni dai ne'e kwaloa nga profet, tofuna nga wane no'ona ngaia 'e taunga'i fana God, ngaia te'e ngaria nga foforinga 'ilaka'u la'u mola nga foforinga na'a God te'e kwatea fana nga profet. Ma ni dai ne'e kwaloa nga wane 'e odo, suria nga wane no'ona ngaia 'e odo, ngaia te'e ngaria no'o foforinga 'ilaka'u nga wane 'e odo. ⁴² Mai nau ku iiria 'ola 'e kwala'imori famooru, lauta te'efuta wane 'e kwatea maa'e ka'o gwari fana te'efuta wane agu tofuna ngaia nga wane na fufu'iwane agu, ngaia te'e ngaria la'u mola nga susuganga.”

11

Alafuunga suria la Jon wane ni Naruabunga (Luk 7:18-35)

¹ Alata la Jisas ngaia 'e alafuu fana nga akwale'e wane ma ruaai na fufu'iwane aana 'e sui, ngaia 'e leka la'u fana 'ani kwairii 'ania Kwairiinga Le'a lo'oo ma ka fa'ananaua ta'a na maa'e fanua 'afuia 'i Galili.

² Nga alata no'ona la Jon wane ni naruabunga ngaia 'e nana'i 'ubulana nga 'ifi na lokafu, ma ngaia 'e longo suria nga taunga'inga lo'oo la Jisas Kraes ngaia 'e agea, ma ngaia ka alea tani wane na fufu'iwane aana 'agila leka te'ala Jisas. ³ Ma gila orisia, ma gila ka fata 'ilo'oo, "Oi kwairii mai te'ameeru. 'Ilo'oo ma 'i'oo no'o nga Kraes na profet 'e iiria te'e nigi mai, 'amoe ma 'ameeru mamania la'u nga wane matari?"

⁴ Ma la Jisas 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, "Moru ori, ma moru ka kwairii te'ala Jon 'ania ni 'ola na moru longoa ma moru ka agasia. ⁵ Nga ta'a na maaga 'e logo, gila aga no'o. Ma nga ta'a na 'a'agea 'e mae, gila ka leka la'u mola. Ma nga ta'a na kuu 'e ngadaga, gila ka gwari'a no'o. Ma nga ta'a na aringaga 'e boko, gila ka longo la'u mola. Ma nga ta'a na gila mae no'o, gila ka moori la'u mola. ✧ Ma nga Kwairiinga Le'a lo'oo laka'u, nau ku alafuu no'o suria fana ta'a 'e galafa'a. ✧ ⁶ Nga aile'anga fana ni dai ne'e 'ame manata ruarua 'ani nau."

⁷ Alata na nga fufu'iwane ala Jon gila ori no'o, la Jisas ka fata suria la Jon fana nga oguogunga no'ona, maka 'ilo'oo, "Na nga alata moru leka

te'ala Jon 'ubulana gule'e lefu kwasi, ni dai lo'oo moru leka fana agasilana no'ona? Nga wane na manatanga ana 'ame ngasi 'e 'ilaka'u mola nga lage na ngaia 'e 'asu'asu kwairiu na iru? 'Amoe! La Jon ngaia wane 'ino'ona mola 'amoe. ⁸ 'Ilo'oo ma, ni dai na moru leka fana agasilana? Nga wane na ngaia 'e ru'ufia ruu na forilana 'e ba'ita? 'Amoe! Tofuna ta'a na gila rufi 'ilo'oo, gila nana'i mola 'i 'ubulana 'ifi na wane ba'ita. ⁹ Moru kwairii mai te'agu. Ni dai na moru leka kau fana agasilana? Nga profet? Kiu! Ngaia nga profet kwala'imori la'u mola! Ma ngaia 'e riufia la'u ni profet te'efou mai na'o. ¹⁰ La Jon lo'oo laka'u gila giri suria 'ubulana Girigiringa Abu na alata God ngaia 'e alafuu fana nga Kraes maka 'ilo'oo, 'Aga madi, nau taku kwatea nga wane ni ngari alafuunga agu 'i na'omu, fana ngaia 'ani sasari agau na tala famu.'✧

¹¹ “Nau ku iiria 'ola kwala'imori famooru, la Jon ngaia 'e taringa'i maka riufia nga ta'a lo'oo te'efou na gila futa mai 'i fofona fanua lo'oo 'i wado. Ma gwa'a ngaia 'ino'ona, nga ta'a na gila sisika olofana ba'itangaa na God, gila ba'ita 'e iiki maka riufia la'u la Jon.* ¹² Aia, eta mai na alata la Jon ngaia 'e tala'ae fana kwairiinga 'ania Kwairiinga Le'a lo'oo leleka maka niggi tala'ina, nga ta'a 'e ria gila funuria fofounga na God, ma gila 'ame siria God 'ani ba'ita fafiga.† ¹³ Nga Tagi ala Moses, ma

---

✧ **11:10** Malakae 3:1 * **11:11** La Jisas 'e iiria 'ola lo'oo tofuna taunga'inga ala Jon fana foule'enilana na nga Kraes te'e niggi mai 'e taringa'i 'e iiki. Tafe'ua ma, ta'a na gila su'ana nga Kraes, gila riufia la Jon. † **11:12** Grik ngaia 'ame wataga na lefu lo'oo. Bala fa'aladama ngaia 'e 'ilo'oo, 'Ta'a 'e aula gila su'usu'u 'e iiki fana 'agila leka 'ubulana ba'itangaa na God.'

nga profet lo'oo te'efou leleka maka nigi na alata ala Jon, gila fata foulange'enia mai suria nigilana mai nga Kraes. ¹⁴ Gila iiria la Elaeja nga profet te'e ori la'u mai 'i na'ona nga Kraes. Ma ngaia 'e le'a fana 'amooru tagoto'o na la Jon lo'oo ngaia la Elaeja laka'u. ¹⁵ Ngaia le'a fana 'amoru gwalongo le'a fana alafuunga lo'oo agu.”

¹⁶ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Nau 'akui fa'atooto'ome'enia famooru nga nana'i lamooru ta'a lo'oo tala'ina, mooru 'ilaka'u nga ru'uru'ua sisita na gila ogu 'i maana uusi'a na rua oguogunga. Ma gila ka o'omae kwairiu fafiga, ¹⁷ 'Meru furu'ia 'au, ma moru 'ame wa'e mola suria. Ma meru ka nguria nga me'e nguu na kwaimanadainga famooru, ma moru 'ame kwaimanadai mola.' ¹⁸ Nau ku iiria ni 'ola lo'oo tofuna alata la Jon wane ni Naruabunga ngaia 'e nigi mai, ngaia 'e abu keto, ma ngaia 'ame go'ufia te'efuta waen, ma moru ka iiria ngaia 'e to'o na adalo. ¹⁹ Tafe'ua, na alata 'inau, nga Wela na Wane, nau ku nigi mai, nau ku keto, mai nau ku go'u fe'enia ta'a, ma moru ka fata la'u mola 'ilo'oo, 'Moru agasia! Ngaia 'e keto 'e ba'ita, maka go'u ba'ita na waen, ma ngaia ka kwaimaa fe'enia ta'a na gila gonia bata na takisi ma ta'a abulolaga 'e ria la'u mola.' Tafe'ua, ta'a lo'oo gila lo'o suria nga su'a'ola na God, ma gila faate'enia na God ngaia 'e kwala'imori.”

*Fanua ba'ita gila 'ame
tagoto'o ala Jisas
(Luk 10:13-15)*

20 Burina la Jisas 'e fata 'ilo'oo 'e sui, ngaia 'e tala'ae maka iila fana ta'a na maa'e fanua laka'u ngaia 'e agea mai ni 'ola ni 'alefosilai aula ai, suria ta'a na maa'e fanua no'ona gila 'ame siria bulota'inga mai fa'asia rianga aaga. 21 La Jisas ngaia 'e fata 'ilo'oo, “Ngaia te'e ria 'e iiki famooru lo'oo moru nana'i 'i Koresin. Ma 'amooru na moru nana'i 'i Betsaeda la'u mola. To'omia 'amoru tagoto'o na ni 'ola ni 'alefosilai aula laka'u nau ku agea famooru. Lauta gila agea 'ola ni 'alefosilai lo'oori 'i Taea ma 'i Saedon[‡] 'i na'o, nga ta'a no'ona tagila to'oru 'i wado, ma tagila ru'ufia ruu biribiri'a aaga, ma tagila bunia non-iga 'ania makola, fana 'ani faate'enia na gila bulota'i mai te'efou no'o fa'asia rianga aaga. 22 'Ola kwala'imori lo'oo nau ku iiria famooru, na nga gani na God 'ani kwaisufai na ta'a na fanua lo'oo 'i wado, nga kwa'ikwa'inga amooru te'e ria maka riufia nga kwa'ikwa'inga na ta'a 'i Taea fe'enia 'i Saedon.

23 “Mai 'amooru nga ta'a lo'oo 'i Kapaneam, moru madafia God te'e lafua amooru fani Langi. Tafe'ua ma, ngaia te'e 'ui la'u mola 'ania mooru 'i 'ubulana kiru na kwa'ikwa'inga. Suria ni 'ola ni 'alefosilai laka'u nau ku agea na maa'e fanua amooru, lauta nau 'aku agea mai 'ilo'oo 'i Sodom, nga ta'a lo'oo 'i Sodom bala tagila bulota'i mola mai, ma God 'e sia ngadaa mola fanua aaga. 24 Ngaia lo'oo, nau ku iiria famooru, na fe'e gani lo'oo God te'e sufaa nga ta'a na fanua lo'oo 'i wado, nga kwa'ikwa'inga amooru te'e iiki maka riufia

---

[‡] 11:21 Nga rua fanua ba'ita na gila fonu no'o fe'enia rianga aaga.

nga kwa'ikwa'inga na ta'a 'i Sodom.

*Leka mai ma moru
ka mamalo
(Luk 10:21-22)*

²⁵ Nga alata no'ona la'u mola, la Jisas 'e fo'a maka fata 'ilo'oo, “Ma'ana, 'i'oo na 'i'oo ba'ita fafia ni 'ola lo'oo te'efou 'i Langi ma 'i wado la'u mola. Nau ku tafe'o, tofuna na 'i'oo faate'enia ni 'ola lo'oo fana ta'a na gila 'ilaka'u ru'uru'ua sisika, moko na'agonia 'ola lo'oo fa'asia ta'a na gila tafega 'i talaga tofuna gila su'a'ola, ma gila ka su'ana ni 'ola 'e aula. ²⁶ Kiu Mama'a, ni 'ola lo'oo ngaia 'e 'ilo'oo no'o suria nga kwaisiriinga amu 'ua no'o mai 'i na'o.”

²⁷ Ma la Jisas 'e fata 'ilo'oo fana nga oguogunga lo'oori, “Mama'a agu ngaia 'e kwatea no'o ni 'ola te'efou fagu. Ma te'e 'i ngaia na nga Mama'a na ngaia 'e su'a agu nga Wela aana. Ma te'e 'i ngaia no'o na Wela momola na ngaia 'e su'ana Mama'a aana, ma te'e ta'a na nga Wela aana 'e firiga fana faate'enilai faga, na gila su'ana nga Mama'a.

²⁸ “Leka mai te'agu, ta'a moru kweo ma moru to'o na a'arigelonga. Ma 'inau taku kwatea mamalongaa famooru. § ²⁹ Ma tamoru lo'o suria nau, mai nau taku fa'ananau 'amooru, suria nga falafala agu lo'oo 'e malofi'a maka aloalo, ma tamoru to'odaria nga mamalongaa fana nga mango mooru. ³⁰ Tofuna nga kwaitalainga agu famooru,

---

§ **11:28** Nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na Tagi ala Moses gila arua alafuunga tegela'a 'e aula fana ta'a 'agila lo'o suria. Gila fa'abelosia ta'a 'ania ni 'ola 'e aula na God 'ame iiria fana ta'a 'agila lo'oo suria. La Jisas 'e siria ta'a 'agila daria mamalongaa fa'asia ni 'ola 'ato lo'oo.

ngaia 'e wada'u fana lekanga 'i suria, mai nau ku 'ame kwatea a'arigelo famooru.”

12

La Jisas ne'e ba'ita fafia gani na Sabat

(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)

¹ Ma na alata no'ona, na te'e Sabat, la Jisas fe'enia nga fufu'iwane aana gila leka, ma gila ka olofola na nga langa'a na witi, nga 'ola gila launge'enia fana beret. Ma nga alata no'ona, nga fufu'iwane aana gila molo'u, ma gila ka fisua fufungui 'ola ai, ma gila ka 'ania. ² Ma tani ta'a na Farasii gila agasiga. Ma gila ka iila fala Jisas ma gila fata 'ilo'oo, “T'oo agasia! Nga 'ola lo'oo fufu'iwane amu gila agea, ngaia 'e mousia nga tagi ala Moses, tofunu gila agea taunga'inga na gonilana witi na Sabat, gani na mamalonga.”

³ Ma la Jisas ka lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Nau ku su'aai mooru moru idumia 'ubulana Girigiringa Abu nga 'ola laka'u la Defete nga kiingi ngaia 'e agea 'i na'o. Nga alata no'ona, la Defete fe'enia ni wane aana gila molo'u 'e iiki, ⁴ ma ngaia ka leka 'i 'ubulana nga 'Ifi Abu na God, ma nga fataabu ba'ita ka kwatea nga beret na gila fa'aabua fana God fana la Defete. Ma la Defete 'e 'ania nga beret no'ona, maka kwatea la'u mola gula ngaa'i fana ni wane aana, ma gila ka 'ania no'o. Tafe'ua ma tagi adauru ngaia 'e alamia mola te'e fataabu na God na tagila 'ania. Mai dauru goru 'ame agasia mola

'ubulana Girigiringa Abu na God ngaia 'e ogaria fala Defete.”*✧

⁵ Ma la Jisas ka alafuu 'ilo'oo la'u, “Nau ku su'aai mooru moru idumia 'ubulana Girigiringa Abu, nga tagi suria fataabu laka'u gila taunga'i 'ubulana 'Ifi Abu na God na Sabat. ✧ Gwa'a gila taunga'i, ma God 'ame sufaga mola. ⁶ Aia, 'inau ku iiria famooru, te'e wane lo'oo ngai no'o fe'enia 'amooru na'a ngaia 'e ba'ita maka iiki riufia nga 'Ifi Abu na God, ma 'inau lo'oo no'o fe'eni 'amooru. ⁷ Kiu, God ngaia 'e alafuu 'ilo'oo, ‘Nau ku siria amooru kwaimanadai fana ta'a, ma nga tabonga amooru 'amoe.’✧ Ma lauta 'amoru su'asuria fa'awatagalana nga 'ola lo'oo, ngaia 'ato no'o fana 'amoru sufaa ni wane lo'oo agu, tofuna gila 'ame kuta lo'oo. ⁸ Tofuna 'inau, nga Wela na Wane, nau ku to'o na nga tegelangaa fana iirilana nga 'ola fana ta'a 'agila agea na gani na mamalonga.”

*La Jisas ngaia 'e gulaa
te'e wane
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)*

⁹ Ma alata la Jisas ngaia 'e leka fa'asia nga lefu no'ona, ngaia 'e leka 'ubulana te'e 'ifi ni fo'anga. ¹⁰ Ma te'e wane nimana 'e mae 'e nana'i la'u mola 'ubulana 'ifi ni fo'anga no'ona. Ma tani wane aaga gila orisia la Jisas ma gila ka 'ilo'oo, “‘Ino'ona ma ngaia 'e to'omia mola fana gulalana wane na Sabat, nga gani na mamalongaa?” Gila kwaiorisi

---

✧ **12:4** 1 Samuel 21:1-6; Levitikas 24:9 * **12:4** La Jisas 'e iiria 'ilo'oo fana 'ani faate'enia ngaia 'ame to'omia fana Farasii gila ogaria fala Jisas. ✧ **12:5** Nambas 28:9-10 ✧ **12:7** Hosea 6:6

'ilo'oo fana 'agila to'odaria te'efuta 'ola fana fa-tanga fafia la Jisas na mousilana tagi na God na gulanga, nga 'ola lo'oori gila manata suria ngaia 'e 'ilaka'u taunga'inga. ¹¹ La Jisas 'e orisiga la'u maka 'ilo'oo, “Moru kwairii madi mai te'agu, lauta te'efuta wane amooru, nga sifisifi aana 'e 'esia 'ubulana nga kiru na Sabat, 'ilo'oo ma ngaia 'e sia leka mola 'ani lafua fa'asia nga kiru? ¹² Mooru moru su'aai, God 'e agasia ta'a na gila taringa'i 'e riufia nga sifisifi. Ngaia lo'oo, ngaia 'ame kuta no'o fana agelana nga 'ola le'a fana boonilana te'efuta wane na Sabat.”

¹³ Na nga alata no'ona mola, la Jisas ka fata 'ilo'oo fana wane na nimana 'e mae, “Oi tagwala mai nimamu.” Ma wane no'ona 'e tagwala nga nimana. Ma nga alata no'ona mola, nga nimana laka'u 'e mae ka le'a no'o 'ilaka'u ruana nima le'a ana. ¹⁴ Ma alata ni Farasii gila agasia nga 'ola lo'oo, gila ka ru'u te'efou 'i maa. Ma gila ka fadaa no'o fana kwa'ilana la Jisas.

¹⁵ Alata la Jisas ngaia 'e longoa mola na gila fadaa fana kwa'ialana, ngaia ka leka no'o fa'asia fanua no'ona. Ma nga ta'a 'e auaula, gila ka leka suria la Jisas, ma ngaia ka gulaa ta'a 'e aula gila fii laloaga. ¹⁶ Ma la Jisas ka fata ruiga gila sia alafuu mola suria te'ana te'efuta wane ngaa'i la'u. ¹⁷ Ngaia 'e agea 'ilo'oo fana 'ani fa'ato'oa nga fatalana God laka'u la profet Aesea ngaia 'e iiria maka 'ilo'oo,

¹⁸ God 'e iiria, ‘Nga wane ni taunga'inga agu lo'oo, nau ku eefasia fana 'ani agea taunga'inga agu. Nau ku kwaimaa ba'ita fana, mai nau ku aile'a ba'ita fe'enia.

Nau taku kwatea kau nga Anoe 'ola agu fana 'ani nana'i fe'enia.

Aia, nga wane lo'oo ngaia te'e faate'enia la'u mola falafala 'e odo fana ta'a te'efou.

¹⁹ Ngaia 'e sia nana'i mola 'ania orisu'usu'unga, ma 'e sia o'omae ba'ita mola, ma ngaia 'e sia fata ba'ita mola laloana fanua.

²⁰ Ma ngaia 'e sia rugasia mola nga ta'a galafa ma ta'a na gila waata'uta'u.

Ma ngaia te'e kwaimanadai fana ta'a na gila 'ame to'omia 'agila kwaibooni aga 'i talaga.

Ma ngaia te'e 'ino'ona leleka ma ta'a te'efou gila ka agea 'ola 'e odo.

²¹ Nga wane lo'oo, ta'a 'e aula fa'asia nga fanua te'efou, tagila fito'o ana.' ✧

Tegelangaa ala Jisas ngaia 'e ba'ita riufia la Saetan

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

²² Burina, tani wane ngaa'i gila ngaria mai te'e wane te'ala Jisas fana gulalana. Wane lo'oo, adalo ngaia 'e bo'ea, ma nga maana ka logo, ma fokana ka boko no'o. Ma la Jisas ka gulaa nga wane no'ona, ma ngaia ka aga maka fata no'o la'u mola.

²³ Nga oguogunga no'ona gila ka 'alefo ba'ita, ma gila ka orisiga kwairiu ma gila ka 'ilo'oo, "Ino'ona ma nga wane lo'oo ngaia na wane laka'u God ngaia 'e firia na te'e futa mai na fufutanga ala kiingi Defete?"

²⁴ Ma alata tani Farasii ngaa'i gila longoa nga 'ola lo'oo, gila ka fata 'ilo'oo, "Ngaia 'amoe lo'oo.

La Jisas ngaia 'e belote'enia nga adalo 'ania tegelangaa ala Saetan nga 'inatana adalo.”†

²⁵ Ma tofunā la Jisas ngaia 'e su'a mola na manatalaga, ngaia ka fata 'ilo'oo faga, “Lauta ta'a 'ubulana nga fanua ba'ita gila funuriga 'i talaga, nga fanua ba'ita no'ona te'e tagala'i no'o. Ma lauta te'efuta fanua, 'amoe ma wane ma nga noni ma nga ru'uru'ua agaa'a, gila funuriga 'i talaga, ngaia 'e 'ato no'o fana 'agila nana'i oguogu. ²⁶ Ma nga tegelangaa ala Saetan ne'e 'ilo'oo la'u mola. Lauta la Saetan 'ani funu fe'enia ta'a na gila leka suria, tagila tagala'i kwairiu no'o, ma tegelangaa aana te'e sui.

²⁷ “Aia, mai moru iiria nau ku belote'enia adalo 'ania tegelangaa ala Saetan. Kwefu'uwane, ma tegelangaa ani dai lo'oo ni wane na fufu'iwane amooru gila belote'enia adalo 'ania? La Saetan? 'Amoe no'o! Fufu'iwane amooru talamooru tagila faate'enia na amooru moru kuta.

²⁸ “Nau ku belote'enia adalo 'ania tegelangaa na God. Ma ngaia 'e faate'enia no'o famooru na nga ba'itangaa na God fafia ta'a, ngaia 'e galangi no'o mai te'amooru.

²⁹ “Aia, lauta te'efuta wane ngaia siria 'ani belote'enia nga adalo, wane no'ona furina 'ani tegela'a 'ani riufia la Saetan. 'E 'ilaka'u la'u mola lauta te'efuta wane lo'oo 'e siria 'ani ru'u 'ubulana 'ifi na wane tegela'a fana ngarilana 'ola aana. Ngaia furina 'ani tegela'a 'ani talariufia wane no'ona, fana 'ani wada'u fana gaulana wane tegela'a no'ona, sui ma ngaia te'e bi'i ngaria ni 'ola aana.

---

† **12:24** Nga latana ngaa'i ala Saetan ne'e Bielsebul.

³⁰ “Aia, ni dai na ngaia 'ame leka mai burigu, ngaia nga marimae agu. Ma ni dai na ngaia 'ame kwaibooni agu fana ogulana mai ta'a te'ana God, ngaia 'e tagale'eniga no'o fa'asia God. ³¹⁻³² Suria ngaia 'e 'ilo'oo, nau ku iiria famooru, God 'e su'asuria 'ani 'olafanataa na 'ola 'e ria lo'oo te'efou na ta'a gila agea ma ni 'ola 'e ria gila iiria. Ma lauta te'efuta wane 'e fata ngada nau, nga Wela na Wane, God su'asuria 'ani 'olafanataa mola ana. Ma lauta te'efuta wane 'e fata ngadaa nga taunga'inga na Anoe 'ola Abu, 'ato no'o fana God 'ani 'olafanataa na wane no'ona, na nga alata lo'oo, 'amoe ma alata na ngaia mai na'o adauru.”[†]

Nga 'ai ma nga lodona
(Luk 6:43-45)

³³ La Jisas 'e fata 'ilo'oo la'u, “Mooru moru su'aai lauta moru to'o na 'ai 'e le'a, nga lodona 'ola ai te'e le'a la'u mola. Ma lauta moru to'o na 'ai 'e ria, nga lodona 'ola ai te'e ria la'u mola. 'Ino'ona la'u mola nga wane. Suria ni 'ola 'e le'a leka mai fa'asia nga ta'a 'e le'a, ma 'ola 'e ria 'e leka mai fa'asia nga ta'a 'e ria. ³⁴ Mooru 'ilaka'u no'o ru'uru'ua na nga waa! Ma 'e 'ato no'o 'amoru iiria te'efuta 'ola 'e le'a, suria nga manatangaa amooru ngaia 'e ria. 'Olataa na'a ngaia 'e nana'i 'ubulana manatangaa na wane, ngaia 'e faata'i mai na nga alafuunga aana. ³⁵ Nga wane ne'e le'a, nga fatalana te'e le'a la'u mola. Ma nga wane ne'e ria, nga fatalana 'e ria la'u mola.

[†] **12:31-32** Alata Farasii gila iiria la Jisas 'e belote'enia adalo 'ania tegelangaa ala Saetan, gila fata ngadaa no'o Anoe 'ola Abu.

³⁶ “Nau ku iiria famooru, na nga alata na kwa'ikwa'inga, God te'e sufaa ta'a te'efou fofona fanua lo'oo 'i wado tofunu fata atanga na'a gila agea. ³⁷ Ma God te'e sufaa ta'a 'ania fatalaga 'i talaga. Lauta alafuunga na wane 'e le'a, God te'e foule'enia wane no'ona ngaia 'e odo. Ma lauta alafuunga na wane 'e ria, God te'e foule'enia nga wane no'ona ngaia 'e kuta.”

Farasii gila soea la Jisas fana 'ani agea nga 'ola ni 'alefosilai

(Mak 8:11-12; Luk 11:29-32)

³⁸ Sui ma tani wane ni kwaifa'ananaunga na tagi ma tani Farasii ngaa'i, gila leka mai te'ala Jisas, ma gila ka fata 'ilo'oo fana, “Wane ni kwaifa'ananaunga, 'imeeru meru siria 'i'oo 'ani agea nga 'ola ni 'alefosilai, fana 'ani faate'enia kwala'imoringa na God lo'oo 'e kwate'o mai.”

³⁹ La Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Mooru ta'a na alata lo'oo, mooru ta'a moru ria. Tofuna moru siria agasilana nga 'ola ni 'alefosilai, tafe'ua ma ngaia 'e 'ato famooru fana 'amoru agasia. Moru agasia mola nga 'ola ni 'alefosilai laka'u ngaia 'e lau fala Jona nga profet 'i na'o. ⁴⁰ La Jona laka'u 'e nana'i 'ubulana gwagwaalasu suria oru ma'e gani ma oru ma'e logo. Aia, ma 'inau, nga Wela na Wane, nau taku 'ino'ona la'u mola. Nau taku nana'i 'ubulana wado suria oru ma'e gani ma oru ma'e logo.

⁴¹ Ma nga alata God 'ani sufaa ta'a, nga ta'a na gila nana'i 'i Ninifa, tagila tata'e fana 'agila fata suria nga kutanga amooru. Tagila agea 'ilo'oo, suria gila bulota'i no'o fa'asia nga rianga aaga, na

alata la Jona 'e foulange'enia te'aga. Ma nga wane ngaia 'e ba'ita 'e riufia la Jona ngaia 'e nana'i no'o fe'eni 'amooru. Tafe'ua, moru 'ame bulota'i mola fa'asia nga rianga amooru. ⁴² Ma nga alata God 'ani sufaa nga ta'a, nga noni ba'ita laka'u 'i Siba, ngaia te'e tata'e la'u mola fana alafuunga suria nga kutanga amooru. Nga noni lo'oo te'e agea 'ilo'oo, suria ngaia leka mai fa'asia fanua aana ne'e lalau 'e iiki la'u fana nga longolana funi'oonga ala Solomon nga kiingi. Ma nga wane ba'ita ne'e riufia la Solomon lo'oo ngaia 'e nana'i no'o fe'eni 'amooru. Tafe'ua, mai moru 'ame siria mola nga longonga fana.”

*Orilana mai nga adalo
(Luk 11:24-26)*

⁴³ La Jisas ka fata 'ilo'oo la'u mola, “Alata gila belote'enia adalo 'ani leka fa'asia nga wane, ngaia te'e riu kwairiu 'ubulana lefu 'e kwasila, maka kwailo'ofia te'efuta lefu fana ngaia 'ani nana'i la'u ai. Ma lauta ngaia 'e kwailo maka 'ame daria, ⁴⁴ ngaia te'e manata 'ilo'oo, ‘Nau taku ori te'ana nga wane laka'u nau ku nana'i mai ana 'i na'o, ma kua leka mai fa'asia.’ Alata ngaia 'e ori, ngaia 'e agasia wane laka'u ngaia 'e 'ilaka'u 'ifi na gila fa'akwaria ma gila ka fa'aodoa no'o, ma ngaia 'e gwete mola. ⁴⁵ Alata ngaia 'e agasia ne'e 'ino'ona, ngaia te'e ori maka talaia la'u mai nga fiu adalo ne'e ria maka riufia 'i ngaia, 'agila leka mai, ma gila ka nana'i no'o 'i 'ubulana wane laka'u. Nga to'orunga ana wane lo'oori bi'i ria maka riufia no'o 'i na'o. Ma ngaia te'e 'ino'ona la'u mola famooru ta'a 'e ria na alata lo'oo.”

*Nga wane ni futanga kwala'imori ala Jisas
(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)*

⁴⁶ Nga alata la Jisas ngaia 'e alafuu 'ua fana ta'a no'ona, tete'e aana fe'enia wane ni futa aana gila ka nigii mai. Ma gila ka ula mola 'i maa suria gila siria 'agila alafuu fe'enia. ⁴⁷ Ma te'e wane na ta'a no'ona ka fata 'ilo'oo fala Jisas, “Ni tete'e amu fe'enia wane ni futanga amu, gila ula mola mai 'i maa, ma gila siria 'agila alafuu fe'eni'o.”

⁴⁸ La Jisas 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Ni dai na tete'e agu ma nga wane ni futanga agu?”

⁴⁹ Nga alata no'ona, la Jisas 'e kwalange'enia nga fufu'iwane aana, maka fata 'ilo'oo, “Moru agasia madi. Gila lo'oo na gila 'ilaka'u nga tete'e agu ma nga wane ni futanga agu. ⁵⁰ Suria ni dai ne'e leka suria nga kwaisiriinga na Mama'a agu 'i Langi, ngaia na wane ni futanga agu, ma nga aasigu geni, ma nga tete'e agu.”

13

*Nga tarifulaa suria nga wane ne'e kirua nga 'u'ui
'ola*

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Na fe'e gani no'ona la'u mola, la Jisas 'e ru'u kau fa'asia 'ifi no'ona, maka leka 'i gegena nga asi, maka to'oru 'i wado fana kwaifa'ananaunga. ² Ma tofuna nga oguogunga no'ona 'e ba'ita 'e iiki na gila ogu 'afuia, ngaia 'e fane 'ubulana nga baru, maka nana'i 'i 'ubulai, ma nga ta'a no'ona gila ka ula kau 'i suria nga oone. ³ Sui ma ngaia ka kwairii te'aga na ni 'ola 'e aula 'ania alafuunga na tarifulaa maka 'ilo'oo, “Te'e wane ngaia 'e leka maka tagale'enia 'u'ui 'ola 'i 'ubulana langa'a aana.

⁴Ma alata ngaia 'e tagale'enia 'u'ui 'ola no'ona, tani 'u'ui 'ola ngaa'i gila 'esia mola suria nga tala, ma nga langasi gila lofo mai, ma gila ka 'ania mola te'efou. ⁵Ma tani 'u'ui 'ola ngaa'i gila ka 'esia mola na lefu 'e foula, lefu na wado 'ame ba'ita ai. Gila bila'o 'afe'aferu tofuna nga wado 'ame aula. ⁶Ma nga alata nga sina ngaia 'e tata'e mai, ngaia ka sinafia nga 'u'ui 'ola ne'e maamudu mola, ma gila ka mae la'u mola, suria nga 'umi'umina 'ola ai 'ame sifo to'o. ⁷Ma tani 'u'ui 'ola ngaa'i gila 'esiga 'i laloana nga kwalo 'abui, ma kwalo no'ona 'e gaua nga 'ai no'ona. ⁸Ma tani 'u'ui 'ola ngaa'i la'u ngaia 'e 'esiga 'i 'ubulana nga wado to'o, ma alata gila bila'o mai, gila ka fungu 'ania lodona 'ola 'e aula. Ma tani 'ai ngaa'i gila ka fungu 'ania tangale'e lodo, ma tani 'ai ngaa'i gila fungu 'ania ono akwale'e lodo, ma tani 'ai ngaa'i la'u gila ka fungu 'ania oru akwale'e lodo.”

⁹Ma la Jisas ka fa'asua fatalana maka 'ilo'oo, “Lauta te'efuta wane 'e siria 'ani su'a le'a na 'ola lo'oo, ngaia 'ani gwaalongo le'a mai.”

'Ola ne'e agea la Jisas 'ani fata 'ania nga tarifulaa

(Mak 4:10-12; Luk 8:9-10)

¹⁰Nga fufu'iwane aana gila leka mai te'ana, ma gila ka orisia 'ilo'oo, “'Ola 'e fe'ua na 'i'oo alafuu fana nga ta'a 'ania tarifulaa?”

¹¹La Jisas 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Alata ne'e sui, God ngaia 'ame fa'awatagaa 'ua 'uta'i na ngaia te'e ba'ita fafia ta'a aana. Tafe'ua alata lo'oo, nga lalanga ngaia 'e nigi no'o famooru. Ma nga ta'a na gila nga fufu'iwane agu 'amoe, nau ku 'ame fa'awatagaa la'u mola faga.” ¹²Ni dai ne'e leka

suria nga su'a'olanga sisika na ngaia 'e to'o suria ba'itangaa na God, God te'e ruda gou ai fana, fana ngaia 'ani to'o na su'a'olanga 'e aula. Tafe'ua ni dai na ngaia 'ame leka suria nga su'a'olanga, nga su'a'olanga sisika ngaia 'e to'o ai suria ba'itangaa na God, God te'e orite'enia fa'asia. ¹³ Aia, 'inau ku alafuu faga 'ania alafuunga na tarifulaa, tofuna ta'a lo'oo gila agasia no'o ni 'ola nau ku agea, ma gila 'ame aga su'aai. Gila longoa no'o alafuulagu, ma gila 'ame su'a mola ai. ¹⁴ Ngaia 'ilo'oo fana 'ani fa'ato'oa nga alafuunga laka'u la Aesea nga profet ngaia 'e iiria 'i na'o laka'u 'e 'ilo'oo,

‘Tagila gwalongo, ma tagila gwalongo,
ma gila 'ame longo su'aai mola ai.

Ma tagila aga, ma gila ka aga,
ma gila 'ame aga su'aai mola ai.’

¹⁵ Tofuna nga manatalaga 'e ngasi 'e iiki,
ma aringaga 'e boko,
ma gila bokota la'u mola nga maaga.

Lauta maaga 'e aga su'aai,
ma aringaga 'e 'ulasi,
ma nga manatalaga 'e su'ana fatalana God,
bala gila bolota'i mai te'agu mai nau taku
gulaga mola. ✧

¹⁶ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “Aile'anga famooru, tofuna moru agasia no'o taunga'inga nau ku agea, ma nga aringa mooru ka longoa no'o kwaifa'ananaunga agu. ¹⁷ 'Ola kwala'imori nau ku iiria famooru, ni profet 'e aula, ma nga ta'a 'e odo mai na'o, gila siria agasilana ni 'ola lo'oo moru agasia, tafe'ua ma gila 'ame agasia. Ma gila siria

la'u mola longolana ni 'ola lo'oo moru longoa, ma gila 'ame longoa no'o.

La Jisas 'e fa'awatagaa tarifulaa suria nga wane laka'u ngaia 'e tagale'enia

'u'ui 'ola

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Moru gwalongo fana nga fa'awatagalana tarifulaa lo'oo suria nga wane lo'oo 'e tagale'enia 'u'ui 'ola. ¹⁹ Nga ta'a na gila longoa nga alafuunga suria nga ba'itangaa na God, ma gila 'ame su'asuria, la Saetan 'e leka mai, maka lafua mola fatalana God fa'asia manatalaga. Gila 'ilaka'u nga 'u'ui 'ola ne'e 'esiga suria nga tala, ma nga langasi gila ka 'ania mola. ²⁰ Ma nga 'u'ui 'ola na gila 'esiga 'i fofona wado na ngaia 'e foula, ngaia 'e 'ilaka'u nga ta'a na gila longoa fatalana God, ma gila ka ngaria fe'enia nga aile'anga. ²¹ Tafe'ua fatalana God ngaia 'ame susuto'o mola 'ubulana manatalaga. Gila tagoto'o mola suria te'e alata sisika. Ma alata irito'onga ma nonifiinga 'e nigi mai tofuna gila tagoto'o, 'afe'aferu gila ka rugasia la'u mola nga tagoto'onga aga. ²² Ma nga 'u'ui 'ola ngaa'i na gila 'esiga 'i laloana nga kwalo 'abui, ngaia 'e 'ilaka'u ta'a na gila longoa la'u mola nga fatalana God. Tafe'ua ma gila manata 'abelo suria ni 'ola fana mooringa aaga, ma gila ka manata ba'ita na nga bata. Ma ni 'ola lo'oo, ngaia 'e 'ilaka'u nga kwalo 'abui ngaia 'e nunufia nga fatalana God 'ubulana manataga. Gila 'ame bulosia no'o 'ubulana manatalaga 'ilaka'u nga 'ai na ngaia 'ame fungu no'o 'ania te'efuta lode 'ola. ²³ Ma tani ta'a ngaa'i la'u na gila 'ilaka'u nga 'u'ui 'ola na

gila 'esiga 'i 'ubulana nga wado le'a. Gila longoa fatalana God, ma gila ka su'asuria ni 'ola 'e le'a 'e aula ne'e leka mai fa'asia fatalana God ne'e nana'i 'ubulana manatalaga. Gila 'ilaka'u 'ai na ngaia 'e fungu 'ania lode 'ola. Tani 'ai ngaa'i ngaia 'e fungu 'ania tangale'e lode 'ola, ma tani 'ai ngaa'i nga ono akwale'e lode 'ola, ma tani 'ai ngaa'i oru akwale'e lode 'ola.”

Tarifulaa suria nga 'ai 'e ria

²⁴ La Jisas ka iiria la'u te'e tarifulaa faga, maka 'ilo'oo, “Nga ba'itangaa na God 'e 'ilaka'u nga wane ngaia 'e kirua nga 'u'ui 'ola 'e le'a 'ubulana nga langa'a aana. ²⁵ Na logo, alata nga ta'a gila eeno, nga marimae 'e leka mai maka kirua tani 'u'ui 'ola na 'ai 'e ria 'i laloana nga 'u'ui 'ola le'a lo'oo. Sui ma ngaia ka leka no'o. ²⁶ Ma alata nga 'u'ui 'ola le'a lo'oo gila bila'o mai, ma gila ka fungu 'ania lode 'ai le'a, nga 'u'ui 'ola na 'ai 'e ria laka'u gila ka bila'o la'u mola. ²⁷ Ni wane ni taunga'inga aana, gila ka leka mai te'ana, ma gila ka orisia 'ilo'oo, ‘Welakau, 'i'oo kirua nga 'u'ui 'ola le'a laka'u. Ma nga 'u'ui 'ola na 'ai 'e ria loko'u, ngaia 'e leka la'u mai fa'asia 'i fai?’

²⁸ Ma ngaia ka lamadu'aga maka 'ilo'oo, ‘Nga marimae no'ona 'e agea nga 'ola lo'oo.’

Ma ni wane ni taunga'inga aana, gila ka orisia 'ilo'oo, “T'oo siria 'ameru leka 'ameeru lafua nga 'ai le'e ria lo'oo?’

²⁹ Ngaia 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Amoe, fa'asia nga alata moru lafua nga 'ai ne'e ria no'ona, ma moru ta ngadaa la'u mola nga 'ai ne'e le'a lo'oo fe'enia. ³⁰ Moru arua 'agala tata'e oguogu no'o kau leleka maka nigi na alata na goni 'olanga. Ma nga

alata no'ona, nau taku iiria fana nga ta'a na 'agila gonia ni 'ola agu, ma taku 'ilo'oo: Moru lafua nga 'ai ne'e ria 'i na'o, ma tamooru gau sakusaku ai, ma tamoru do'ofia. Sui ma tamooru bi'i lafua nga 'ai 'e le'a lo'oo, ma tamooru ngaria mai fana 'ubulana 'ifi ni goni'olanga agu.' ”

Ba'itangaa na God etalai 'e sisika mola, tafe'ua ma ngaia te'e ba'ita

(Mak 4:30-32; Luk 13:18-21)

³¹ Sui ma la Jisas ka iiria te'e tarifulaa la'u maka 'ilo'oo, “Nga ba'itangaa na God ngaia 'ilo'oo: Te'e wane ngaia 'e ngaria 'u'ui 'ola sisika le'a lo'oo na gila fa'alataa 'ania mastad, maka kirua 'i 'ubulana nga langa'a aana. ³² Ma gwa'a nga 'u'ui 'ola lo'oori 'e sisika riufia no'o na afiringa 'u'ui 'ola, alata ngaia 'e tata'e mai, ngaia te'e ba'ita maka talar-iufia no'o nga 'ai te'efou 'i 'ubulana nga langa'a lo'oo. Ma alata nga 'ai no'ona 'e ba'ita maka abalolonga'a, nga langasi tagila launge'enia nga nuu'i aaga na laloana 'ai no'ona.”

³³ Sui ma la Jisas ka fata la'u mola 'ania nga tarifulaa maka 'ilo'oo, “Nga ba'itangaa na God ngaia 'e 'ilaka'u nga iist sisika fana fa'afanelana beret, na noni 'e ngaria, ma ka dolaa fe'enia nga flaoa 'e aula, leleka maka fane te'efou no'o.”

³⁴ La Jisas furifuri ngaia 'e alafuu suria nga 'ola lo'oo te'efou 'ania nga tarifulaa fana nga oguogunga lo'oori. ³⁵ Ngaia 'e agea 'ilo'oo fana 'ani fa'ato'oa nga fatalana God na nga profet laka'u 'e giria ne'e 'ilo'oo,

“Nau taku alafuu 'ania tarifulaa fana ta'a.
Ma nau taku fa'awatagaa nga 'ola na 'e nagwa

'ita no'o mai na alata nau ku launge'enia nga fanua lo'oo 'i wado.”☆

La Jisas 'e fa'awatagaa tarifulaa suria nga 'ai ne'e ria lo'oo

³⁶ Sui ma la Jisas ka 'akwasia no'o oguogunga no'ona maka ru'u 'ubulana 'ifi. Ma nga fufu'iwane aana gila ka leka te'ana, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Oi fa'awatagaa madi fameeru nga tarifulaa laka'u suria nga 'ai ne'e ria laka'u 'ubulana nga langa'a.”

³⁷ Ngaia 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Nga wane lo'oo ngaia 'e kirua nga 'u'ui 'ola le'a lo'oo, na 'inau, nga Wela na Wane. ³⁸ Ma nga langa'a lo'oo na fanua lo'oo 'i wado, ma nga 'u'ui 'ola le'a lo'oo na nga ta'a na God na gila nana'i olofana ba'itangaa ana. Ma nga 'ai ne'e ria lo'oori na nga ta'a gila lo'o suria la Saetan. ³⁹ Ma nga marimae na ngaia 'e kirua nga 'ai ne'e ria lo'oo na la Saetan. Ma alata na goni 'olanga na 'ita'ilana nga fanua lo'oo 'i wado, ma nga ta'a na gila goni'ola na nga enselo. ⁴⁰ Alata nga ta'a ni taunga'inga gila gonia nga 'ai ne'e ria, ma gila ka do'ofia 'i 'ubulana nga eele, ngaia 'e 'ilaka'u no'o nga 'ita'ilana nga fanua lo'oo 'i wado. ⁴¹ Nau taku kwatea enselo, ma tagila gonia ta'a te'efou na gila agea ni 'ola 'e ria, ma nga ta'a na gila fa'akutaa nga ta'a, ma nga enselo tagila lafuga fa'asia nga fougounga agu. ⁴² Ma tagila 'ui'aniga 'i 'ubulana eele, lefu na tagila aani, ma gila girigiri nifo ai. ⁴³ Aia, ma nga ta'a na gila odo, tagila lala 'ilaka'u nga sisina 'ubulana nga fougounga na Mama'a aaga. Lautu te'efuta

---

☆ 13:35 Sam 78:2

wane 'e siria 'ani su'a le'a na 'ola lo'oo, ngaia 'ani gwaalongo le'a mai.”

Ni tarifulaa ngaa'i suria ba'itangaa na God

⁴⁴ La Jisas 'e fata la'u mola 'ilo'oo fana nga fufu'iwane aana, “Nga ba'itangaa na God ngaia 'e 'ilaka'u nga bata ba'ita na gila na'agonia 'ubulana nga langa'a. Ma alata te'e wane 'e to'odaria, ngaia ka na'agonia la'u mola. Ma ngaia ka aile'a ba'ita, ma ngaia 'e leka maka fa'afori 'ania ni 'ola aana te'efou, maka foria nga langa'a lo'oori, fana 'ani ngari nga bata ba'ita lo'oori.

⁴⁵ “Ma nga ba'itangaa na God ngaia 'e 'ilaka'u la'u mola nga wane ni foringa na ngaia 'e kwailo'ofia nga fou iloilo'a le'a na forilai 'e ba'ita 'e iiki. ⁴⁶ Alata ngaia 'e to'odaria nga fou iloilo'a na forilai 'e iiki, ngaia 'e leka, maka fa'afori 'ania ni 'ola aana te'efou, maka foria no'o nga fou lo'oo.

⁴⁷ “Nga fougounga na God ngaia 'e 'ilaka'u la'u mola nga fulai na gila dee 'ania 'i 'ubulana nga asi, ma gila ka deea 'ania ta'ita'ina ii'a kwaitatari te'efou. ⁴⁸ Ma alata ngaia 'e fonu, nga ta'a na gila dee gila lakwa'enia 'i su'e, ma gila ka to'oru 'i wado fana 'agila to'ole'enia ii'a. Gila ka gonia no'o ii'a le'a fana 'ubulana kukudu, ma gila ka to'osia nga ii'a 'e ria. ⁴⁹ Ngaia te'e 'ino'ona la'u mola na 'ita'ilana nga fanua lo'oo 'i wado. Nga enselo tagila leka mai, ma gila tagila to'ole'enia nga ta'a 'e ria fa'asia nga ta'a gila le'a. ⁵⁰ Ma nga ta'a 'e ria lo'oo, tagila 'ui'aniga 'i 'ubulana nga eele, 'i no'ona tagila aani, ma gila girigiri nifo.”

⁵¹ Sui ma la Jisas ka orisiga maka fata 'ilo'oo, “Mooru moru su'asuria ni 'ola lo'oo?”

Ma gila ka lamadu'aa ma gila ka 'ilo'oo, “Kiu.”

⁵² Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Mooru te'efou moru su'a na Girigiringa Abu, sui ma mooru nanaua la'u mola kwaifa'ananaunga suria ba'itangaa na God, moru 'ilaka'u wane na ngaia 'e to'o na 'ifi ba'ita. Ngaia 'e ngaria mai ni 'ola le'a 'e aula fa'asia 'ifi aana, tani 'ola ngaa'i 'e fooru ma tani 'ola ngaa'i 'e nana'i aburu no'o.”

*Nga ta'a 'i Nasaret gila ma'asini te'enia la Jisas
(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)*

⁵³ Alata la Jisas ngaia 'e alafuu 'ania tarifulaa lo'oori 'e sui, ngaia ka leka no'o fa'asia maa'e fanua no'ona. ⁵⁴ Ma ngaia ka ori la'u mai na nga fanua aana 'i Nasaret. Ma ngaia ka leka 'i 'ubulana 'ifi ni fo'anga fana fa'ananaulana ta'a. Ma nga alata ta'a gila longoa, gila ka 'alefo ba'ita, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Ni dai ne'e kwatea tegelangaa fana 'ani kwaifa'ananau 'ania fatalana God 'ilo'oo, ma fe'enia agelana ni 'ola ni 'alefosilai lo'oo? ⁵⁵ Goru su'a mola na nga wane lo'oo, ngaia nga wela ala Josef lo'oo mola, nga wane ngaia 'e su'asuria launge'enilana 'ola 'ania 'ai, ma tete'e aana ni Meri. Nga wanefuta aana na la Jemes, la Josef, la Saemon, ma la Judas. ⁵⁶ Ma nga wanena geni lo'oo, gila nana'i lau mola fe'eni 'adauru 'i lo'oo. 'Uta'i na ngaia 'e su'a'ola 'e iiki 'ilo'oo?” ⁵⁷ Ma nga alata no'ona, gila ka ogaria fana ma gila ma'asini te'enia la Jisas.

Sui ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Nga profet ngaia 'ato fana ta'a ni futanga aana fe'enia nga ta'a na maa'e fanua aana, 'agila iiri ba'ita ana.”

58 Ma la Jisas ngaia ka 'ame agea no'o 'ola ni 'alefosilai aula na maa'e fanua lo'oo aana, suria nga ta'a no'ona gila 'ame siria fito'onga aana.

14

Gila kwa'ia la Jon wane ni Naruabunga (Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ Ma nga alata no'ona, la Herod Antipas ngaia wane ba'ita 'i Galili, ngaia 'e longoa kwairiinga suria la Jisas, ² ma ngaia ka fata 'ilo'oo fana ta'a ni taunga'inga aana, “Wane lo'oo, ngaia la Jon wane ni naruabunga ngaia 'e moori la'u mola! Ngaia lo'oo 'e agea la'u ni 'ola ni 'alefosilai lo'oo.”

³⁻⁴ 'I na'o, alata la Jon ngaia 'e momoori 'ua, la Herod ne'e feea ni Herodias nga noni na wane futa fe'enia la Filip. Ma la Jon ka iila fana la Herod maka 'ilo'oo, “Nga tagi na God ngaia 'ame alamia 'i'oo 'ani feea noni na wane ni futanga amu.” Ngaia lo'oo la Herod 'e kwatea ni wane fana 'agila gemasia la Jon, ma gila ka gaua, ma gila ka arua 'ubulana 'ifi na lokafu. La Herod ngaia agea 'ola lo'oo suria nga noni aana ni Herodias ne'e siria.

⁵ Nga alata la Jon 'e nana'i 'ubulana 'ifi na lokafu, la Herod 'e siria 'e iiki fana kwa'ilana, tafe'ua ma ngaia 'e ma'unge'enia mola ta'a, suria gila iiria la Jon ngaia nga profet.

⁶ Tafe'ua na te'e gani ngaa'i, la Herod 'e launge'enia nga fafangalaa ba'ita fana manatangaa to'ona nga gani ngaia 'e futa ai. Na nga fafangalaa no'ona, nga lari'i ani Herodias ngaia 'e leka mai maka wa'e fala Herod fe'enia ni wane ni kwaimaanga aana fana 'agila aga

suria. Alata la Herod 'e agasia lari'i lo'oo ngaia 'e wa'e, ngaia 'e aile'a ba'ita fe'enia. ⁷ Ma ngaia ka fataarunga'i fana lari'i lo'oori maka 'ilo'oo, "Nau taku kwatea famu te'efuta 'olataa na 'i'oo soea agu."

⁸ Aia, tete'e na lari'i lo'oo 'e alafuu te'ana lari'i lo'oo aana maka fata 'ilo'oo, "Oi soea, moko fata 'ilo'oo, 'Nau ku siria 'i'oo 'ani kwatea mai gouna la Jon wane ni naruabunga fagu na alata lo'oo no'o. 'Oi arua mai fofona nga lafa ni fanganga.'" Ma nga lari'i lo'oo ka agea 'ilaka'u ngaia 'e iiria.

⁹ Ma alata la Herod 'e longoa 'ola lo'oo, ngaia 'e kwaimanadai ba'ita. Tafe'ua, ma ngaia 'e agea no'o, suria ngaia 'e fataarunga'i, ma ni wane ni kwaimaanga aana gila ka longoa no'o te'efou.

¹⁰ Ma ngaia ka alea ni wane ni fununga aana 'agila leka ma gila ka furi musia mai gouna la Jon wane ni Naruabunga 'ubulana 'ifi na lokafu.

¹¹ Ma gila ka ngaria mai gouna la Jon fofona lafa ni fanganga, ma gila ka kwatea no'o fana lari'i ani Herodias. Ma nga lari'i lo'oo ka ngaria ka kwatea no'o fana tete'e aana. ¹² Alata nga fufu'iwane ala Jon gila longoa nga 'ola lo'oo, gila leka mai, ma gila ka ngaria nonina, ma gila ka kwaiatoa no'o 'ubulana nga giru gwa'u. Sui ma, gila ka leka ma gila ka kwairii suria te'ala Jisas.

La Jisas 'e langonia nga nima to'oni (5,000) wane (Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jon 6:1-14)

¹³ Nga alata la Jisas ngaia 'e longoa nga 'ola lo'oo ngaia 'e lau ana la Jon, ngaia ka 'akwasia no'o lefu lo'oori, maka leka no'o 'i talana 'ubulana nga baru fana lefu na te'efuta wane 'ame nana'i ai.

Nga ta'a gila longoa na la Jisas 'e leka no'o, ma gila ka 'akwasia nga fanua aga, ma gila ka leka no'o 'i burina suria tala. ¹⁴ Ma alata la Jisas 'e sifo maka agasia nga uguogunga ba'ita lo'oo, ngaia ka kwaimanadai faga, maka gulaa nga ta'a na gila fii.

¹⁵ Na laulafi no'ona, nga fufu'iwane aana gila leka mai te'ana, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Lefu lo'oo ngaia 'ame nana'i galangia te'efuta fanua, ma ngaia 'e galangi ka logo no'o. 'Oi alea nga ta'a lo'oo 'agila leka no'o, fana 'agila leka fana ni fanua ri'itana lefu lo'oo 'agila foria fangalaa faga 'i talaga.”

¹⁶ La Jisas ka lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Ngaia le'a mola fana 'agila nana'i mola. Tamoru kwatea nga fangalaa faga fana 'agila 'ania.”

¹⁷ Ma gila lamadu'aa ma gila ka 'ilo'oo, “Meeru meru to'o mola na te'e nima me'e beret ma rua gweii'a lo'oo.”

¹⁸ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Moru ngaria mai lo'oo te'agu.” ¹⁹ Ma ngaia ka iiria fana ta'a lo'oo 'agila to'oru 'i wado 'i fofona nga farisi. Sui ma ngaia ka ngaria nga nima me'e beret laka'u ma rua gweii'a lo'oori. Ma ka aga 'ala'a fana 'i langi, maka baole'a na God. Sui ma ngaia ka niia me'e beret no'ona, maka kwatea fana nga fufu'iwane aana, ma gila ka dalo'ia no'o 'i laloana nga ta'a lo'oori. ²⁰ Nga ta'a lo'oori te'efou, gila keto leleka ma gila ka bote no'o. Sui ma nga fufu'iwane aana gila ka gonia nga fangalaa ne'e ole 'i 'ubulana nga akwale'e kukudu ma rua ai, leleka ma gila ka fonu te'efou. ²¹ Ma nga ta'a laka'u gila keto to'omia nima to'oni (5,000) wane, ma gila 'ame idumia mola nga ta'ageni ma nga ru'uru'ua.

*La Jisas ngaia 'e leka
'i fofona nga asi
(Mak 6:45-52; Jon 6:15-21)*

²² Ma 'i burina ni 'ola lo'oori, la Jisas ngaia 'e alea nga fufu'iwane aana 'agila leka no'o 'i na'o fana nga gule'e asi 'ubulana nga baru. Ma ngaia ka nana'i buri fana 'ani iiria fana nga ta'a lo'oori 'agila leka no'o. ²³ Ma burina nga ta'a gila ori no'o, ngaia ka fane no'o 'i talana na me'e busu fana ngaia 'ani fo'a. Alata ngaia 'e logo no'o, ngaia ka nana'i mola 'i talana 'i no'ona. ²⁴ Ma alata no'ona, nga baru laka'u 'e lalau no'o fa'asia 'i su'e, ma nga bio ka kwa'ia suria ngaia 'e na'ofia nga iru.

²⁵ Ma na alata 'usu'usugani mola, alata ngaia logologo'a 'ua, la Jisas 'e talau no'o mai 'i fofona nga asi, maka leka no'o mai te'aga. ²⁶ Ma nga alata gila agasia ngaia 'e leka mai 'i fofona nga asi, gila ka ma'u ba'ita. Ma gila ka o'omae 'ilo'oo, "Nga nunu'i 'ola!" Ma gila ka lebelebe no'o.

²⁷ Ma 'ame gole mola la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, "Mooru sia ma'u mola! 'Inau lo'oo mola."

²⁸ Ma la Pita ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, "Alafa, lauta 'i'oo kwala'imori no'o, 'oi fata mai fagu fana 'aku leka kau te'amau 'i fofona nga asi lo'oo."

²⁹ La Jisas ka fata 'ilo'oo, "Kiu, leka mai."

Sui ma la Pita ka sifo fa'asia nga baru laka'u, maka eta ka talau no'o 'i fofona nga asi te'ana la Jisas. ³⁰ Tafe'ua nga alata ngaia 'e agasia nga iru ba'ita, ngaia 'e ma'u maka eta ka kuru no'o 'i 'ubulana nga asi. Ma ngaia ka o'omae maka 'ilo'oo, "Alafa, 'oi fa'amoori nau."

³¹ Ma 'ame gole mola, la Jisas ka kwatea nimana kau te'ana, maka dau ana, maka fata 'ilo'oo, "Nga

fito'onga amu ngaia 'e sisika. 'Uta'i na 'i'oo manata ruarua agu?"

³² Ma nga alata gala fane no'o 'i 'ubulana nga baru, nga iru ka aloalo no'o. ³³ Sui ma nga ta'a na gila nana'i 'i 'ubulana nga baru lo'oo, gila ka fa'aba'ita ma gila ka 'ilo'oo, "T'oo no'o nga Wela na God kwala'imori."

*La Jisas ngaia 'e gulaa
ta'a gila fii
(Mak 6:53-56)*

³⁴ Ma alata gila olofola 'ubulana asi, gila ka sifo no'o na nga fanua gila fa'alataa 'ania 'i Genesaret. ³⁵ Ma nga ta'a na fanua no'ona, gila ka aga su'ana la Jisas. Ma gila ka kwate alafuunga fana tani maa'e fanua ngaa'i la'u suria la Jisas, fana ta'a no'ona, 'agila feea mai ta'a aaga na gila fii te'ana. Ma gila ka ngaria mai ta'a gila fii 'e aula te'ana. ³⁶ Ma nga ta'a no'ona gila ka soea la Jisas fana 'ani alamia nga ta'a fii lo'oori 'agila gema na nga 'a'aena nga ruu aana. Ma ta'a na gila gema to'ona ruu aana, gila ka gwari'a no'o.

15

*Jisas 'e alafuu suria falafala na Farasii
(Mak 7:1-13)*

¹ Sui ma tani Farasii ngaa'i ma nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi ala Moses, gila ka leka mai fa'asia 'i Jerusalem te'ala Jisas fana orisilana. ² Gila ka fata 'ilo'oo, "Ola 'e fe'ua na fufu'iwane amu gila 'ame lo'o suria nga kwaifa'ananaunga na nga wawarifu dauru gila arua no'o mai na'o,

tofuna gila 'ame narufia mola nga nimaga 'i na'o, sui ma tagila bi'i keto?"

³ La Jisas 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, "Uta'i na moru leka suria kwaifa'ananaunga amooru talamooru, ma moru 'ame leka suria tagi na God?

⁴ God 'e fata 'ilo'oo, "Oi fa'aba'ita nga mama'a amu ma nga tete'e amu,' ma 'Ni dai na ngaia 'e fata ngadaa nga mama'a aana 'amoe tete'e aana, tagila kwa'ia 'ani mae.' ☆ ⁵ Tafe'ua, mooru moru fa'ananau kuta mola ai lo'oo, Lauta te'efuta wane ngaia 'e to'o na ta 'ola na ngaia 'e su'asuria 'ani kwaibooni 'ania na mama'a aana ma tete'e aana, maka fata la'u mola 'ilo'oo, 'Nau taku kwatea no'o 'ola laka'u fana God,' ⁶ ma moru iiria, ngaia 'e le'a mola fana ngaia 'e sia kwaibooni mola na mama'a aana ma nga tete'e aana 'ania ni 'ola laka'u ngaia 'e fataarunga'i 'ania fana God. Alata 'i'oo agea 'ilo'oo, 'i'oo 'ame fa'aba'ita nga mama'a amu ma nga tete'e amu, ma 'i'oo 'ame lo'oo suria fatalana God. ⁷ Ma moru ka iiria mooru moru lo'o suria God, ma moru kotokoto mola. La Aesea ngaia 'e fata 'e to'o alata laka'u ngaia 'e giria nga 'ola na God 'e iiria suria amooru ma ka 'ilo'oo,

⁸ 'Nga ta'a lo'oo gila fa'aba'ita nau mola 'ania alafuunga aaga,
tafe'ua ma manatalaga ngaia 'e lalau 'e iiki fa'asi nau.

⁹ Ngaia lo'oo 'agila fo'asi nau mola,
tofuna gila kwaifa'ananaunga mola suria tagi aaga 'i talaga,
ma gila ka iiria nga tagi na God lo'oo no'o.' ☆

☆ **15:4** Eksodas 20:12; Diuteronomi 5:16 ☆ **15:9** Aesea 29:13

*Kwaifa'ananaunga suria
nga fangalaa
(Mak 7:14-23)*

¹⁰ Ma la Jisas ka soea mai nga oguogunga laka'u te'ana, maka fata 'ilo'oo faga, “Moru gwalongo mai fagu, ma 'amoru su'aai. ¹¹ Te'efuta 'ola na nga wane ngaia 'e 'ania, ngaia 'ame fa'abiria wane 'i maana God. 'Amoe no'o! Nga alafuunga ne'e ru'u mai fa'asia ngiduna wane no'o ngaia 'e fa'asuaa nga manatalana wane.

¹² Sui ma nga fufu'iwane ala Jisas, gila leka mai te'ana, ma gila ka fata 'ilo'oo fana, “Nga 'ola laka'u 'i'oo iiria, nga Farasii gila longoa, ma nga manatalaga ngaia 'ame le'a suria.”

¹³ Ma la Jisas ka lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Gila 'ilaka'u no'o nga 'ai na God 'ame kirua. God te'e kwatea kwa'ikwa'inga faga 'ilaka'u wane na ngaia 'e lafua nga 'ai lo'oo ne'e bila'o mai galangia 'ola lo'oo ngaia 'e kirua. ¹⁴ Ma moru sia manata 'abelo mola suria Farasii lo'oori. Tofuna gila 'ilaka'u la'u mola nga wane maana 'e logo na ngaia 'e talaia nga wane ngaa'i maana 'e logo. Mai mooru moru su'a la'u mola ai, lauta te'efuta wane lo'oo maana 'e logo maka talaia la'u mola nga wane ngaa'i maana 'e logo, tagala 'esi 'agaa'a te'efou no'o 'i 'ubulana nga kiru.”

¹⁵ Ma la Pita ka fata 'ilo'oo fala Jisas, “Oi fa'awatagaa madi mai nga alafuunga laka'u 'i'oo bi'i iiria mola mai fameeru lo'oo.”

¹⁶ La Jisas 'e lamadu'aa maka fata 'ilo'oo, “Mooru no'o na fufu'iwane agu, tafe'ua ma moru 'ame su'a la'u mola 'ua ai. ¹⁷ 'Uta'i na moru 'ame su'a mola na nga 'ola lo'oo? Nga 'ola na te'efuta wane

'ania ngaia 'e nigi 'i 'ubulana, ma 'i buri ngaia ka ru'u la'u mola mai fa'asia 'ubulana nonina. ¹⁸ Tafe'ua nga alafuunga 'e ria na ngaia 'e ru'u mai fa'asia ngiduna wane, ngaia leka mai fa'asia 'ubulana mangona. Nga 'ola no'ona na ngaia 'e fa'abiria nga mangona wane. ¹⁹ Ma 'ola 'e ria na 'e ru'u mai fa'asia 'ubulana manatalana wane ne'e 'ilo'oo: kwa'ilana wane, fuageni kwaifafingaa, agemaninga, kotonga fana te'efuta ai ngaa'i, berilana 'ola na te'efuta wane ngaa'i, fe'enia nga alafuunga 'e ria suria nga wane ngaa'i. ²⁰ Aia, ni 'ola lo'oo na ngaia 'e su'asuria 'ani fa'abiria mangona wane 'i maana God. Ma lauta wane ngaia 'ame leka suria falafala na wawarifu dauru, ma ngaia 'ame narufia nimana 'i na'ona fangalaa, nga mangona 'e sia ria mola.”

*Nga tagoto'onga na te'e noni ngaia 'ame Jiu.
(Mak 7:24-30)*

²¹ La Jisas ka leka no'o fa'asia nga lefu no'ona, maka leka no'o fana nga gule'e lefu 'i Taea ma 'i Saedon. ²² Ma te'e noni fa'asia 'i Kenan na ngaia 'ame Jiu 'e leka mai te'ana, maka o'omae 'ilo'oo, “Alafa, 'i'oo nga alakwa na fufutanga ala Defete, 'oi madai nau mai! Nga adalo ngaia 'e bo'ea nga lari'i agu, maka nonifi 'e iiki.”

²³ La Jisas ngaia 'ame lamadu'aa mola 'ania te'efuta alafuunga. Ma nga fufu'iwane aana gila ka leka mai te'ala Jisas, ma gila ka 'ilo'oo, “Oi iiria ana 'ani leka no'o kau, suria ngaia 'e lado adauru, ma ngaia 'e lakote 'e iiki no'o.”

24 La Jisas 'e fata fana noni no'ona maka 'ilo'oo, “God 'e alenau mola mai fana nga ta'a 'i Jiu na gila 'ilaka'u nga sifisifi na gila foo no'o.”

25 Sui ma nga noni no'ona ka leka mai, maka bobouruuru 'i na'ona 'a'aena maka 'ilo'oo, “Alafa, 'Oi kwaibooni mai agu.”

26 La Jisas ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Ngaia 'ame odo fana ngarilana nga fangalaa na wela, maka to'osia mola fana nga ku'ito.”

27 Nga noni no'ona ka 'ilo'oo, “Kiu. Tafe'ua nga ku'ito 'e su'asuria 'agila 'ania lau mola nga furufuruna fangalaa ne'e 'esia fa'asia nga fo'ufo'u ni fangalaa na wane lo'oo ngaia 'e langoniga.”

28 Sui mala Jisas 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Noni lo'oo, nga tagoto'onga amu ngaia 'e ba'ita 'e iiki! Ma nga 'ola lo'oo 'i'oo soea, nau taku kwatea no'o famu.” Ma nga lari'i aana ka gwari'a no'o na te'e alata no'ona mola.”

La Jisas 'e gulaa ta'a 'e fii 'e aula

29 Alata la Jisas ngaia 'e leka mai fa'asia maa'e fanua no'ona, ngaia ka ori mai suria tala ne'e riu suria asi 'i Galili. Ma ngaia ka fane gouna nga iile, maka to'oru 'i wado. 30 Ma nga alata no'ona, ta'a 'e aula 'e iiki gila ka leka mai te'ana. Ma gila ka ngaria la'u mola mai tani ta'a 'a'aega 'e mae ma nga nimaga 'e mae, tani ta'a maaga 'e logo, ma tani ta'a gila foka'ato ma nga ta'a ngaa'i na gila fii. Gila aruga 'i na'ona 'a'aena la Jisas, ma ngaia ka gulaga, ma gila ka gwari'a te'efou no'o. 31 Ma nga ta'a lo'oori na gila ogu, gila ka 'alefo ba'ita. Ta'a na gila foka'ato, gila fata la'u mola. Ma ta'a na 'a'aega 'e mae ma nga nimaga 'e mae gila ka le'a la'u mola.

Ma ta'a na gila 'ame leka le'a, gila ka leka le'a no'o. Ma nga ta'a na maaga 'e logo, gila ka aga la'u mola. Ma suria na gila agasia ni 'ola lo'oo, gila bi'i iiri ba'ita na God 'i Israel.

*La Jisas 'e langonia fai to'oni (4,000) wane
(Mak 8:1-10)*

³² Sui ma la Jisas ka soea mai nga fufu'iwane aana te'ana, maka fata 'ilo'oo te'aga, “Nau ku kwaimanadai ba'ita fana ta'a lo'oo, tofunu gila nana'i fe'eni 'adauru suria oru gani 'e sui no'o, ma nga fangalaa aaga ka sui no'o. Ma nau ku 'ame siria orite'enilaga fana fanua aaga na alata gila molo'u 'ilo'oo, fa'asia te'efuta wane laloaga eta waata'uta'u, maka labufunu suria tala.”

³³ Nga fufu'iwane aana gila orisia ma gila ka 'ilo'oo fana, “Nga lefu lo'oo 'e kwasila. Meeru tameru to'odaria nga fangalaa 'i fai fana 'ani to'omia ta'a 'e aula 'ilo'oo welakau?”

³⁴ Ma la Jisas ka orisiga maka 'ilo'oo, “Fita me'e beret na moru to'o ai?”

Fufu'iwane aana gila lamadu'aa ma gila ka fata 'ilo'oo fana, “Fiu me'e beret lo'oo, fe'enia tani gweii'a lo'oo meru to'o ai.”

³⁵ Nga alata no'ona, la Jisas ka iiria na ta'a no'ona 'agila to'oru 'i wado. ³⁶ Sui ma ngaia ka ngaria fiu me'e beret fe'enia gweii'a no'ona, maka baole'a fana God. Sui ma ngaia ka niia, maka kwatea fana fufu'iwane aana, fana 'agila dalo'ia fana ta'a no'ona. ³⁷ Ma ta'a no'ona, gila keto te'efou, ma gila ka bote no'o. Burina gila keto 'e sui, nga fufu'iwane aana gila ka fa'afongua fiu kukudu na fangalaa ne'e ole. ³⁸ Ta'a na gila 'ania fangalaa lo'oori, gila to'omia fai to'oni (4,000) wane. Gila

'ame idumia mola nga ta'ageni ma nga ru'uru'ua sisita.

³⁹ Aia, ma burina gila keto 'e sui mola, la Jisas bi'i orite'eniga fana fanua aaga. Ma ngaia fe'enia nga fufu'iwane aana, gila ka fane 'ubulana nga baru, ma gila ka leka no'o fana fanua gila fa'alataa 'ania 'i Magadan.

16

*Nga ta'a gila siria 'agila agasia tani faata'inga
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)*

¹ Aia, tani Farasii ngaa'i fe'enia tani Sadusi, gila ka leka mai te'ala Jisas fana 'agila irito'ona la'u mola, ma gila ka orisia fana ngaia 'ani agea late'e 'ola fana 'ani faate'enia na God 'e alea mai. ² La Jisas ka lamadu'aga maka fata 'ilo'oo faga, “Na nga alata nga sina 'ani suu, lauta moru agasia nga lalo lo'oo ngaia 'e meku, moru su'aai, uuta 'e sia to'o mola 'igani. ³ Kiu, ma 'usu'usu gani, lauta moru agasia nga lalo ngaia 'e meku maka bobola'a, ma moru su'a no'o ai la'u mola nga uuta te'e to'o no'o. Mooru moru su'asuria agasilana lalo, tafe'ua ma moru 'ame aga su'a mola na nga 'ola na God 'e agea na alata lo'oo. ⁴ Moru nga ta'a na alata lo'oo moru agea ni 'ola 'e ria 'e aula, ma moru 'ame tagoto'o la'u mola na God. Moru siria agasilana 'ola ni faata'inga. Tafe'ua nau ku sia agea mola te'efuta 'ola ni 'alefosilai famooru. Nga 'ola ni faata'inga lo'oo nau taku agea te'amooru 'amoru agasia no'o nga 'ola ni faata'inga na ngaia 'e lau fana nga profet la Jona 'i na'o.”

Burina la Jisas ngaia 'e fata 'ilo'oo 'e sui, ma ngaia ka leka no'o fa'asiga.

Kwaifa'ananaunga suria nga Farasii ma nga Sadusi

(Mak 8:14-21)

⁵ Nga alata la Jisas fe'enia nga fufu'iwane aana gila olofolo fana nga gule'e asi, nga fufu'iwane aana gila mabolosia mola fana ngarilana beret fe'eniga. ⁶ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Mooru aga le'a suri amooru fa'asia nga iist fana beret na Farasii ma ni Sadusi lo'oo.”

⁷ Ma nga alata nga fufu'iwane aana gila longoa nga alafuunga lo'oori, gila ka fata suria 'i laloaga 'i talaga, tofuna gila madafia iiria la Jisas ngaia 'e alafuu suria beret kwala'imori, ma gila ka 'ilo'oo, “Bala la Jisas ngaia 'e fata 'ilo'oo, tofuna goru 'ame ngaria mai te'efuta beret ta'ua lo'oo.”

⁸ Ma tofuna la Jisas ngaia 'e su'a mola na manatalana nga fufu'iwane aana, ngaia ka fata 'ilo'oo, “Ola 'e fe'ua na moru manata 'abelo 'e iiki suria na moru 'ame ngaria mai te'efuta beret? Nga tagoto'onga lo'oo amooru 'e sisika 'e iiki!”

⁹ Fe'ua? Mooru moru 'ame su'a 'ua na fa'aladanga 'ubulana nga 'ola lo'oo nau ku iiria famooru? Mooru moru 'ame madafia no'o nga nima me'e beret laka'u nau ku langonia 'ania nima to'oni (5,000) wane, ma moru ka fa'afongua kukudu 'e aula 'ania keto laka'u 'e ole? ¹⁰ Bala moru mabolosia la'u mola nga fiu me'e beret laka'u nau ku langonia 'ania fai to'oni (4,000) wane, ma moru ka fa'afongua kukudu 'e aula laka'u 'ania keto ne'e ole. ¹¹ 'Uta'i na moru 'ame su'a mola ai 'olataa na nau ku fata suria? Nau ku 'ame alafuu suria nga beret lo'oo. 'Olataa na nau ku iiria lo'oo na tamoru 'abelo 'ania mooru fa'asia nga iist fana beret na Farasii ma ni Sadusi

lo'oo.” ¹² Burina ngaia 'e fata 'ilo'oo 'e sui, nga fufu'iwane lo'oo gila bi'i su'aai 'olataa na la Jisas ngaia 'e alafuu 'i suria. Ngaia 'e alafuu mola suria nga kwaifa'ananaunga na Farasii ma nga Sadusi.

*Nga tagoto'onga ala Pita
(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)*

¹³ Alata la Jisas ngaia 'e nigi na gule'e lefu 'i Sesarea Filipae, ngaia ka orisia nga fufu'iwane aana maka 'ilo'oo, “Ino'ona ma ta'a lo'oo gila iiria nau nga Wela na Wane, 'ania ni dai?”

¹⁴ Gila lamadu'aa ma gila ka 'ilo'oo, “Tani ta'a ngaa'i gila iiria 'i'oo la Jon wane ni naruabunga na ngaia 'e moori la'u, ma tani ta'a ngaa'i gila iiria 'i'oo la Elaeja na ngaia 'e moori la'u. Ma tani ta'a ngaa'i la'u gila ka iiria 'i'oo la Jeremaea 'amoe ma profet ngaa'i lo'oo ngaia 'e moori la'u.”

¹⁵ Sui ma la Jisas ka orisiga maka 'ilo'oo, “Ma 'i mooru lo'oo, moru iiria 'inau ni dai?”

¹⁶ Ma la Saemon Pita ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, “I'oo no'o na nga Kraes, nga Wela na God ngaia 'e momoori firi.”

¹⁷ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, Saemon wela ala Jona, nga nanamangaa famu. Suria te'efuta wane 'ame faate'enia nga 'ola lo'oo famu. Tafe'ua nga ma'aa agu 'i langi na ngaia 'e faate'enia famu. ¹⁸ Ma nau ku iiria famu, 'i'oo la Pita, ne'e fa'aladamia 'ilaka'u nga fou, maka 'ilaka'u nga fou na gila launge'enia nga 'ifi fofona. Ma fofona fou lo'oo, nau taku launge'enia siosi agu. Ma nga tege-lalana maenga 'e sia talariufia mola. ¹⁹ Ma nau ku kwatea tegelangaa famu na ngaia 'e 'ilaka'u nga kii na sinamaa na fougounga na God. Fana te'efuta 'ola na 'i'oo ruia wane 'e sia agea fofona fanua

lo'oo 'i wado, God 'e ala fafia la'u mola fatalamu 'i Langi. Ma te'efuta 'ola na 'i'oo alamia wane 'ani agea 'i fofona fanua lo'oo 'i wado, God 'e alamia la'u mola 'i Langi.”

²⁰ Sui ma la Jisas ka fata tegela'a fana nga fufu'iwane aana, fana 'agila sia kwairii 'ua ai te'ana te'efuta wane suria ngaia na nga Kraes.

*La Jisas ngaia 'e fata suria nga maenga aana
(Mak 8:31—9:1; Luk 9:22-27)*

²¹ 'Ita na alata no'ona maka leka, la Jisas 'e tala'ae no'o na alafuunga wataga fana nga fufu'iwane aana maka 'ilo'oo, “Nau taku leka no'o fani Jerusalem. Ma nga ta'a na'ona'o, ma nga fataabu ba'ita, ma nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi, tagila malate'ote'o agu, ma tagila kwa'i nau. Na oru maa'e gani, God te'e tata'e nau la'u fana nga mooringa.”

²² Ma la Pita ka talaia kau, maka iila fana maka 'ilo'oo, “Alafa, God 'e ruia! Nga 'ola lo'oo, 'e sia lau mola famu.”

²³ Ma la Jisas ka bulota'i, maka fata 'ilo'oo fala Pita, “Saetan, leka lalau kau fa'asi nau! 'I'oo tata'e suari nau suria mantalamu 'i talamu ma 'amoe la'u fa'asia God.”

²⁴ Sui ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana nga fufu'iwane aana, “Ni dai ne'e siria 'ani lado agu, ngaia 'e sia manata 'abelo mola suria ni 'ola ngaia 'e siria mola fana 'i talana. Ngaia 'ani 'uri fana 'ani leka suri nau gwa'a ngaia 'ani nonifi, ma ka mae na 'ai folo. ²⁵ Ni dai ne'e ma'asiri fana lekanga suri nau tofuna ngaia 'e siria 'ani agea mola ni 'ola suria kwaisiriinga aana 'i talana, ngaia te'e talafia nga mooringa firi lo'oo. Tafe'ua ni dai ne'e 'uri 'ani

mae fagu, ngaia te'e to'o na mooringa firi. ²⁶ Lauta te'efuta wane 'e to'o na ni 'ola 'e aula fofona fanua lo'oo 'i wado, ma ngaia ka mae, ma ngaia 'e nana'i lalau fa'asia God, ni 'ola lo'oori 'e sia agea mola te'efuta le'anga fana. Te'efuta wane 'ame to'omia forilana nga mooringa firi 'ania nga bata. ²⁷ Nau ku iiria 'ola lo'oo tofuna 'inau, nga Wela na Wane, nau taku leka mai fe'enia nga enselo agu, fe'enia kwangakwanganga na Mama'a agu, mai nau taku kwatea nga foforinga ma nga kwa'ikwa'inga fana nga ta'a te'efou, tofuna nga 'ola na gila agea. ²⁸ 'Ola 'e to'o nau ku iiria famooru, tani wane amooru gila sia mae mola leleka ma gila ka agasi nau ku nigi mai fe'enia founounga agu.”

17

*La Jisas ngaia 'e faate'enia nga tegelangaa aana fe'enia kwangakwanga'anga aana
(Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)*

¹ Na onona maa'e gani 'i buri, la Jisas 'e talaia la Pita, ma nga rua wane ni futanga aana, la Jemes ma la Jon 'i talaga fana 'i gouna me'e busu ne'e lau 'i langi. ² Ma alata gila aga kau, gila ka agasia nga maana la Jisas ngaia 'e bulota'i. Nga maana ka sinasinalo'a 'ilaka'u nga sina, ma nga ruu aana ka kwakwao'a te'efou no'o. ³ Ma nga oru wane na fufu'iwane lo'oo aana, gila ka agasia la Moses fe'enia la Elaeja gala alafuu mola fe'enia la Jisas. ⁴ Ma la Pita ka fata 'ilo'oo kau fala Jisas, “Alafa, ngaia 'e le'a 'e iiki fana 'aguru nana'i lo'oo no'o. Lauta 'i'oo siria, nau 'aku launge'enia nga oru 'o'oba, te'e ai famu, te'e ai fana la Moses, ma nga ai ngaa'i fana la Elaeja.”

⁵ Ma nga alata la Pita ngaia 'e alafuu mola 'ua 'ilo'oo, nga kofa ne'e sinasinalo'a 'e iiki 'e daa mai, ma nunufileana ka 'afu fafiga, ma gila ka longoa nga kwala 'e 'ola ngaia 'e fata mai 'ilo'oo fa'asia 'ubulana nga kofa no'ona, “Nga wela mouta'ia agu ngai lo'oo na nau ku kwaimaa ba'ita no'o fana. Nau ku aile'a fe'enia. Moru gwalongo fana.” ⁶ Ma alata nga fufu'iwane aana gila longoa no'o kwala 'e 'ola lo'oo, gila ka ma'u ba'ita, ma gila ka eeno no'o fafia nga maaga 'i wado.

⁷ Ma la Jisas ka nigi mai te'aga, maka gema to'oga, maka fata 'ilo'oo, “Moru tata'e. Ma moru sia ma'u mola.” ⁸ Ma nga alata gila aga kau, gila 'ame agasia no'o te'efuta wane, ma te'e la Jisas momola.

⁹ Ma nga alata gila sifo mai fa'asia 'i gouna nga busu lo'oori, la Jisas ka fata tegela'a faga maka 'ilo'oo, “Mooru sia kwairii mola te'ana te'efuta wane na 'ola lo'oo moru agasia, leleka maka nigi na alata God 'ani tata'e nau, nga Wela na Wane, fa'asia nga maenga.”

¹⁰ Oru wane na fufu'iwane aana gila orisia ma gila ka 'ilo'oo, “'Ola 'e fe'ua na ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi gila iiria la Elaeja te'e ori la'u mai, sui ma nga wane laka'u God 'e firia te'e bi'i leka mai?”

¹¹ La Jisas 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Ngaia 'e to'o. La Elaeja te'e ori mai, fana 'ani kwaibooni na ta'a fana nga sasari agaungaa. ¹² Mai nau ku iiria la'u famooru, la Elaeja ngaia 'e nigi mai 'e sui no'o. Tafe'ua nga ta'a gila 'ame aga su'a mola ana. Ngaia lo'oo, gila agea lau mola ni 'ola 'e ria ana suria nga

kwaisiriinga aaga. Ma tagila agea 'ilo'oo la'u mola agu.

¹³ Alata oru wane na fufu'iwane lo'oori gila longoa, gila bi'i su'aai na la Jisas 'e fata te'aga suria la Jon wane ni naruabunga.

*La Jisas ngaia 'e belote'enia nga adalo
(Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)*

¹⁴ Alata la Jisas fe'enia oru wane na fufu'iwane aana gila sifo mai fana 'a'aena busu lo'oori, nga ta'a 'e aula gila ogu no'o, ma te'e wane ngaa'i 'e leka mai, maka bobouruuru 'i na'ona 'a'aena la Jisas, maka fata 'ilo'oo, ¹⁵ “Alafa, 'oi manadaia mai nga wela wane agu, tofunu nga langasi kwa'ikwa'i ngaia 'e agea. Nga fiifinga lo'oo 'e agea ma ngaia ka nonifii furifuri, ma nga alata 'e aula ngaia ka 'esia 'ubulana eele, ma 'i 'ubulana ka'o la'u mola. ¹⁶ Nau ku ngaria mai te'ana fufu'iwane amu. Tafe'ua ma ngaia 'e 'ato 'e iiki faga fana 'agila gulaa.”

¹⁷ La Jisas 'e fata 'ilo'oo faga, “Manata lamooru 'e ngasi 'e iiki, ma mooru ta'a moru ria! Ma moru 'ame fito'o agu 'ua! Nau ku nana'i fe'eni amooru 'e nigi lo'oo no'o, to'omia amooru fito'o mola agu.” Sui ma ngaia ka fata 'ilo'oo fana wane no'ona, 'oi ngaria mai nga wela no'ona amu lo'oo. ¹⁸ Ma la Jisas ka fata tegela'a fana nga adalo no'ona, ma ngaia ka leka no'o fa'asia nga wela lo'oori. Ma nga wela lo'oori ka gwari'a no'o na te'e alata no'ona la'u mola.

¹⁹ Ma alata gila nana'i 'i talaga, nga fufu'iwane lo'oo gila leka mai te'ala Jisas, ma gila ka orisia ma gila ka 'ilo'oo, 'Ola 'e fe'ua na ngaia 'e 'ato fameeru fana belote'enilana nga adalo laka'u welakau?”

20-21 Ma la Jisas 'e lamadu'aga maka fata 'ilo'oo, “Ngaia 'e 'ilo'oo, tofunu moru 'ame tagoto'o mola. Mai nau ku iiria famooru, lauta nga tagoto'onga amooru na God ngaia 'e ba'ita 'ilaka'u nga 'u'ui 'ola sisika na gila fa'alataa 'ania mastad, mooru su'asuria 'amoru agea mola nga 'olataa na ngaia 'e 'ato. Lautu ngaia 'e 'ilo'oo, gwa'a nga busu loko'u, tamoru 'idua mola fa'asia talafurina 'ania fata lamooru. Ma lauta moru tagoto'o na tegelangaa na God, te'efuta 'ola 'e sia 'ato mola fana 'amoru agea.”*

Ruana alata la Jisas ngaia 'e fata suria maenga aana

(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

22 Ma nga alata fufu'iwane aana gila ogu mai 'i Galili, la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Nau, nga Wela na Wane, tagila kwate nau fana marimae agu, 23 fana 'agila kwa'i nau. Tafe'ua na oru maa'e gani, God te'e tata'e nau la'u mola fana mooringa.” Ma alata fufu'iwane gila longoa la Jisas ngaia 'e fata 'ilo'oo, gila ka kwaimanadai ba'ita.

La Jisas 'e foria takisi fana 'Ifi Abu na God

24 Na alata la Jisas fe'enia nga fufu'iwane aana gila leka mai fana fanua 'i Kapaneam, nga ta'a na gila goni bata na takisi fana 'Ifi Abu na God, gila leka mai te'ala Pita, ma gila ka orisia 'ilo'oo, “Ino'ona ma wane ni kwaifa'ananaunga amooru su'asuria 'ani sugaa la'u mola bata na meeru gonua fana 'Ifi Abu na God?”

* **17:20-21** Tani girigiringa 'ua ala Matiu, gila ladoa mola verse 21, 'Te'e fo'anga fe'enia abu fanganga no'o ne'e to'omia tarilana nga adalo 'ilo'oo, ma te'efuta 'ola 'amoe la'u.’

²⁵ Ma la Pita 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Kiu, ngaia 'e su'asuria 'ani sugaa.”

Ma alata la Pita 'e ru'u 'ubulana 'ifi, la Jisas ka etaa kwaiorisinga maka 'ilo'oo, “Saemon, 'i'oo manata 'uta'i? Dai no'o nga alafa na fanua lo'oo 'i wado su'asuria 'ani ngaria bata fa'asiga? Nga ru'uru'ua aaga 'i talaga, 'amoe ma fa'asia ta'a kwaitaa?”

²⁶ La Pita 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Fa'asia ta'a kwaitaa.”

Ma la Jisas ka 'ilo'oo, “Lauta ngaia 'e 'ilo'oo, nga ru'uru'ua aaga gila 'ame kwatea mola nga takisi lo'oo. Ngaia lo'oo, lauta nau ku 'ame kwatea nga takisi fana 'Ifi Abu na Mama'a agu, ngaia 'e le'a mola. ²⁷ Ma gwa'a ngaia 'e 'ilo'oo, ngaia 'ame le'a 'aguru ngadaa nga manatanga aaga fadauru. 'Oi leka 'i asi, moko dee mai. Nga gweii'a na 'i'oo daua eteeta, 'oi 'ulasia fokana, moko agasia, nga bata ne'e to'omia dauru fana forilana takisi fana nga farisi, ngai 'ubulai. Ngaria bata no'ona, moko kwatea faga.”

18

Ni dai ne'e ba'ita?
(*Mak 9:33-37; Luk 9:46-48*)

¹ Nga alata no'ona, nga fufu'iwane ala Jisas gila leka mai te'ana, ma gila ka orisia ma gila ka 'ilo'oo, “Alata ba'itangaa na God 'ani nigi, ni dai ameeru na te'e ba'ita 'e iiki welakau?”

² Na nga alata no'ona, la Jisas 'e soea mai te'e wela sisita te'ana, maka fa'aula 'i laloaga. ³ Ma ngaia ka fata 'ilo'oo, “Ola 'e to'o lo'oo nau ku iiria famooru, lauta moru lamadu'aa nga abulongaa

amooru, ma moru ka malasika'a amooru talamooru 'ilaka'u wela sisita lo'oo, ma tamoru to'omia fana God 'ani ba'ita fafi amooru. ⁴ Ma ni dai ne'e malasika'a aana 'ilaka'u wela sisita lo'oo, God te'e lafua 'ubulana ba'itangaa aana. ⁵ Lauta ni dai na 'i'oo kwaloa te'efuta wela 'ilo'oo tofuna na ngaia 'e tagoto'o agu, 'i'oo kwalo nau la'u mola.”

La Jisas 'e fa'abasua ta'a suria rianga

(Mak 9:42-48; Luk 17:1-2)

⁶ “Lauta te'efuta wane 'e agea wane ne'e malofi'a 'ilaka'u wela maka 'esia fa'asia fito'onga aana agu, ngaia 'e le'a fana 'agila gaua nga fou ba'ita 'i onomana, ma gila ka to'osia 'i 'ubulana nga matakwa tofuna kwa'ikwa'inga na God te'e kwatea fana ngaia 'e ba'ita 'e iiki. ⁷ Ngaia te'e ria no'o fana ta'a 'i fofona fanua lo'oo 'i wado suria ni 'ola 'e aula fana kutalana ngai ai. Ma ngaia te'e ria 'e iiki no'o fana ta'a na tagila agea ni 'ola lo'oo fana 'ani agea ta'a lo'oo 'agila 'esiga fa'asia tagoto'onga aaga agu.

⁸ “Ma lauta nimamu 'amoe ma 'a'aemu 'e age'o 'e 'esi'o fa'asia fito'onga amu agu, 'oi furi mousia fa'asi'o. Ngaia 'e le'a mola famu lauta 'i'oo ru'u 'ubulana mooringa firi 'i Langi fe'enia te'e gule'e ninima 'amoe te'e gule'e 'a'ae, fa'asia 'i'oo bi'i sifo 'i 'ubulana lefu na eele ngaia 'e nunula ma 'e sia mae la'u fe'enia rua ninima ma rua 'a'ae. ⁹ Ma lauta maamu 'e age'o 'e 'esi'o fa'asia fito'onga amu agu, 'oi lafua fa'asi'o, moko to'osia. Ngaia 'e le'a mola famu lauta 'i'oo 'ani ru'u 'i 'ubulana mooringa firi 'i Langi fe'enia te'e gule'e maa, fa'asia 'i'oo bi'i sifo 'i 'ubulana lefu na eele ngaia 'e nunula ma 'e sia mae mola fe'enia rua gule'e maa.”

*Nga sifisifi laka'u ngaia 'e foo
(Luk 15:3-7)*

¹⁰ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo la'u, “Mooru sia aga sifo mola na ni wela sisita lo'oo. Suria nga enselo aaga gila nana'i furifuri fe'enia God Mama'a agu 'i Langi.*

¹² “Ma lauta te'efuta wane 'e to'o na nga tangale'e sifisifi, ma te'e ai aga ka foo, ma 'olataa na wane lo'oo te'e agea? Wane lo'oo te'e 'akwasia mule akwala ma mule sifisifi lo'oo na lefu gila keketo ai, ma te'e leka maka kwailo'ofia te'e sifisifi lo'oo ngaia 'e foo. ¹³ Alata ngaia 'e daria, ngaia 'e aile'a 'e iiki riufia no'o aile'anga aana fe'enia nga sifisifi na gila nana'i mola fe'enia. ¹⁴ Nga Mama'a amooru mai langi, ngaia 'e manata 'ilo'oo la'u mola, suria ngaia 'ame siria fana te'efuta wela sisita lo'oo 'ani talafia mooringa firi.”

Rianga na wane

¹⁵ La Jisas 'e fata 'ilo'oo fana nga fufu'iwane aana, “Lauta nga wane ni futanga amu 'e agea te'efuta 'ola 'e ria amu, 'oi leka te'ana, moko kwairii te'ana na nga kutanga aana 'i laloamoo'o talamoo'o. Ma lauta ngaia 'e gwalongo famu, ma 'i'oo orite'enia no'o te'ana God. ¹⁶ Ma lauta ngaia 'e 'ame gwalongo famu, talaia te'efuta wane 'amoe nga rua wane la'u fe'eni'o, fana 'agala fa'ato'oa, fana 'i'oo agea suria nga Girigiringa Abu laka'u 'e iiria, 'Nga rua wane 'amoe ma nga oru wane fana 'agila fa'ato'oa nga alafuunga lo'oo ngaia 'e

---

* **18:10** Tani girigiringa 'ua gila arua verse 11 'ilo'oo, 'Wela na Wane ngaia 'e leka mai fana fa'amoorilana ni 'ola ne'e foo.'

agea.' ✨ 17 Ma lauta ngaia 'ame 'uri 'ani gwalongo, kwairii te'ana nga oguogunga na ta'a na God. Ma lauta gwa'a nga oguogunga na ta'a lo'oo na God ma ngaia 'ame gwalongo no'o faga, arua 'i maa fa'asia oguogunga na ta'a amooru 'ilaka'u nga ta'a gila bobolosia God, 'amoe ta'a 'e ria na ngaia gonia nga bata na takisi.

18 “Ola 'e to'o lo'oo nau ku iiria famooru, te'efuta 'ola na moru ruia wane 'e sia agea mola fofona fanua lo'oo 'i wado, God 'e ala fafia la'u mola 'i Langi. Ma te'efuta 'ola na moru alamia wane 'ani agea 'i fofona fanua lo'oo 'i wado, God 'e alamia la'u mola mai 'i Langi.

19 “Nau ku iiria la'u mola famooru, lauta nga rua wane laloamooru gala ala fafia te'efuta 'ola 'i fofona fanua lo'oo 'i wado, ma gala ka fo'a fai, Mama'a agu 'i Langi ngaia te'e kwatea fagaa'a.

20 Suria lauta nga rua wane 'amoe ma nga oru wane gila ogu na te'efuta lefu tofuna gila tagoto'o agu, nau ku nana'i la'u mola fe'eniga no'ona.”

'Olafanataanga na rianga

21 La Pita 'e nigi te'ala Jisas, maka orisia maka 'ilo'oo, “Alafa, fita alata na nau taku 'olafanataa na wane ni futanga agu, alata ngaia 'e agea nga 'ola 'e ria agu? Ngaia 'e leleka maka nigi na fiu alata?”

22 Ma la Jisas ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, Nau ku iiria famu, 'amoe mola fana te'e fiu alata, tafe'ua ma nga fiu akwala ma fiu alata na 'i'oo to'o 'olafanataa aana.† 23 Nau ku iiria 'ilo'oo tofuna ba'itangaa na God 'e 'ilaka'u nga wane ba'ita na

---

✨ 18:16 Diuteronomi 19:15 † 18:22 Nga fa'aladamia 'e 'ilo'oo: na alata te'efou 'i'oo to'o 'olafanataa ana.

ngaia 'e siria 'ani fa'aodoa nga fangalanga'a ana fe'enia nga ta'a ni taunga'inga aana. ²⁴ Aia, nga wane ni taunga'inga eteeta 'e gania nga 10,000 na bata aana. ²⁵ Ma nga wane ni taunga'inga lo'oo ngaia 'ame to'omia no'o fana nga du'ulana nga fangalanga'a lo'oo ana, ma nga wane ba'ita lo'oo 'e iiria fana 'agila fa'afori 'ania wane ni taunga'inga lo'oo, fe'enia nga noni aana, ma nga ru'uru'ua aana, ma ni 'ola te'efou na ngaia 'e to'o ai, fana du'ulana nga fangalanga'a lo'oo aana.

²⁶ “Ma nga wane ni taunga'inga lo'oori 'e leka mai maka bobouruuru 'i na'o na nga wane ba'ita lo'oo, maka laeta'a maka 'ilo'oo, “Oi nonimaabe madi fe'eni nau, fana 'aku du'ua ni 'ola lo'oo amu te'efou.’ ²⁷ Ma nga wane ba'ita lo'oori ka kwaimanadai fana, ma ngaia ka 'olafanataa no'o na fangalanga'a aana fana ngaia 'e sia du'ua la'u, ma ngaia ka alamia maka leka no'o kau.

²⁸ “Aia, ma alata nga wane lo'oori 'e ru'u kau 'i maa, ngaia 'e leka te'ana te'e wane ni taunga'inga ngaa'i na ngaia 'e gania nga te'e bata sisita te'ana. Ngaia 'e gemasia, maka eta no'o fana 'inilana kuukuuna, maka fata 'ilo'oo, “Oi du'aa no'o nga 'ola laka'u 'i'oo gani agu.’

²⁹ “Ma wane ni taunga'inga no'ona ka bobouruuru, maka laeta'a maka 'ilo'oo, “Oi nonimaabe madi fe'eni nau, mai nau taku du'u famu.’

³⁰ Tafe'ua ma ngaia 'e ma'asiri, maka ngaria, maka arua 'ubulana nga 'ifi na lokafu, leleka ma ngaia ka du'ua no'o nga fangalanga'a lo'oori. ³¹ Ma alata nga ta'a ni taunga'inga gila agasia nga 'ola lo'oori, manatalaga 'e kwaimanadai ba'ita. Ma

gila ka leka te'ana nga wane ba'ita lo'oori, ma gila ka kwairii na nga 'ola lo'oo te'efou.

³² “Ma nga wane ba'ita no'ona ka soea mai nga wane ni taunga'inga eteeta lo'oori, maka fata 'ilo'oo fana, “I'oo nga wane 'i'oo ria 'e iiki! Nau ku 'olafanataa mola na fangalanga'a laka'u amu te'efou, suria 'i'oo laeta'a fai te'agu. ³³ Ngaia 'e to'omia 'i'oo 'ani 'olafanataa la'u mola na nga wane ni taunga'inga no'ona, 'ilaka'u laka'u nau ku agea famu.’ ³⁴ Ma nga wane ba'ita lo'oori ka ogaria ba'ita, maka kwatea fana 'agila labusia 'ubulana nga 'ifi na lokafu, leleka ma ngaia ka du'aa no'o nga 'ola te'efou na ngaia 'e gania.”

³⁵ Ma la Jisas ka fa'asua nga tarifulaa lo'oori maka 'ilo'oo, “Nga 'ola no'ona la'u mola na nga Mama'a agu 'i Langi te'e agea famooru, lauta moru 'ame 'olafanataa kwala'imori na wane moru futa.

19

Kwaifa'ananaunga suria nga rugasilana nga noni

(Mak 10:1-12)

¹ Alata la Jisas 'e alafuu 'e sui mola, ma ngaia ka leka no'o fa'asia gule'e lefu 'i Galili. Ma ngaia ka olofolosia no'o nga ka'o 'i Jodan, maka nigi na gule'e lefu 'i Judea. ² Ma nga ta'a 'e aula 'e iiki na gila leka 'i suria. Ma nga ta'a na gila fii, la Jisas ka gulaga ma gila ka gwari'a no'o.

³ Ma tani Farasii ngaa'i gila leka la'u mola mai fana nga irito'olana la Jisas. Gila orisia, ma gila ka 'ilo'oo, “Ino'ona ma nga tagi ala Moses, ngaia 'e le'a mola fana wane 'ani rugasia mola noni ana tofunu te'efuta 'ola?”

4 La Jisas 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Nau ku su'aai mooru moru idumia Girigiringa Abu ne'e fata 'ilo'oo, ‘Mai na eteetanga, God ngaia 'e launge'enia wanewa'u ma nga nonigeni.’[✧] 5 Ma nga Girigiringa Abu 'e fata la'u mola 'ilo'oo, ‘Tofuna 'ola lo'oori, wane te'e 'akwasia nga ma'a aana fe'enia tete'e aana, maka lado fe'enia nga noni aana, ma gala tagala lau no'o fana te'e wane momola.’[✧] 6 Gaa'a nga rua 'ola kwaitatari 'amoe no'o, tafe'ua ma gaa'a gala lau no'o fana te'e labe'ewane momola. Ngai lo'oo 'olataa God ngaia 'e firi ogua 'e sui no'o, ngaia 'ame le'a fana te'efuta wane 'ani rubea la'u.”

7 Ma ni Farasii lo'oo gila orisia la'u ma gila ka 'ilo'oo, “La Moses ngaia 'e alamia nga wane 'ani giria nga kabe 'ola na kwairugasingaa, maka kwatea fana nga noni aana fana ngaia 'ani 'akwasia mola. Ma 'uta'i na la Moses 'e alamia fana wane 'agila agea 'ilo'oo?”

8 La Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “La Moses ngaia 'e alamia famooru Jiu fana 'akwasilana noni amooru, tofuna manata lamooru 'e ngasi 'e iiki. Gwa'a 'ilo'oo, mai na'o nga alata God ngaia 'e launge'enia nga wane ma nga noni, ngaia 'ame 'ilo'oo. 9 Mai nau ku iiria famooru, lauta noni na te'efuta wane 'ame agemani mola fafia, ma nga kwaiina ngaia ka 'akwasia maka feea la'u mola te'efuta noni ngaa'i la'u, nga wane lo'oo ngaia 'e kuta no'o na agemaninga kwaifafi.”

10 Burina la Jisas 'e fata 'ilo'oo te'aga te'efou, fufu'iwane aana gila ka fata 'ilo'oo fana, “Ma lauta

✧ 19:4 Jenesis 1:27; 5:2 ✧ 19:5 Jenesis 2:24

ngaia 'ato 'e iiki fana wane 'ani 'akwasia nga noni aana 'ilo'oo, ngaia 'e le'a fana wane 'e sia fuageni mola.”

¹¹ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Nga kwaifa'ananaunga lo'oo ngaia 'amoe fana ta'a te'efou 'agila leka suria, ma ngaia fana ta'a na God 'e firiga fana 'agila leka suria mola. ¹² Tani wane ngaa'i gila 'ame fuageni, suria gila 'aiwane alata gila futa mai ai. Ma tani wane ngaa'i gila 'ame fuageni suria gila kwari 'usia wela. Ma tani wane ngaa'i gila 'ame fuageni tofuna gila taunga'i tegela'a no'o fana God. Ma nga ta'a na gila to'omia, alamia 'agila leka suria nga kwaifa'ananaunga lo'oo.”

*La Jisas 'e nanamate'enia ru'uru'ua sisita
(Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)*

¹³ Ma 'i burina ni 'ola lo'oo, tani ta'a ngaa'i gila ngaria mai nga ru'uru'ua sisita te'ala Jisas, fana ngaia 'ani arua nimana fafiga, maka fo'a faga. Ma nga fufu'iwane aana gila ka iila faga. ¹⁴ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Moru alamia ni wela sisita 'agila leka mai te'agu, moru sia ruiga mola. Suria God te'e ba'ita fafia ta'a na gila malofi'a 'ilaka'u ni wela sisita lo'oo.” ¹⁵ Sui mala Jisas ka arua nga nimana 'i fofona ni wela sisita lo'oori, maka nanamate'eniga. Sui ma, ngaia ka leka no'o.

*Kwaifa'ananaunga suria
nga dari'olanga*

(Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Na te'e alata ngaa'i, te'e wane sika'u ngaia 'e leka mai te'ala Jisas, maka orisia 'ilo'oo, “Wane ni kwaifa'ananaunga, nga 'ola le'a 'uta'i lo'oo na

nau taku agea fana 'aku to'o na nga mooringa firi lo'oo?"

¹⁷ La Jisas 'e lamadu'aa ma ka fata 'ilo'oo fana, "Ola 'e fe'ua na 'i'oo orisi nau suria nga 'ola le'a welakau? Te'e God no'o na ngaia 'e le'a. Lauta 'i'oo siria 'i'oo 'ani to'o na mooringa firi, 'oi lo'o suria nga tagi aana."

¹⁸ Ma nga wane lo'oo ka orisia la'u la Jisas maka 'ilo'oo, "Tagi 'uta'i welakau?"

La Jisas ka du'aa 'ilo'oo aana, "T'oo sia kwa'ia mola ta wane, 'i'oo sia agemani kwaifafi mola, 'i'oo sia beria mola te'efuta 'ola, 'i'oo sia koto mola fana te'efuta wane. ¹⁹ Moko iiri ba'ita na mama'a amu ma tete'e amu. Moko kwaimaa fana ta'a te'efou 'ani 'ilaka'u la'u mola na 'i'oo kwaimaa famu 'i talamu."

²⁰ Sui ma wane sika'u lo'oo ka fata 'ilo'oo fala Jisas, "Ola lo'oori te'efou, nau ku lo'oo no'o 'i suria. 'Ilo'oo ma 'olataa na 'aku agea la'u welakau?"

²¹ Ma la Jisas 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo fana, "Lauta 'i'oo siria 'i'oo 'ani le'a moko ari'afu, leka moko fa'afori 'ania ni 'ola na 'i'oo to'o ai te'efou, sui moko ngaria bata no'ona, moko kwatea fana ta'a na gila galafa'a, ma 'i'oo to'o to'o na dari'olanga 'i Langi. Sui ma 'i'oo to'o bi'i leka mai suri nau."

²² Ma nga alata nga wane sika'u lo'oori 'e longoa nga 'ola lo'oo, nga mangona 'e kwaimanadai ba'ita, ma ngaia ka leka no'o, tofunu ngaia nga wane 'e dari'ola'a 'e iiki.

²³ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana nga fufu'iwane aana, "Nau ku iiria famooru, ngaia 'e 'ato 'e iiki fana nga ta'a na gila dari'ola'a 'agila ru'u 'ubulana mooringa lo'oo God 'e ba'ita fafia. ²⁴ Ma nau ku iiria la'u mola famooru, ngaia 'e 'ato 'e iiki fana

te'efuta kamel 'ani ru'u suria nga maa'e kwakwa sisika 'i 'a'aena nila. Ma ngaia 'e 'ato 'e riufia la'u mola fana te'efuta wane dari'ola'a fana God 'ani ba'ita fafia moorilana.”

²⁵ Aia, ma nga alata fufu'iwane aana gila longoa nga 'ola lo'oo, gila ka 'alefo ba'ita, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Lauta ngaia 'e 'ato fana wane dari'ola 'ilo'oo, ni dai na te'e to'omia fana mooringa firi lo'oo?”*

²⁶ Ma nga alata la Jisas 'e alafuu mola, ngaia 'e aga odo kau fana fufu'iwane aana, maka fata 'ilo'oo, “Ngaia 'e 'ato 'e iiki fana nga wane 'ani daria mooringa firi, tafe'ua ma fana God ngaia 'ame 'ato mola. Nga 'ola lo'oo te'efou ngaia 'e wada'u mola fana God.”

²⁷ Nga alata no'ona, la Pita ka orisia la Jisas maka 'ilo'oo, “Ma 'imeeru meru 'uta'i lo'oo? Tofuna 'imeeru meru 'akwasia no'o ni 'ola ameeru te'efou, ma meru ka leka no'o 'i suri'o. Ma 'olataa na God te'e kwatea fameeru?”

²⁸ Ma la Jisas ka lamadu'aa fana maka 'ilo'oo, “Nau ku iiria famooru, na alata God 'ani arua nga fanua fooru lo'oo, 'inau, nga Wela na Wane, nau taku nana'i na furi'i to'orunga agu fana nga sufalana ta'a te'efou. Nga alata no'ona, amooru akwale'e wane ma ruaai agu, tamoru nana'i fe'eni nau fana sufalana ta'a na akwala ma rua fufutalaa 'i Israel. ²⁹ Ma ni dai ne'e 'akwasia 'ifi aana, ma nga wanefutanga aana, ma nga wanena geni, ma nga mama'a ana fe'enia tete'e aana, ma ru'uru'ua aana, ma nga wado aana, tofuna ngaia 'e leka suri nau, nga wane no'ona ngaia te'e ngaria ni 'ola 'e

---

* **19:25** Fufu'iwane aana gila 'alefo tofuna gila madafia wane dari'ola'a, God ne'e nanamate'enia

le'a 'e aula riufia ni 'ola laka'u ngaia 'e to'o ai 'i na'o. Ma God te'e kwatea la'u mola mooringa firi fana. ³⁰ Ma ta'a 'e aula lo'oo na gila mala ba'ita aaga na alata lo'oo, tagila sika'a mola. Ma ta'a 'e aula na gila malasika'a aaga na alata lo'oo, tagila ba'ita.”

20

Nga fa'aladanga suria ta'a ni taunga'inga

¹ La Jisas 'e fata 'ilo'oo fana nga fufu'iwane aana, “Nga ba'itangaa na God ngaia 'e 'ilo'oo: Ngaia 'e 'ilaka'u nga wane ne'e to'o na wado, maka leka 'usu'usugani fana nga soelana ta'a fana taunga'inga 'ubulana langa'a aana. ² Ma ngaia ka ala fafia nga forilaga 'ania bata ne'e to'omia fana te'e gani momola, maka alega no'o fana taunga'inga 'ubulana nga langa'a aana.

³ “Ma na mulena mae'ola na sina 'usugani, ngaia 'e leka la'u, maka agasia tani wane ngaa'i na gila ula tago mola 'i 'ubulana usi'a. ⁴ Ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, ‘Moru leka la'u mola mai, fana amoru taunga'i 'ubulana nga langa'a agu, mai nau taku fori amooru 'ania 'ola ne'e toto'o fe'enia taunga'inga lo'oo.’ ⁵ Ma gila ka leka no'o.

“Ma dalototo'o na gani, ma nga oruna mae'ola na sina gagani, ngaia 'e leka la'u mola, maka agea 'ino'ona la'u mola. ⁶ Ma laulafi no'o, ngaia ka leka maka to'odaria tani wane na gila ula tago la'u mola maana usi'a. Ma ngaia ka orisiga maka 'ilo'oo, ‘Fe'ua na moru ula tago mola 'i lo'oo suria gani la'ula'u lo'oo?’

⁷ “Ma gila lamadu'aa ma gila ka 'ilo'oo, ‘Te'efuta wane 'ame soe 'ameeru mola fana taunga'inga.’

“Ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, ‘Moru leka la'u mola mai, fana amoru taunga'i 'ubulana nga langa'a agu.’

⁸ “Ma alata nga sina 'e suu no'o, wane ne'e to'o na langa'a lo'oo ka fata 'ilo'oo fana nga wane ba'ita na taunga'inga lo'oo aana, “Oi soea mai ni wane ni taunga'inga lo'oo, moko foriga 'ania nga bata aaga. To'o eta na nga ta'a laka'u nau ku soega 'i'isi, leleka maka nigi na nga ta'a laka'u nau ku eta soega mai na'o.’

⁹ “Nga ta'a ni taunga'inga laka'u ngaia soega 'i buri laulafi, gila nigi mai, ma ngaia ka foriga 'ania bata ne'e to'omia te'e gani fana te'e wane. ¹⁰ Ma alata nga ni wane laka'u ngaia 'e soega mai 'i na'o gila nigi mai, gila madafia iiria ngaia te'e foriga 'e ba'ita 'e riufiga. Tafe'ua ma gila te'efou gila ngaria mola bata ne'e to'omia te'e gani fana te'e wane. ¹¹ Ma alata gila ngaria mola, gila ka ngu'ungu'u no'o 'i buri fana nga wane ne'e to'o na nga langa'a lo'oo, ma gila ka fata 'ilo'oo, ¹² ‘Nga ta'a lo'oo 'i'oo soega mai buri, gila taunga'i mola suria alata sisika, mai 'i'oo foriga 'e toto'o la'u mola fe'eni 'ameeru na meeru ngari gelo na nga taunga'inga suria nga gani la'ula'u lo'oo, ma nga sina ka sinafii 'ameeru.’

¹³ “Ma ngaia ka lamadu'aa te'e wane aga maka 'ilo'oo, ‘Welakau, nau ku 'ame beri'o lo'oo. 'Too ala fafia nga taunga'inga fana nga bata laka'u. ¹⁴ Ngaria no'o foforinga amu, moko leka no'o kau. Nau ku siria 'aku kwatea fana wane na nau ku soea 'i'isi 'e 'ilaka'u la'u mola na nau ku kwatea famu. ¹⁵ Ma nau ku to'o na tegelangaa fana age-lana 'olataa na nau ku siria taku agea 'ania nga

bata agu 'i talagu. “Fe'ua 'i'oo 'uga, tofunu nau ku kwatea ni 'ola ba'ita fana ta'a matari lo'oo?” ”

¹⁶ Sui ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, “Ngaia no'ona, nga wane na ngaia 'e leka mai buri na alata lo'oo, te'e leka no'o 'i na'o la'u mola. Ma nga wane na ngaia 'e leka no'o 'i na'o, te'e ori la'u 'i buri.”

Oruna alata la Jisas ngaia 'e alafuu suria maenga aana

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Alata la Jisas ngaia 'e leka fani Jerusalem, ngaia ka soea mai nga fufu'iwane aana galangia, ma ngaia ka alafuu te'aga 'i talaga maka 'ilo'oo, ¹⁸ “Mooru gwalongo le'a mai fagu. Goru leka no'o fana 'i Jerusalem. Ma tagila kwate nau, nga Wela na Wane, fana fataabu ba'ita ma nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi, fana 'agila sufa nau fana nga kwa'ilagu. ¹⁹ Ma tagila kwate nau fana ta'a na gila 'ame Jiu, ma tagila doodoo 'ani nau, ma tagila labusi nau. Sui ma tagila mudi'i nau na 'ai folo fana kwa'ilagu. Aia, ma nga oruna gani, God te'e tata'e nau la'u fana mooringa.”

Nga kwaiorisinga na tete'e na rua wane na fufu'iwane

ala Jisas

(Mak 10:35-45)

²⁰ Burina 'ola lo'oori, noni ala Sebedi fe'enia nga rua wela aana, la Jemes ma la Jon, gala nigi mai fana agasilana la Jisas. Nga noni lo'oori 'e leka mai, maka bobouruuru 'i na'ona la Jisas, maka soea fana agelana nga 'ola fana rua wela lo'oo aana. ²¹ Ma la Jisas ka orisia noni lo'oo maka 'ilo'oo, “Olataa na 'i'oo siria?”

Ngaia ka fata 'ilo'oo, “Nau ku siria 'i'oo 'ani alamia rua wela lo'oo agu, 'agala nana'i galangi'o, nga wane ngaa'i 'ani nana'i 'i gula le'a amu, ma nga wane ngaa'i 'i gula moori amu, alata 'i'oo 'ani ba'ita 'ubulana foufounga amu.”

²² Na alata no'ona, la Jisas ka fata 'ilo'oo fana rua wane lo'oori, “Ola lo'oo molo soea, moo'o molo 'ame su'a mola na fa'awatagalai. Moo'o molo to'omia 'amolo nonifii 'ilaka'u na nau taku nonifii?”

Ma gala ka fata 'ilo'oo, “Kiu, amee'e mele to'omia mola.”

²³ La Jisas ka fata 'ilo'oo la'u fagaa'a, “Ngaia 'e to'o, nga nonifinga lo'oo te'e nigi amoo'o. Tafe'ua fana nga wane ngaia 'ani nana'i gula le'a agu, ma nga wane ngaa'i gula moori agu 'ilaka'u na molo siria, nau ku 'ame firia. Te'i Mama'a agu 'i Langi no'o 'e su'asuria kwatelai fana ni dai na ngaia 'e firiga fai 'e sui no'o.

²⁴ Alata nga akwale'e wane na fufu'iwane ana lo'oori gila longoa 'ola lo'oo, gila ka ogaria fana rua wasina lo'oo. ²⁵ Ngaia lo'oo, la Jisas ka soega te'efou no'o mai te'ana, maka fata 'ilo'oo, 'Mooru moru su'aai nga ta'a ba'ita na gila ba'ita fana ta'a na gila 'ame Jiu, gila to'o na tegelangaa, ma gila su'a le'a na usunge'enilana wane fana agelana ni 'ola gila siria. ²⁶ Tafe'ua, ngaia 'e sia 'ilo'oo la'u 'i laloamooru. Lautu te'efuta wane amooru ngaia 'e siria 'ani ula na'ona'o, ngaia 'ani su'aai ngaia wane ni taunga'inga amooru 'ani lau. ²⁷ Ma lautu ni dai amooru na ngaia 'e siria 'ani ba'ita, ngaia 'ani taunga'i tago fana ta'a. ²⁸ Ngaia te'e agea 'ilaka'u 'inau, nga Wela na Wane. Tofuna nau ku

'ame leka mai fana nga ta'a lo'oo 'agila taunga'i fagu. Mai nau ku leka mai fana 'aku taunga'i fana ta'a te'efou, ma 'aku kwatea no'o moorilagu fana fa'amoorilana nga ta'a te'efou fa'asi rianga aaga."

*La Jisas 'e gulaa rua wane maa gaa'a 'e logo
(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)*

²⁹ Ma nga alata la Jisas fe'enia fufu'iwane aana gila 'akwasia no'o fanua 'i Jeriko. Nga ta'a 'e aula 'e iiki gila leka no'o suriga. ³⁰ Ma nga rua wane maa gaa'a 'e logo gala nana'i gegena tala. Ma alata gala longoa la Jisas 'e leka mai suria tala lo'oo, gala ka o'omae, ma gala ka 'ilo'oo, "Alafa, 'i'oo nga alakwa na fufutanga ala Defete, 'oi manadaia amee'e mai."

³¹ Ma alata nga ta'a lo'oo gila longo 'agaa'a, gila ka iila fagaa'a, ma gila ka fata 'ilo'oo, "Molo nana'i aloalo." Tafe'ua na alata gila fata 'ilo'oo fagaa'a, gala bi'i o'omae ba'ita maka iiki la'u, "Alafa, 'i'oo nga alakwa na fufutanga ala Defete, 'oi madai'a amee'e mai."

³² Ma alata la Jisas 'e longoa gala o'omae mai 'ilo'oo, ngaia ka mamalo, maka orisiga maka 'ilo'oo, "Olataa na molo siria 'aku agea famoo'o?"

³³ Gala lamadu'aa, ma gala ka 'ilo'oo, "Mee'e mele siria 'i'oo 'ani 'ulasia maa mee'e fana amele aga la'u."

³⁴ No'ona, la Jisas ka kwaimanadai ba'ita fagaa'a, ma ngaia ka gema na nga maa gaa'a. Ma nga alata no'ona mola, nga maa gaa'a ka aga no'o, ma gala ka leka no'o fe'enia la Jisas.

21

*Ta'a 'e aula gila baatafea
la Jisas*

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; Jon 12:12-19)

¹ Ma la Jisas fe'enia nga fufu'iwane aana gila nigi galangia no'o 'i Jerusalem, na fanua 'i Betefeis, 'i gouna nga busu 'i Olif. 'I no'ona, la Jisas ka kwatea nga rua wane na nga fufu'iwane aana, 'agala leka 'i na'o, ² ma ngaia ka fata 'ilo'oo fagaa'a, “Molo leka fana fanua loko'u molo agasia kau ma tamolo to'odaria te'e dongki, gila gaua 'i no'ona fe'enia nga dadalena. Tamolo rube 'agaa'a, ma molo ka ngari 'agaa'a mai te'agu. ³ Ma lauta te'efuta wane 'e orisi 'amoo'o, molo iiria te'ana 'ilo'oo, 'Nga Alafa 'e bo'obo'o fai. Ma ngaia te'e orite'eni 'agaa'a 'afe'aferu mola mai.’ ”

⁴ 'Ola lo'oo ngaia 'e lau fana 'ani fa'ato'oa 'olataa laka'u nga profet ngaia 'e iiria maka 'ilo'oo,

⁵ “Moru iiria fana ta'a 'i Jerusalem
ma moru ka fata 'ilo'oo,
'Agasia madi. Nga kiingi amooru,
ngaia 'e leka no'o mai te'amooru.

Ngaia 'e malofi'a,
maka leka mai 'i fofona nga dongki.
Ngaia 'e leka mai 'i fofona nga dale'e dongki.” ☆

⁶ Ma nga rua wane na nga fufu'iwane aana, gala ka leka no'o 'i na'o, ma gala ka agea no'o 'ola na la Jisas 'e iiria fagaa'a. ⁷ Gala talai'a mai nga dongki no'ona fe'enia nga dadalena, ma gila ka lafate'enia nga ruu aga 'i fofona bobouna na rua dongki lo'oo, ma la Jisas ka nana'i 'i fofona. ⁸ Ma nga ta'a 'e aula

---

☆ 21:5 Sekaraea 9:9

'e iiki gila ka lafate'enia nga ruu aaga suria nga tala, ma tani ta'a ngaa'i gila ka tofua nga lalana baibai, ma gila ka lafate'enia suria nga tala fana fa'aba'italana la Jisas. ⁹ Nga oguogunga ba'ita na gila leka 'i na'o la Jisas, ma gila na gila leka 'i'isi kau 'i burina, gila o'omae ma gila ka 'ilo'oo,

“Baatafengaa fana wela na fufutanga ala Defete nga kiingi!

God 'oi nanamate'enia nga wane na ngaia 'e leka mai 'ania nga tegelangaa amu!” ✧

Goru baatafea God!”

¹⁰ Ma alata la Jisas ngaia 'e nigi 'i Jerusalem, nga ta'a 'ubulana fanua gila tata'iiri te'efou no'o, ma tani ta'a ngaa'i gila orisiga ma gila ka 'ilo'oo, “Ni dai lo'oo?”

¹¹ Ma nga oguogunga no'ona gila ka 'ilo'oo, “Ngaia la Jisas nga profet, nga wane fa'asia nga fanua 'i Nasaret 'i 'ubulana nga gule'e lefu 'i Galili.”

La Jisas 'e iila fana ta'a na gila ngadaa 'Ifi Abu na God

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

¹² Alata la Jisas 'e leka mai maka nigi 'ubulana 'Ifi Abu na God, ngaia 'e taria nga ta'a na gila fori ma gila fa'afori no'ona. Ma ngaia ka geua nga fofou na ta'a na gila lamadu'aa nga bata 'i Rom fana bata 'i Jiu, maka geua nga 'ola fana to'orunga na ta'a na gila fa'afori 'ania nga langasi. ¹³ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana ta'a no'ona, “Nga Fatalana God 'ubulana Girigiringa Abu ngaia 'e fata 'ilo'oo, ‘Nga 'Ifi agu, nga 'ifi ni fo'anga.’

Tafe'ua mai 'amooru bulote'enia mola fana lefu fana beringa.' ” ☆

¹⁴ Na nga alata no'ona, tani wane maaga 'e logo, ma tani ta'a 'a'agea 'e mae, gila leka la'u mola mai te'ala Jisas 'ubulana 'Ifi Abu na God, ma ngaia ka gulaga te'efou. ¹⁵ Tafe'ua, ma alata nga fataabu ba'ita ma nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na Tagi gila agasia ni 'ola le'a lo'oo la Jisas ngaia 'e agea, ma gila ka longoa ni wela sisita gila o'omae ma gila ka 'ilo'oo, “Baatafengaa fana wela na fufutanga ala Defete nga kiingi,” gila ka ogaria ba'ita. ¹⁶ Ma ni fa-taabu ba'ita fe'enia nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi, gila ka fata 'ilo'oo fala Jisas, “I'oo longoa 'olataa na gila iiria! Fe'ua na 'i'oo 'ame ruiga welakau?”

Ma la Jisas ka lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Kiu, nau ku longoa no'o. Ma moru 'ame idumia mola alafuunga laka'u 'ubulana Girigiringa Abu? Ngaia 'e fata 'ilo'oo, ‘I'oo fa'ananau nga ru'uru'ua sisita fana 'agila tafe'o 'i talamu.’ ” ☆

¹⁷ Sui ma 'i burina, la Jisas fe'enia fufu'iwane aana gila ka leka no'o fa'asia 'i Jerusalem, ma gila ka leka no'o fani Betani. Ma alata ngaia 'e logo no'o, gila ka eeno mola 'i no'ona.

*La Jisas 'e abuia nga 'ai lo'oo latana figi
(Mak 11:12-14,20-24)*

¹⁸ 'Usugani na ruana gani, alata la Jisas fe'enia nga fufu'iwane aana gila ori mai fana 'i Jerusalem, la Jisas ka molo'u. ¹⁹ Ma ngaia ka agasia te'e 'ai na gila fa'alataa 'ania figi ngaia 'e ula 'i gegena tala, maka leka 'i 'a'aena, tafe'ua ma ngaia 'ame

agasia mola te'efuta lode 'ola ai, ma te'e kakena ne'e urubono mola.* Ma ngaia ka fata 'ilo'oo fana 'ai figi lo'oori, “I'oo sia fungu la'u!” Ma nga alata no'ona mola, nga 'ai lo'oori ka malonga no'o.

²⁰ Alata fufu'iwane aana gila agasia 'ola lo'oori, gila ka 'alefo ba'ita. Ma gila ka orisia 'ilo'oo, “Olataa ne'e agea nga 'ai lo'oo 'e malonga 'afe'aferu mola 'ilo'oo welakau?”

²¹ Ma la Jisas 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Nau ku iiria famooru, lauta moru fito'o ma moru 'ame manata ruarua, tamooru su'asuria 'amoru agea mola 'ola ba'ita riufia nga 'ola lo'oo nau ku agea na 'ai lo'oo. Lauta moru iiria fana nga busu lolo'o, “Oi leka, moko nana'i 'ubulana asi,' ma ngaia te'e leka mola.’” ²² Lauta moru fo'asia God, ma moru ka tagoto'o na God fana 'ola lo'oo moru soea, ngaia te'e agea mola.”

*Nga tegelangaa ala Jisas
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)*

²³ Aia, alata la Jisas ngaia 'e ori la'u 'ubulana 'Ifi Abu na God fana fa'ananaulana ta'a, ni fataabu ba'ita, ma tani ta'a na'ona'o 'i Jiu, gila ka leka mai te'ana. Ma gila ka orisia 'ilo'oo, “Nga tegelangaa 'uta'i lo'oo 'i'oo to'o ai fana nga agelana ni 'ola lo'oo te'efou welakau? Ma ni dai lo'oo ngaia 'e kwatea nga tegelangaa lo'oo famu?”

²⁴ Ma la Jisas ka lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Nau ku orisi 'amooru madi fana te'e 'ola. Lauta moru du'aa, mai nau taku bi'i kwairii te'amooru na nga tegelangaa lo'oo nau ku to'o ai fana agelana

---

* **21:19** Na alata no'ona, ngaia 'e to'omia fana 'ai lo'oo 'ani to'o na lode 'ola, ma ngaia 'ame to'o ai.

ni 'ola lo'oo.” ²⁵ Moru kwairii madi te'agu, nga tegelangaa lo'oo la Jon ngaia 'e to'o ai fana nga naruabunga, ngaia 'e 'ita mai fa'asia 'i fai? Ngaia 'e 'ita mai fa'asia God, 'amoe ma ngaia 'e leka mola mai fa'asia nga ta'a?”

Ma gila ka eta no'o fana orisu'usu'unga 'ilaloaga kwairiu ma gila ka 'ilo'oo, “Olataa na tagoru iiria? Lautu goru du'aa ma goru iiria, 'Fa'asia God,' ma ngaia te'e fata 'ilo'oo, 'Ma 'uta'i na moru 'ame tagoto'o ala Jon?’ ²⁶ Ma lautu goru fata 'ilo'oo, “Wane ne'e kwatea mola tegelangaa fala Jon 'ani naruabu ai na ta'a, nga God 'amoe,” ma ta'a tagila ogaria fadauru. Gila ma'u, suria nga ta'a lo'oo gila iiria la Jon ngaia nga profet.”

²⁷ Ngaia lo'oo gila ka lamadu'aa 'ilo'oo mola fala Jisas, “Meeru meru bobolosia mola ni dai ne'e kwatea tegelangaa fala Jon 'ani naruabu na ta'a.”

Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Lautu ngaia 'e 'ilo'oo, nau ku sia kwairii la'u mola te'amooru ni dai ne'e kwatea nga tegelangaa lo'oo fagu.”

Tarifulaa suria nga rua alakwa

²⁸ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo la'u faga, “Mooru manata 'uta'i suria nga 'ola lo'oo? Te'e wane ngaia 'e to'o na rua wela wane. Ma ngaia ka leka te'ana nga wela ana 'i na'o, maka fata 'ilo'oo fana, 'Alakwa agu, 'oi leka, moko taunga'i 'i 'ubulana nga langa'a laka'u adauru tala'ina lo'oo!”

²⁹ Ma ngaia ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Nau ku ma'asiri” Ma 'e sui mola 'i burina, ngaia ka bulote'enia nga manatanga ana, maka leka no'o 'i 'ubulana nga langa'a laka'u. ³⁰ Ma 'i buri, mama'a agaa'a ka leka la'u te'ana nga ruana wela ana,

maka iiria la'u mola te'e alafuunga lo'oori. Ma nga wela lo'oo 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, 'Ngaia 'e le'a mola. Nau taku leka.' Tafe'ua ma ngaia 'ame leka mola.

³¹ “Ino'ona ma ni dai agaa'a ne'e agea 'ola laka'u nga mama'a agaa'a ngaia 'e siria?”

Ma gila lamadu'aa ma gila ka 'ilo'oo, “Nga wela laka'u 'i na'o.”

Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Ola kwala'imori lo'oo nau ku iiria famooru, nga ta'a 'e ria na gila gonia nga bata na nga takisi, ma ni noni na gila 'ame le'a, tagila ru'u eteeta 'i 'ubulana nga mooringa lo'oo God ngaia te'e ba'ita fafia 'i na'o mooru. ³² Nau ku fata 'ilo'oo suria la Jon wane ni naruabunga laka'u ngaia 'e nigi no'o mai te'amooru fana nga faate'enilana nga to'orunga na God ngaia 'e siria famooru 'amoru leka suria, mai moru 'ame tagoto'o mola ana. Tafe'ua, nga ta'a lo'oo gila gonia bata na nga takisi, ma nga noni na gila agemani'a, gila tagoto'o ana. Ma gwa'a moru agasia nga 'ola lo'oo, moru 'ame tagoto'o mola ala Jon, ma moru 'ame bulote'enia mola manata lamooru.”

*Nga tarifulaa suria nga ta'a ni taunga'inga 'e ria
(Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)*

³³ La Jisas ka fata la'u mola faga maka 'ilo'oo, “Moru longoa madi te'e tarifulaa lo'oo la'u. Te'e wane ba'ita ngaia 'e to'o na nga langa'a na grep. Ma ngaia ka launge'enia feo 'afuia, maka 'eria te'e kiru fana nga memelana lode 'ai fana launge'enilana waen, maka launge'enia nga 'ifi fana nga folonga. Ma ngaia ka arua nga langa'a

lo'oo aana nimana nga ta'a na gila taunga'i 'i 'ubu-lai. Sui ma ngaia ka leka no'o fana nga maa'e fanua ngaa'i. ³⁴ Ma alata nga langa'a lo'oori ngaia 'e suka, ngaia ka alea nga ta'a ni taunga'inga aana 'agila ngaria mai gule'e 'ola na lodona 'ola na gila fisua.

³⁵ “Ma nga ta'a na gila aga suria nga langa'a lo'oo, gila gemasia nga ta'a ni taunga'inga aana, ma gila labusia nga wane ngaa'i, ma ruana wane gila ka kwa'ia 'ani mae no'o, ma oruna wane gila ka 'uia no'o 'ania fou fana kwa'ilana. ³⁶ Sui ma ngaia ka kwatea la'u mola tani wane ni taunga'inga 'e aula la'u te'aga 'e riufia 'i na'o. Ma nga ta'a na gila aga suria nga langa'a lo'oo, gila ka agea 'ino'ona la'u mola aaga. ³⁷ Ma 'ita'ilai, ngaia 'e kwatea nga wela mouta'ia aana te'aga. Tofuna ngaia 'e madafia 'ilo'oo, ‘Tagila iiri ba'ita na nga wela lo'oo agu.’

³⁸ “Tafe'ua ma nga alata nga ta'a lo'oori gila agasia nga wela aana, gila ka alafuu kwairiu no'o te'aga ma gila ka 'ilo'oo, ‘Ngaia no'o na wela na wane ne'e to'o na nga langa'a lo'oo. Goru kwa'ia 'ani mae, fana 'agoru ngaria ni 'ola lo'oo aana te'efou.’ ³⁹ Ma gila gemasia, ma gila ka tatale'enia 'i maa fa'asia nga langa'a lo'oo, ma gila ka kwa'ia maka mae no'o.”

⁴⁰ Sui ma la Jisas 'e orisiga maka 'ilo'oo, “'Ilo'oo ma alata nga wane lo'oo 'e to'o na nga langa'a lo'oo 'ani nigi mai, 'olataa na ngaia te'e agea na nga ta'a na gila aga suria nga langa'a lo'oo?”

⁴¹ Ma gila lamadu'aa ma gila ka 'ilo'oo, “Ngaia te'e kwa'ia nga ta'a 'e ria lo'oori 'agila mae, ma ngaia te'e kwatea la'u nga langa'a aana fana nga

ta'a matari na tagila kwatea nga gule 'ola na lode 'ai lo'oo fana na alata na goni'olanga.”†

⁴² Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Nau ku su'aai na'a mooru moru idumia nga Girigiringa Abu laka'u ngaia 'e fata 'ilo'oo,

‘Nga fou na nga ta'a ni launga'inga na 'ifi gila ma'asini te'enia,
ngaia na nga fou 'e taringa'i maka riufia nga fou lo'oo te'efou na bani.

God ne'e launge'enia nga 'ola lo'oori,
ma gila ka aga ka le'a 'e iiki.’✧

⁴³ “Ma ngaia na'a nau ku iiria famooru, nga nanamangaa na founa na God tagila lafua fa'asi 'amooru, ma tagila kwatea no'o fana nga ta'a na gila lo'o suria. ⁴⁴ Ma lauta ni dai ne'e 'esia fofona fou lo'oo, ngaia te'e taringingisi no'o. Ma lauta ni dai na fou lo'oori 'e 'esia fafia, nga nonina te'e meme te'efou no'o.”‡

⁴⁵ Ma alata fataabu ba'ita ma nga Farasii, gila longoa ni tarifulaa lo'oori, gila aga su'aai la Jisas ngaia 'e alafuu suriga. ⁴⁶ Ngai na'a gila siria 'agila gemasia. Tafe'ua ma gila ma'u, tofuna nga ta'a 'e aula gila tagoto'o, la Jisas ngaia nga profet.

---

† **21:41** 'Ubulana tarifulaa lo'oo, nga wane ne'e to'o na langa'a ngaia na God. Ni ta'a na gila aga suria langa'a na gila ta'a 'i Israel. Ni ta'a ni taunga'inga na God alea mai na gila ni profet. Tarifulaa lo'oo 'e faate'enia na God te'e kwatea kwa'ikwa'inga fana ta'a 'i Israel suria gila 'ame tagoto'o. Ngaia lo'oo, God te'e kwatea ni 'ola le'a fana ta'a na gila 'ame Jiu. ✧ **21:42** Sam 18:22-23 ‡ **21:44** Tani girigiringa 'ame to'o na verse lo'oo.

22

La Jisas 'e fa'atooto'ome'enia fe'enia nga kiingi (Luk 14:15-24)

¹ La Jisas ka fata la'u 'ania tarifulaa fana nga ta'a maka 'ilo'oo, ²“Nga ba'itangaa na God ngaia 'e 'ilo'oo: Te'e kiingi ngaia 'e launge'enia nga fafangalaa na fuageninga fana nga alakwa aana na 'e fuageni. ³Ma ngaia ka alea nga ta'a ni taunga'inga aana na nga ta'a na'a ngaia 'e laefiiga mai fana nga fafangalaa no'ona, fana 'agila leka mai. Tafe'ua ma gila ka ma'asiri mola fana lekanga mai.

⁴Sui ma ngaia ka alea la'u nga ta'a ni taunga'inga aana maka fata 'ilo'oo faga, 'Moru kwairii te'ana nga ta'a na nau ku laefiiga, nga fafangalaa agu 'e sasari no'o. Nau ku daua te'efou no'o nga buruka ba'ita agu ma nga dale'e buruka le'ale'a agu, ma ni 'ola te'efou ka sasari no'o. Moru leka no'o mai na nga fafangalaa lo'oo agu.'

⁵Tafe'ua ma gila 'ame siria mola longonga suria, ma gila ka leka matari la'u mola. Nga wane ngaa'i 'e leka no'o 'ubulana langa'a aana, ma nga wane ngaa'i ka leka no'o suria dari'olanga aana.

⁶Ma tani wane ngaa'i gila gemasia nga ta'a ni taunga'inga lo'oori, ma gila ka labusiga, ma gila ka kwa'iga. ⁷Ma nga kiingi lo'oo ka ogaria ba'ita, ma ngaia ka alea no'o ta'a ni fununga aana, ma gila ka kwa'ia no'o ta'a lo'oori na gila kwa'ia ni wane ni taunga'inga aana. Ma gila ka do'ofia no'o fanua ba'ita aaga.

⁸Sui ma ngaia ka fata 'ilo'oo fana ni wane ni taunga'inga aana, 'Nga fafangalaa 'e sasari no'o, tafe'ua ma nga ta'a laka'u nau ku laefiiga, gila 'ame

to'omia mola fana lekanga mai na nga fafangalaa lo'oo. ⁹ Moru leka suria nga tala, ma moru ka soea mai nga ta'a te'efou na moru to'o dariga, 'agila leka mai na fafangalaa lo'oo.' ¹⁰ Ma ni wane ni taunga'inga gila ka leka suria nga tala, ma gila ka ogua mai nga ta'a te'efou na gila to'o dariga. Ma nga fafangalaa na nga fuageninga lo'oori ka fonu no'o na ta'a 'e le'a ma nga ta'a 'e ria.

¹¹ Ma alata kiingi 'e nigi mai fana agasilana nga ta'a na gila nigi, ngaia ka agasia te'e wane na ngaia 'ame rufi mola 'ania nga ruu na nga fuageninga.*

¹² Ma nga kiingi ka fata 'ilo'oo, 'Fe'ua 'i'oo 'ame rufi mola 'ania nga ruu na fafangalaa na fuageninga?' Ma nga wane no'ona ngaia 'ame iiria no'o te'efuta 'ola.

¹³ Sui ma nga kiingi ka iiria fana nga ta'a ni taunga'inga aana maka 'ilo'oo, 'Moru gaua nga nimana ma nga 'a'aena wane lo'oo, ma moru ka to'osia 'ubulana nga lefu logologo'a no'ona 'i maa, nga lefu na wane 'ani aani maka girigiri nifo ai.'

¹⁴ Sui ma la Jisas ka fa'asuia alafuunga aana 'ilo'oo, "Nga ta'a 'e aula la God 'e soega, tafe'ua ma te'e ni wane tarito'o na ngaia 'e firiga."

La Jisas 'e lamadu'aa nga kwaioringa suria nga takisi

(Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Nga ta'a na Farasii gila leka, ma gila ka fadaa fana daiorisilana la Jisas fana fa'akuta lana. ¹⁶ Ma gila ka kwatea fufu'iwane aaga fe'enia tani wane

---

* **22:11** Na alata no'ona, nga kiingi ngaia 'e kwatea nga ruu fana ta'a te'efou na gila leka mai na fafangalaa. Nga wane lo'oo ngaia 'ame ru'ufia nga ruu le'ale'a lo'oo, ngaia 'ame iiri ba'ita na kiingi.

na fufu'iwane ala Herod te'ala Jisas. Ma gila ka fata 'ilo'oo, Wane ni kwaifa'ananaunga, 'imeeru meru su'aai ni 'ola 'i'oo iiria, ngaia 'e to'o te'efou no'o. 'T'oo kwaifa'ananaunga mola 'ania nga to'onga suria kwaisiriinga na God fana nga ta'a. Ma 'i'oo 'ame manata gelo mola suria te'efuta 'olataa na ta'a gila manata suria. Ma 'i'oo 'ame manata mola fana nga 'inato'onga na wane. ¹⁷ Kiu, 'oi kwairii madi te'ameeru! Nga tagi adauru, ngaia 'e ruia nga kwatelana nga bata na takisi fana nga wane ba'ita 'i Rom? 'Ilo'oo ma ngaia 'e to'omia ameeru kwatea takisi laka'u la'u mola, 'amoe 'utaa?"

¹⁸ Ma la Jisas 'e su'a mola na nga manatangaa lo'oo aaga 'e ria, maka fata 'ilo'oo, "Mooru nga ta'a ni kotonga. 'Uta'i na moru irito'ona fana nga fa'akutalagu?† ¹⁹ Moru faate'enia madi nga bata na moru foria 'ania nga takisi." Ma gila ka ngaria mai fe'e seleni, ma gila ka faate'enia fana. ²⁰ Ma ngaia ka orisiga maka 'ilo'oo, "Nga nununa ni dai lo'oo? Ma nga latana ni dai lo'oo ngaia ai?"

²¹ Ma gila lamadu'aa, ma gila ka 'ilo'oo, "Nga nunu'i 'ola ma nga latana nga wane ba'ita 'i Rom."

Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo, "Mooru kwatea fana nga wane ba'ita 'i Rom nga 'ola aana, ma moru ka kwatea la'u mola 'ola na God fana God."

²² Ma alata gila longoa nga lamadu'aanga lo'oori 'e le'a 'ilo'oo, gila ka 'alefo ba'ita, ma gila ka leka

---

† **22:18** Nga uguogunga na Farasii gila madafia iiria ngaia 'ame odo fana forilana takisi fana wane ba'ita. Ma fufu'i ta'a ala Herod gila madafia fana ta'a te'efou 'agila foria takisi. Lautu la Jisas 'e iiria takisi 'e le'a mola, ma ta'a 'i Jiu tagila ogaria fana. Lautu ngaia 'e iiria 'e 'ame odo, ma la Herod te'e kwatea kwa'ikwa'inga fana.

no'o fa'asia.

Kwaiorisinga suria nga tata'enga fa'asia maenga

(Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

²³ Na fe'e gani no'ona la'u mola, tani Sadusi gila leka mai te'ala Jisas. Nga Sadusi gila iiria nga wane gila sia tata'e mola fa'asia nga maenga.

²⁴ Ma gila ka orisia la Jisas, ma gila ka fata 'ilo'oo, "Wane ni kwaifa'ananaunga, la Moses ngaia 'e giria nga tagi fadauru 'ilo'oo, 'Lauta te'efuta wane ngaia 'e mae, ma nga noni aana 'e momoori mola 'ua, ma ngaia 'ame to'o na wela, nga wane ni futanga na wane laka'u te'e feea la'u nga me'e nao lo'oori, fana 'agala to'o na wela fana 'ani orite'enia fufutanga na wane no'ona ngaia 'e mae.'

²⁵ Ma te'e alata ngaa'i, nga fiu wasina gila nana'i. Ma nga wane eteeta 'e feea te'e lari'i. Aia, ma nga alata gala 'ame to'o 'ua na te'efuta wela, wane lo'oori ka mae mola. ²⁶ Nga ruana wane ka feea la'u nga noni lo'oori. Aia, ma gala 'ame to'o 'ua na te'efuta wela la'u mola, ma ngaia ka mae la'u mola. Oruna wane ka feea la'u, maka mae la'u mola. Ngaia 'ilo'oo leleka ma fiu wasina no'ona, gila ka mae te'efou no'o. ²⁷ Burina nga fu'uwasina lo'oo gila mae, noni lo'oo bi'i mae la'u. ²⁸ Aia, ma nga noni lo'oo ngaia 'e baiwane mai fana fiu wasina lo'oo. Lauta 'ino'ona, alata ni wane lo'oo gila tata'e fa'asia maenga, ni dai na fiu wasina lo'oori na ngaia nga kwaiina noni lo'oo?"

²⁹ La Jisas 'e lamadu'aga maka 'ilo'oo, "Mooru moru kuta no'o, suria moru 'ame su'a mola na Girigiringa Abu ma nga tegelangaa na God. ³⁰ Suria, alata nga wane mae 'ani tata'e la'u fana nga

mooringa, gila 'ilaka'u no'o nga enselo 'i Langi na gila sia fuageni la'u.

³¹ “Mai nau ku fa'ananau 'amooru suria nga tata'enga fa'asia nga maenga. Nau ku su'aai moru idu la'u mola suria 'ola laka'u God 'e iiria 'ua no'o mai maka 'ilo'oo, ³² ‘Nau nga God ala Ebrahim, ma nga God ala Aesak, ma nga God ala Jakob gila fo'asia 'ua.’[†] Ngaia nga God na nga ta'a gila mae 'amoe, tafe'ua ngaia God na ta'a gila momoori.”

³³ Ma nga alata nga oguogunga gila longoa nga 'ola lo'oo, gila ka 'alefo ba'ita na kwaifa'ananaunga aana.

Nga kwaiorisinga suria nga tagi ne'e taringa'i 'e iiki

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

³⁴ Nga alata ni Farasii gila longoa la Jisas ngaia 'e fa'anotoa no'o Sadusi lo'oo 'ania nga lamadu'aanga aana, gila ka ogu mai te'ana. ³⁵ Ma te'e wane aga na'a ngaia 'e kwaifa'ananau na tagi, ngaia ka irito'ona fana 'ani fa'abobolosia la Jisas 'ania nga kwaiorisinga 'ilo'oo, ³⁶ “Wane ni kwaifa'ananaunga, nga tagi 'uta'i ala Moses ne'e taringa'i maka talariufia tagi adauru te'efou?”

³⁷ Ma la Jisas ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Oi kwaimaa fana God amu, 'ania manatalamu te'efou, ma 'ania mangomu te'efou, ma 'ania funi'oonga amu te'efou.’ ³⁸ Ngaia no'o na tagi eteeta maka ba'ita 'e iiki. ³⁹ Ma ruana tagi 'e 'ilo'oo la'u mola, “Oi kwaimaa fana ta'a te'efou 'ilaka'u la'u mola na 'i'oo kwaimaa famu 'i talamu.’ ⁴⁰ Nga

---

[†] **22:32** Nga fa'awatagalana ne'e 'ilo'oo, ni wane lo'oori na gila mae no'o, God 'e iiria ngaia God aaga 'ua, tofunu gila moori no'o fe'enia.

tagi ala Moses, ma nga kwaifa'ananaunga na profet te'efou gila leka mai fa'asia rua tagi lo'oo.”

*La Jisas ngaia nga alakwa na fufutanga ala Defete ma nga Alafa aana la'u mola
(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)*

⁴¹ Na alata ni Farasii gila ogu 'afuia la Jisas, ngaia 'e orisiga maka 'ilo'oo, ⁴² “Nga Kraes, wane na God ngaia 'e eefasia fana fa'amoorilana ta'a, moru iiria ngaia te'e futa mai na fufutanga ani dai lo'oo?”

Gila ka du'aa 'ilo'oo ana, “Nga Kraes te'e futa mai na fufutanga ala kiingi Defete.”

⁴³ Sui ma la Jisas ka orisiga la'u ma ka 'ilo'oo, “Lauta ngaia 'e futa mola na fufutanga ala Defete nga kiingi, 'uta'i no'o na nga Anoe 'ola Abu laka'u ngaia 'e talaia la Defete 'ani fata 'ilo'oo,

⁴⁴ ‘God ngaia 'e alafuu 'ilo'oo fana Alafa agu:

'Oi nana'i na gula le'a agu,
moko ba'ita fe'eninau,
mamania alata nau 'akui arua marimae amu
'ani lo'o 'i suri'o.’[☆]

⁴⁵ La Defete 'i talana na ngaia 'e iiria nga Kraes 'ania nga Alafa. Ngai lo'oo, nga Kraes ngaia 'amoe mola nga alakwa na fufutanga ala Defete. Ma Ngaia nga Alafa aana la'u mola.”

⁴⁶ Ma nga alata no'ona, te'efuta wane aga 'ame to'omia no'o fana lamadu'aalana la'u 'ania te'efuta 'ola. Ma gila ka maila no'o fana orisilana la Jisas la'u.

[☆] **22:44** Sam 110:1

23

*La Jisas 'e fa'abasua ta'a fa'asia ni Farasii fe'enia
nga ta'a ni kwaifa'ananaunga
na tagi*

(Mak 12:38-39; Luk 11:43,46; 20:45-46)

¹ 'I burina ni 'ola lo'oori, la Jisas 'e alafuu fana nga ta'a na gila ogu mai, ma nga fufu'iwane aana maka 'ilo'oo, ² “Nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi, ma nga Farasii, gila to'o na tegelangaa fana nga kwaifa'ananaunga na tagi ala Moses. ³ Ngaia lo'oo, moru lo'o mola suriga, ma moru ka leka suria ni 'ola na gila iiria famooru. Tafe'ua ma moru sia agea mola nga 'ola na gila agea, tofuna gila 'ame agea mola 'ola na gila fata suria. ⁴ Gila ta'ua gila arua nga 'okoa ba'ita 'i onomana ta'a fana ngarilai. Ma gwa'a gila ma gila 'ame 'uri fana 'agila kwaibooni fana ngarilai fe'eniga.

⁵ “Ma gila agea ni 'ola te'efou fana nga ta'a 'ani agasiga maka madafia suria 'i gila ta'a gila le'a. Ma tani 'ola lo'oo na gila agea. Gila ka gaua 'i maana dalaga ma 'i nimaga ni 'ola na gila giria na Girigiringa Abu ai. Ma gila taia nga nigifana ruu aaga 'ani tekwa fana ta'a 'agila madafia gila ta'a gila odo 'e iiki.* ⁶ Ma gila ka siria fana 'agila to'oru na lefu le'a na nga fafangalaa, ma lefu 'e le'a fana to'orunga 'ubulana 'ifi ni fo'anga. ⁷ Ma gila ka siria 'e iiki nga ta'a 'agila fa'aba'itaga 'i maana usi'a, ma gila siria ta'a 'agila fata 'ilo'oo aga, ‘Wane kwaifa'ananaunga le'a.’

---

* **23:5** Ni 'ola lo'oo, nga ta'a 'i Jiu gila agea fana faate'enia kwaimaanga aga fana God. Tafe'ua ni Farasii gila launge'eniga 'ani ba'ita fana ta'a 'agila iiri ba'ita aga.

8 “Tafe'ua ma ngaia 'ame le'a fana nga wane 'ani fata 'ilo'oo amooru, ‘Wane kwaifa'ananaunga le'a,’ tofuna 'inau no'o nga wane ni kwaifa'ananaunga amooru, mai mooru nga fu'uwaiasina 'ubulana uguogunga na tagoto'onga. ⁹ Ma moru sia iiria mola te'efuta wane ni kwaifa'ananaunga na fanua lo'oo 'i wado nga mama'a amooru. Te'e wane momola na Mama'a amooru na ngaia 'e nana'i mai 'i Langi. ¹⁰ Ma ngaia 'ame le'a fana te'efuta wane ngaia 'ani fata 'ilo'oo amu, ‘Alafa,’ tofuna mooru moru to'o mola na te'e alafa momola, ma ngaia no'o 'inau, nga Kraes, nga wane na God ngaia 'e firia fana fa'amoorilana ta'a. ¹¹ Lautu te'efuta wane ngaia 'e siria 'ani ba'ita 'i laloamooru, ngaia 'ani 'ilaka'u nga wane ni taunga'inga. ¹² Ma te'efuta wane ne'e fa'aba'itaa 'i talana, God te'e fa'asifo. Ma te'efuta wane ne'e fa'asifo 'i talana, God te'e lafua 'i langi.”

*La Jisas 'e fata tegela fana
ta'a na'ona'o 'i Jiu*

(Mak 12:40; Luk 11:39-42,44,52; 20:47)

¹³⁻¹⁴ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo la'u, “Ngaia te'e ria 'e iiki famooru nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi ma mooru Farasii, mooru ta'a fana kotonga! Moru fono 'usia nga sinamaa na ba'itangaa na God fa'asia nga ta'a. Mooru la'u mola moru 'ame siria 'amoru ru'u 'ubulana ba'itangaa na God, ma moru

to'o'usia ta'a na gila su'usu'u fana ru'unga.†

¹⁵ “Ngaia te'e ria famooru nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi ma mooru Farasii, moru ta'a ni kotonga! Mooru taunga'i tegela fana ngarilana lefu lo'oo te'efou, 'ubulana asi ma 'i su'e, fana darilana nga ta'a fana 'agila leka suria nga tagi ala Moses. Aia, ma nga alata ta'a lo'oo gila leka suri 'amooru, mooru moru sasari agau la'u mola aga fana lekanga fana lefu na kwa'ikwa'inga. Ma nga kwa'ikwa'inga aga te'e iiki maka riufia amooru suria nga falafala aga 'e ria maka riufi 'amooru te'efou no'o.

¹⁶ “Ngaia te'e ria famooru, ma mooru moru 'ilaka'u no'o ta'a maaga 'e logo na gila talaia nga ta'a. Moru fa'anana'u 'ilo'oo na ta'a, 'Lauta wane 'e fa'ategelaa fataarunga'inga aana 'ania nga 'Ifi Abu na God, ngaia le'a no'o lauta ngaia 'ame agea 'olataa na ngaia 'e fataarunga'i fai. Tafe'ua lauta ngaia 'e fa'ategelaa fataarunga'inga aana 'ania nga goulo laka'u 'ubulana 'Ifi Abu na God, ngaia 'e ria 'e iiki fana mousilana fataarunga'inga aana.’ ¹⁷ Mooru ta'a maa mooru 'e logo, ma moru ka kwekweto 'e iiki. 'Olataa ne'e ba'ita, nga goulo 'amoe ma nga 'Ifi Abu na God ne'e agea goulo lo'oo 'e abu? Nga 'Ifi Abu na God ne'e ba'ita 'e riufia nga goulo! ¹⁸ Ma moru ka

---

† **23:13-14** Tani girigiringa 'ua gila arua verse 14 'ilo'oo, 'Ngaia te'e ria famooru nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi ma mooru Farasii, moru ta'a ni kotonga! Moru beria ni 'ola na ni me'e nao ma moru ka lafua nga 'ifi aaga famooru. Gwa'a ngaia 'ilo'oo, mooru moru agea fo'anga tekwa, fana nga ta'a 'agila iiria mooru nga ta'a na God. Suria moru agea 'ilo'oo, nga kwa'ikwa'inga amooru te'e ba'ita maka iiki la'u.

fa'ananaua la'u mola nga ta'a 'ilo'oo, 'Lauta nga wane ngaia 'e fa'ategelaa fataarunga'inga aana 'ania nga uumu, ngaia le'a mola lauta ngaia 'ame agea 'olataa na ngaia 'e fataarunga'i fai. Ma lauta ngaia 'e fa'ategelaa fataarunga'inga aana 'ania nga tabonga ne'e nana'i fofona uumu, ngaia 'e ria 'e iiki fana mousilana fataarunga'inga laka'u aana.' ¹⁹ Moru ta'a maa mooru 'e logo. 'Olataa ne'e ba'ita, tabonga 'amoe ma nga uumu na ngaia ne'e kwatea tabonga ne'e abu? Nga uumu ne'e ba'ita 'e riufia nga tabonga. ²⁰ Ngaia lo'oo, wane ni dai na ngaia 'e fa'ategelaa fataarunga'inga aana na uumu ni tabonga, ngaia 'e 'ilaka'u 'e fataarunga'i 'ania nga uumu ni tabonga ma nga tabonga na ngaia 'i fofona. ²¹ Ma ni dai na ngaia 'e fa'ategelaa fataarunga'inga aana 'ania 'Ifi Abu na God, 'ilo'oo ma ngaia 'e fataarunga'i 'ania 'Ifi Abu na God ma God la'u mola ne'e ngaia 'e nana'i 'i no'ona. ²² Ma lauta te'efuta wane 'e fa'ategelaa fataarunga'inga aana 'ania 'i Langi, ngaia 'e fataarunga'i la'u mola 'ania furi'i to'orunga na God, ma ka fataarunga'i la'u mola 'ania God ne'e nana'i la'u mola 'i langi.

²³ “Ngaia te'e ria famooru nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi ma mooru nga Farasii, mooru nga ta'a fana kotonga. Moru kwatea tangafuru na 'ola fana God gwa'a nga 'ola sisika na'a moru kirua 'ubulana langa'a amooru fana fa'a masi'alana fangalaa amooru,† ma moru 'ame manata 'abelo mola fana lo'onga suria kwaifa'ananaunga ba'ita na tagi ne'e 'ilo'oo: agelana ni 'ola te'efou ne'e odo fana ta'a, ma

---

† 23:23 Mint, Dill, ma Cumin

kwaimanadainga fana ta'a, ma tagoto'onga. Ngaia 'e le'a 'amooru agea ni 'ola lo'oo, fe'enia ni 'ola sisika 'ubulana tagi la'u mola. ²⁴ Moru 'ilaka'u nga ta'a maa mooru 'e logo na gila talaia nga ta'a. Mooru manata 'abelo fana daunga suria ni 'ola sisika 'ubulana tagi. Ma moru 'ame manata 'abelo mola fana ni 'ola ba'ita 'ubulana tagi. Alata moru agea 'ino'ona, ngaia 'e aga 'ilaka'u moru lafua mola nga simi fa'asia 'olataa na moru go'ufia, ma moru onomia mola nga kamel ba'iba'ita.

²⁵ “Ngaia te'e ria famooru nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi ma mooru nga Farasii, mooru ta'a ni kotonga! Mooru moru 'abelo mola fana fa'akwarilana labena kakao ma lafa ni fangafanga. Gwe 'ino'ona ma 'ubulai 'e fongu no'o na takalafu. 'Ilaka'u nga falafala amooru fana kotelana ta'a ma fana sirilana 'ola famooru 'i talamooru. ²⁶ Moru Farasii lo'oo 'ilaka'u ta'a maa mooru ngaia 'e logo! Moru fa'akwaria 'ubulana nga kakao, 'ino'ona ma labena te'e kwari la'u mola.

²⁷ “Ngaia te'e ria famooru nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi ma mooru Farasii, mooru ta'a ni kotonga. Moru 'ilaka'u nga giru gwa'u na gila eelea gula 'i maa 'e aga 'e le'a, tafe'ua ma 'ubulai ngaia fongu no'o 'ania suri fe'enia nga nonina ta'a na gila mae, ma gila ka si'ini no'o. ²⁸ 'Ola lo'oo ngaia 'e kwala'imori no'o famooru, suria 'olataa na moru agea ngaia 'e aga le'a 'e iiki maana ta'a. Tafe'ua ma nga manatangaa amooru 'e ria 'e iiki, ma moru ka su'a na kotofilana ta'a.

²⁹⁻³⁰ “Ngaia te'e ria famooru nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi, ma mooru nga Farasii

la'u mola, mooru ta'a fana kotonga! Moru iiria lauta moru nana'i na alata 'i na'o, moru sia kwaibooni mola na koko'o laka'u amooru fana kwa'ilana nga profet. Ma tala'ina lo'oo mooru moru arua mola fou 'e le'a fofona giru gwa'u na profet ma nga ta'a le'a no'ona 'i na'o fana 'ani aga 'ani le'a. ³¹ Alata moru iiria gila nga koko'o amooru, ngaia faate'enia mooru moru futa 'i orioritana nga koko'o amooru na gila ria, na gila kwa'ia profet mai na'o. ³² Aia, ma lauta 'ino'ona, mooru moru fa'afua nga 'ola 'ame le'a na wawarifu mooru gila agea mai na'o!

³³ “Mooru 'ilaka'u nga waa. 'E 'ato 'e iiki fana 'amoru 'akwa fa'asia kwa'ikwa'inga lo'oo na God ne'e arua no'o famooru 'ubulana lefu na eele. ³⁴ Tofuna ni 'ola lo'oo, nau ku iiria famooru, nau taku kwatea tani profet ma tani wane su'a 'ola ma tani ta'a ni kwaifa'ananaunga te'amooru. Ma tani ai aga tamoru kwa'iga, ma tani ai aga tamoru mudufafiga na 'ai folo. Ma tani ai aga tamoru gemasiga, ma tamoru kwa'iga 'ubulana 'ifi ni fo'anga amooru, ma tamoru tari kwairiu aga fa'asia 'ubulana fanua amooru. ³⁵ Ngaia lo'oo God te'e kwatea kwa'ikwa'inga famooru suria nga kwa'ilana nga ta'a lo'oo te'efou, eta mai na maenga ala Ebol, nga wane 'e odo, leleka mai maka nigi na maenga ala Sekaraea, nga wela ala Barakaea na moru kwa'ia maka mae galangia nga uumu 'ubulana 'Ifi Abu na God. § ³⁶ Nau ku iiria famooru, nga

---

§ **23:35** La Ebol nga wane 'e odo eteeta na gila kwa'ia 'ubulana Testamen 'Ua. Ma la Sekaraea nga wane 'e odo 'i'isi na gila kwa'ia la'u mola 'ubulana nga Testamen 'Ua. La Sekaraea lo'oo nga mama'a ala Jon 'amoe. Ngaia wane matari.

kwa'ikwa'inga fana maenga na ni wane lo'oori te'efou te'e nana'i fafia ta'a na alata lo'oo.”

La Jisas ngaia 'e kwaimanadai fana ta'a 'i Jerusalem

(Luk 13:34-35)

³⁷ Ma la Jisas ka aga kau fana fanua 'i Jerusalem, maka fata 'ilo'oo, ‘Ta'a 'i Jerusalem! Mooru laka'u moru kwa'ia nga profet, ma moru 'ui fou na nga ta'a ngaa'i laka'u God ngaia 'e alega mai famooru. Na alata 'e aula nau ku siria 'amoru leka mai te'agu fana 'aku aga suri 'amooru 'ilaka'u nga susuki ngaia 'e gwaesia nga dadalena 'i olofana 'aba'abana. Tafe'ua ma moru 'ame siria no'o. ³⁸ Ngaia lo'oo God te'e leka fa'asi amooru, maka rugasia no'o nga 'Ifi Abu amooru. ³⁹ Ma nau ku iiria famooru, moru sia agasi nau la'u mola, leleka maka nigi na alata na tamoru fata 'ilo'oo, ‘God, 'oi nanamate'enia nga wane na ngaia 'e leka mai 'ania nga tegelangaa amu.’”[☆]

24

La Jisas 'e iiria nga marimae te'e tegale'enia nga 'Ifi Abu na God

(Mak 13:1-27; Luk 21:5-28)

¹ Ma 'i burina na la Jisas 'e fata 'ilo'oo 'e sui, ngaia ka leka no'o fa'asia 'Ifi Abu na God. Ma alata la Jisas 'e leka no'o, nga fufu'iwane aana gila leka mai te'ana, ma gila ka fata 'ilo'oo, “‘Oi agasia madi nga 'Ifi Abu le'a lo'oo.”

² La Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “‘T'oo agasia ni 'ifi ba'ita lo'oo. Gwa'a me'e fou na 'Ifi Abu na God ma

[☆] **23:39** Sam 118:26

'e sia nana'i mola 'i talafurina. Gila te'efou tagila tagala'i 'i wado.”

³ Burina, ma la Jisas ka fane gouna nga busu 'i Olif, ma nga alata ngaia 'e to'oru no'ona, nga fufu'iwane aana gila leka mai te'ana, ma gila ka nana'i fe'enia 'i talaga. Ma gila ka orisia la Jisas ma gila ka 'ilo'oo, “Alata 'uta'i na nga 'ola lo'oo 'i'oo iiria fameeru te'e lau mai, ma 'olataa na te'e lau fana 'ani faate'enia alata fana oringa amu mai fe'enia alata na fanua lo'oo 'i wado te'e sui ai?”

⁴⁻⁵ La Jisas ka lamadu'aga maka 'ilo'oo te'aga, “Moru aga suri 'amooru, suria ta'a 'e aula tagila leka mai 'ania latagu, ma tagila irito'ona fana kotofi lamooru, ma tagila fata 'ilo'oo, ‘Nau nga Kraes, nga wane laka'u God 'e firia.’ Ma nga alata gila agea nga 'ola lo'oo, nga ta'a 'e aula tagila tagoto'o na kotonga lo'oo aaga. Ma tamoru aga suri 'amooru, fa'asia te'efuta wane aga eta kotofi 'amooru. ⁶ Ma tani 'ola ngaa'i la'u, tamoru longoa ringena fununga na fanua galangi, ma nga alafuunga suria fununga na tani fanua ngaa'i lalau la'u mai. Gwa'a 'ani 'ino'ona, ma moru sia manata 'abelo mola suria. 'Ola no'ona te'e nigi mai, tafe'ua ma ngaia 'ame faate'enia 'ua 'ita'ilana fanua lo'oo 'i wado. ⁷ Ni maa'e fanua ngaa'i tagila funuriga kwairiu, ma ni fanua ba'ita tagila funuriga kwairiu. Ma nga molo'ungaa ma nununu te'e to'o na ni fanua te'efou. ⁸ Ma ni 'ola lo'oo ngai na etalana nonifiinga, 'ilaka'u nga noni ne'e nana'i ana wela ngaia 'e tala'ae 'ani wela fii.”

⁹ “Na nga alata no'ona la'u mola, nga ta'a na maa'e fanua kwaitatari fofona fanua lo'oo 'i wado, tagila ma'asini te'enia mooru suria 'i mooru nga

ta'a agu. Ma tani ta'a aga tagila gemasi 'amooru, ma tagila kwate 'amooru fana marimae amooru fana 'agila labusi 'amooru ma fana kwa'i lamooru. ¹⁰ Ma ta'a 'e aula na gila tagoto'o agu, tagila rugasia mola nga tagoto'onga aga. Ma ta'a tagila aga mani aaga kwairiu. Ma tagila kwatea nga ta'a na God fana marimae aaga. ¹¹ Ma nga alata no'ona, ni profet kotokoto 'e aula tagila nigi mai, ma tagila talaia ta'a 'ani kuta, ma tagila kotofia ta'a 'e aula, ma tagila leka suria nga kwaifa'ananaunga aaga ne'e 'ame to'o. ¹² Ma tofuna gila agea ni 'ola 'e kuta 'e aula 'e iiki, nga kwaimaanga na ta'a 'e aula te'e waata'uta'u. ¹³ Gwa'a 'ani 'ino'ona, lauta ni dai na ngaia 'e tegela'a fana lekanga suria God leleka maka nigi 'i'isilana alata no'ona, God te'e fa'amooria. ¹⁴ Ma Kwairiinga Le'a lo'oo suria ba'itangaa na God, tagila kwairii 'ania fofona fanua lo'oo 'i wado fana ta'a te'efou. Burina ma, 'ita'ilana fanua lo'oo 'i wado te'e bi'i nigi mai.

¹⁵ “Ma tamooru agasia nga 'Ola 'e ria na ngaia 'e fa'abiria nga 'Ifi Abu na God, ma ngaia te'e ula na lefu 'e abu 'ubulana 'Ifi Abu na God. Nga 'ola na la profet Daniel 'e fataarunga'i no'o mai suria 'i na'o (Nga alafuunga fana nga ta'a na ngaia 'e idumia ngaia 'e 'ilo'oo: 'Oi irito'ona fana su'a le'anga na nga fa'awatagalana 'ola lo'oo.) ¹⁶ Alata moru agasia nga 'ola lo'oo 'ani nigi mai, nga ta'a na gila nana'i na nga gule'e lefu 'i Judea, gila 'agila 'akwa fana gouna nga busu. ¹⁷ Na nga alata no'ona, lauta te'efuta wane 'e nana'i mai gula 'i maa na 'ifi aana, ngaia te'e 'akwa 'afe'aferu, ma ngaia 'e sia madafia la'u fana ru'unga 'ubulana 'ifi aana fana ngarilana

te'efuta 'ola aana. ¹⁸ Ma ni dai ne'e nana'i mai 'i 'ubulana langa'a, ngaia 'e sia ori la'u mai 'ifi fana te'efuta me'e ruu aana.

¹⁹ Kwaimanadainga ba'ita 'e iiki fana nga ta'ageni na gila guru'a, ma gila ka fa'asusua wela sisita na alata no'ona, suria ngaia te'e 'ato 'e iiki 'agila 'akwa 'afe'aferu. ²⁰ Mooru moru fo'a ma moru ka soea God, fana ni 'ola lo'oo 'esia lau mola fana 'amooru 'akwa na alata na gwaringa, 'amoe ma nga Sabat. ²¹ Tofuna nga nonifinga na fe'e gani no'ona, ngaia te'e ria maka riufia nga nonifinga fofona fanua lo'oo 'i wado, 'ita 'ua mai na alata God ngaia 'e launge'enia nga fanua lo'oo 'i wado maka nigi na alata lo'oo. Ma te'efuta 'ola 'ilo'oo 'e sia lau la'u mai 'i buri. ²² Ma lauta God 'ame 'oikouta na alata fana nonifinga, ngaia 'ato fana te'efuta wane 'ani moori. Tafe'ua ma ngaia te'e 'oikouta na alata no'ona fana le'anga na ta'a na ngaia 'e firiga.

²³ “Kiu, lauta te'efuta wane 'e fata 'ilo'oo famooru, 'Aga lo'oo. Nga Kraes talo'oo,' 'amoe maka fata 'ilo'oo, 'Agasia madi, ngaia taa loko'u.' Moru sia lo'o mola ana. ²⁴ Suria nga ta'a ni kotonga te'e nigi mai, ma tagila fata 'ilo'oo, 'Nau nga Kraes,' ma nga ta'a ni kotonga ngaa'i tagila fata 'ilo'oo, 'Nau nga profet.' Ma tagila agea ni 'ola ni 'alefosilai ne'e ba'ita fana 'agila talai kuta na nga ta'a na God ngaia 'e firiga, tafe'ua ma ngaia 'e 'ato 'e iiki no'o faga. ²⁵ Ngaia lo'oo, gwa'a ni 'ola lo'oo gila 'ame nigi 'ua mai, nau ku kwairii no'o 'ania famooru 'i na'o, fana 'amoru su'aai.

²⁶⁻²⁷ “Na nga alata nau, nga Wela na Wane, nau 'aku ori mai, ta'a te'efou tagila agasi nau.

Ngaia 'e 'ilaka'u la'u mola na moru agasia kwan-gakwanga alata ngaia 'e kwanga mai tata'elana sina ne'e leka maka nigi na sulana sina 'ubulana lalo. Ngaia lo'oo, lauta tani ta'a ngaa'i gila fata 'ilo'oo famooru, 'Kraes ngaia 'e nana'i 'ubulana gule'e lefu 'e langalanga,' moru sia leka mola na lefu no'ona. Lautu tani ta'a ngaa'i gila fata 'ilo'oo famooru, 'Kraes 'e nagwa 'i lo'oo,' moru sia tagoto'o mola na alafuunga 'ino'ona.

²⁸ “Nga orilagu mai te'efuta wane 'esia talafia mola, ma te'e 'ilaka'u la'u mola na nga langasi ba'ita ngaia 'esia talafia mola te'efuta 'ola 'e mae.”

*La Jisas 'e alafuu suria orilana mai
(Mak 13:24-31; Luk 21:25-33)*

²⁹ Sui ma la Jisas 'e fata la'u maka 'ilo'oo, “Burina alata nga nonifiinga lo'oori 'e sui mola, God te'e to'ofonosia nga sisina ma nga singari, gala sia lala mola.

Ma God te'e agea nga buruburu 'agila 'esiga fa'asia lalo.

Ma God te'e agea ni 'ola 'i langi, 'agila leka kuta fa'asia talafuriga. ✧

³⁰ “Burina ni 'ola lo'oo, nga ma'etooto na orilagu mai te'e bi'i faata'i mai 'ubulana lalo. ✧ Ma nga alata no'ona la'u mola, nga ta'a te'efou fofona fanua lo'oo 'i wado, tagila aani ma gila ka agasia nau ku ori mai fofona kofa 'ubulana lalo, mai nau taku leka mai fe'enia tegelangaa ma nga kwan-gakwanganga ba'ita agu. ³¹ Na alata no'ona, nau taku kwatea mai nga enselo agu 'ania ufilana nga

---

✧ 24:29 Aesea 13:10; 34:4; Esikiel 13:7; Joel 2:10,31; 3:15 ✧ 24:30
1 Tes 4:16

bungu ne'e aani 'e ba'ita fana ogulana nga ta'a agu te'efou na 'inau ku firiga. Tagila ogua mai ta'a agu te'efou fa'asia nga fanua te'efou fofona fanua lo'oo 'i wado.”

³² Sui ma la Jisas ka fata 'ania tarifulaa 'ilo'oo, “Mooru manata madi suria nga figi. Alata moru agasia nga kabena ngaia 'e ula fooru, moru su'aai nga alata fana nga 'ago'agonga ngaia 'e galangi no'o. ³³ Maka 'ilo'oo la'u mola, alata moru agasia nga nonifinga lo'oori te'efou te'e nigi mai, moru su'aai nga orilagu mai ngaia 'e galangi no'o. ³⁴ Nau ku iiria nga 'ola 'e to'o famooru, ta'a te'efou na gila momoori na alata lo'oo, gila sia mae mola 'i na'ona ni 'ola lo'oo te'efou 'ani nigi mai. ³⁵ Ni 'ola te'efou 'i lalo ma fofona fanua lo'oo 'i wado tagila sui. Tafe'ua ma nga fatalagu lo'oo ngaia 'esia sui mola.”

*Te'efuta wane 'ame su'a na gani ma alata no'ona
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30,34-36)*

³⁶ “Te'efuta wane 'ame su'a na alata nau 'aku ori mai ai. Gwa'a enselo ma gila 'ame su'a la'u mola ai, ma 'inau, nga Wela na Wane, mai nau ku 'ame su'a la'u mola ai. Te'e God na Mama'a na 'i ngaia 'e su'a no'o ai. ³⁷ Nga orilagu mai te'e 'ilaka'u nga 'ola laka'u 'e lau na alata ala Noa. ³⁸ Na nga alata laka'u, 'i na'ona nga afe ba'ita laka'u, nga ta'a gila keto ma gila ka go'u, ma nga ta'a gila ka fuageni ma gila ka kwatea geni kwairiu, leleka maka nigi mola na alata laka'u la Noa ngaia 'e fane 'ubulana nga faka ba'ita laka'u. ³⁹ Ma gila bobolosia mola 'olataa na te'e nigi mai, leleka maka nigi na alata nga afe ba'ita laka'u 'e nigi, maka feega no'o. Ma ngaia te'e lau la'u mola 'ilo'oo na alata nau 'aku

ori mai ai. ⁴⁰ Na alata no'ona, rua wane tagala taunga'i 'ubulana nga langa'a. Nau taku ngaria te'e wane ngaa'i fe'eni nau, ma nga wane ngaa'i te'e ole. ⁴¹ Ma rua noni la'u mola tagala taunga'i oguogu na fangalaa, ma te'e noni ngaa'i nau taku ngaria, ma ruana te'e ole.

⁴² Moru aga aga le'a, suria moru bobolosia nga gani 'uta'i na nau, nga Alafa amooru, nau taku nigi mai ai. ⁴³ Moru manata to'ona nga 'ola lo'oo, lauta nga wane ba'ita na 'ifi 'e su'a mola na alata nga wane beriberi 'ani nigi mai ai, ngaia te'e aga aga le'a ma ngaia 'esia alamia mola wane beriberi lo'oori 'ani ru'u mai 'ubulana 'ifi aana. ⁴⁴ Ngaia lo'oo, mooru moru kwaimamani la'u mola, suria nau taku nigi mai na alata na moru 'ame su'aai.”

*Tarifulaa suria rua
wane ni taunga'inga
(Luk 12:41-48)*

⁴⁵ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo la'u fana nga fufu'iwane lo'oo aana, “Mooru 'amoru 'ilaka'u nga wane ni taunga'inga na ngaia 'e su'a'ola ma ngaia ka taunga'i 'e odo. Ma nga wane ba'ita ka arua ngaia 'ani aga suria nga ta'a ni taunga'inga aana, maka kwatea nga fangalaa faga na alata fana kwatelana fangalaa. ⁴⁶ Aile'anga fana nga wane ni taunga'inga lo'oori na wane ba'ita ngaia 'e to'odaria 'e agea ni 'ola lo'oo, alata na ngaia 'e nigi mai 'ifi aana! ⁴⁷ Nau ku iiria nga 'ola 'e to'o famooru, nga wane ba'ita ngaia te'e arua ngaia 'ani aga suria ni 'ola lo'oo aana te'efou.

⁴⁸ “Tafe'ua ma, lauta ngaia nga wane ni taunga'i 'e ria, ngaia te'e manata 'ilo'oo, ‘Nga wane ba'ita

agu, nigilana mai ngaia 'e lalau 'ua.' ⁴⁹ Ma ngaia ka tala'ae mola fana kwa'ilana nga ta'a ni taunga'inga, ma ngaia ka nana'i ni fanganga mola maka go'u ngenge'a mola fe'enia ta'a ni go'unga. ⁵⁰ Sui ma nga wane ba'ita te'e nigi mai na gani na ngaia 'ame kwaimamani ai, ma nga alata na ngaia 'e bobolosia mola. ⁵¹ Nga wane ba'ita lo'oo ana te'e kwatea nga kwa'ikwa'inga ba'ita fana, maka arua fe'enia ta'a ni kotonga. Ma alata ngaia 'e nana'i na lefu no'ona, ngaia te'e aani maka giri nifo, tofuna ngaia 'e nonifii 'e iiki.”

25

Tarifulaa suria nga akwale'e geni lari'i

¹ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo la'u, Na nga alata na 'inau 'aku ori la'u mai, nga ba'itangaa na God te'e 'ilaka'u nga akwale'e geni lari'i na gila ngaria no'o nga uunu aga, ma gila ka kwaimamani fana nga alakwa fooru na te'e leka mai 'ani talaiga fana 'ubulana nga fafangalaa na fuageninga. ² Ma nga nima geni lari'i ngaa'i gila kakakula, ma nga nima ai ngaa'i gila ka manata'a. ³ Ni geni lari'i lo'oo gila kakakula gila ngaria nga uunu aaga, tafe'ua ma gila 'ame ngaria mola nga oel* na ngaia 'e to'omia fana fa'anulalana uunu aaga fe'eniga. ⁴ Ma ni geni lari'i na gila manata'a gila ngaria nga botele oel ba'ita fe'enia nga uunu aaga. ⁵ Ma nga alakwa fooru lo'oo ngaia 'ame nigi 'aferu, ma ni geni lari'i lo'oori, nga maaga 'e oloolo te'efou, ma gila ka eeno mola.

---

* **25:3** Na alata no'ona, ta'a gila agea oel fa'asia olif, ma oel no'ona ngaia 'ola fana fa'anulalana uunu aga.

⁶ “Ma 'ubulana dalototo'o na logo, te'e wane 'e o'omae maka 'ilo'oo, 'Nga alakwa fooru ngaia 'e nigi no'o mai! Moru leka, ma mooru ka daria.’
⁷ Nga akwale'e geni lari'i no'ona gila tata'e, ma gila ka sasari agau na nga uunu aaga. ⁸ Ma ni geni lari'i lo'oo gila kakakula lo'oori gila ka fata 'ilo'oo fana ni geni lari'i lo'oo gila manata'a, 'Moru kwatea nga oel fana uunu ameeru, suria nga oel ameeru 'e galangi ka sui no'o.’

⁹ “Tafe'ua ma gila lamadu'aga ma gila ka 'ilo'oo, “Ato no'o, tofuna ngaia 'ame to'omia 'adauru te'efou. Moru leka na te'efuta 'ifi, fana 'amoru foria nga oel fana uunu amooru.’ ¹⁰ Ma alata gila leka fana 'agila foria la'u nga oel, nga alakwa fooru no'ona ngaia 'e nigi mai. Ma ni lari'i no'ona na gila sasari agau, gila ka leka no'o fe'enia fana nga fafangalaa na fuageninga. Ma gila ka fono no'o 'usia nga sinamaa.

¹¹ “Ma 'i burina, ni geni lari'i laka'u gila kakula, gila nigi la'u mola mai, ma gila ka 'ilo'oo, 'Wane ba'ita! 'Oi 'ulasia kau nga sinamaa fameeru.’ ¹² Ma nga alakwa fooru no'ona ka lamadu'aga maka 'ilo'oo, “Ola 'e to'o lo'oo nau ku iiria famooru, nau ku bobolosi 'amooru.’ ”

¹³ Ma la Jisas ka fa'asua nga tarifulaa lo'oo maka 'ilo'oo, “Ngai lo'oo, mooru aga aga le'a, tofuna moru bobolosia nga gani ma alata na 'inau taku nigi la'u mai ai.”

*Nga tarifulaa suria orilana mai wane ba'ita
 (Luk 19:11-27)*

¹⁴ Sui ma la Jisas ka iiria la'u nga tarifulaa lo'oo fana nga fufu'iwane aana maka 'ilo'oo, “Na nga

alata nau 'aku ori mai, nga ba'itangaa na God te'e 'ilaka'u te'e wane laka'u 'e sasari 'ani leka na lefu lalau, maka soea mai ni wane ni taunga'inga aana, maka iiria faga 'agila aga suria nga dari'olanga aana. ¹⁵ Ma ngaia ka kwatea nima to'oni (5,000) seleni fana nga wane ngaa'i. Ma fana nga wane ngaa'i la'u, ngaia 'e kwatea rua to'oni (2,000) seleni. Ma fana nga wane ngaa'i la'u, ngaia 'e kwatea te'e to'oni (1,000) seleni fana. Ngaia 'e kwatea tooto'o fe'enia nga su'a'olanga aaga. Sui ma ngaia ka leka no'o na lelekanga aana. ¹⁶ Ma nga wane ne'e ngaria nga nima to'oni seleni, ngaia 'e taunga'i 'ania, maka daria nga nima to'oni seleni ngaa'i la'u. ¹⁷ Ma nga wane laka'u 'e ngaria rua to'oni seleni, ngaia 'e taunga'i la'u mola 'ania, maka daria nga rua to'oni seleni ngaa'i la'u. ¹⁸ Ma nga wane laka'u 'e ngaria te'e to'oni seleni, ngaia 'e leka, maka 'eria nga kiru 'ubulana nga wado, maka na'agonia mola bata laka'u na wane ba'ita aana 'e kwatea fana.

¹⁹ “Ma burina nga alata 'ame lalau mola, nga wane ba'ita laka'u aaga 'e ori mai, ma ngaia 'e siria 'ani su'asuria ni wane ni taunga'inga aana gila taunga'i 'utaa 'ania bata laka'u aana. ²⁰ Ma nga wane laka'u 'e ngaria nima to'oni seleni, ngaia 'e ngaria mai nga nima to'oni seleni ngaa'i, maka fata 'ilo'oo, ‘Welakau, 'i'oo kwatea nima to'oni seleni fagu laka'u. 'Oi agasia madi, nau ku daria la'u nga nima to'oni seleni fe'enia.’

²¹ “Ma nga wane ba'ita aana 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, “T'oo wane ni taunga'inga le'a agu. Nau ku su'asuria nau ku tagoto'o amu! 'T'oo taunga'i le'a 'ania nga 'ola sisika, ngaia lo'oo nau taku aru'o 'ani

ba'ita fafia ni 'ola 'e aula. 'Oi leka mai, moko aile'a fe'eni nau.'

²²“Ma nga wane ne'e ngaria rua to'oni 'e nigi la'u mai ma ka fata 'ilo'oo, 'Welakau, 'i'oo kwatea rua to'oni seleni fagu laka'u. 'Oi agasia madi, nau ku daria la'u nga rua to'oni seleni fe'enia.’

²³“Ma nga wane ba'ita aana ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, “T'oo wane ni taunga'inga le'a agu, nau ku su'asuria nau ku tagoto'o amu! 'T'oo taunga'i le'a 'ania ni 'ola sisika. Ngaia lo'oo nau taku aru'o 'ani ba'ita fafia ni 'ola 'e aula. 'Oi leka mai, moko aile'a fe'eni nau.’

²⁴“Sui ma nga wane laka'u 'e ngaria te'e to'oni seleni, 'e nigi mai. Ma ngaia ka to'ofono mola maka fata 'ilo'oo, 'Welakau, nau ku su'aai 'i'oo nga wane 'i'oo 'inifou'u'u no'o. 'T'oo ngaria bata mola na taunga'inga na ta'a matari famu, ma 'i'oo goni'i mola ni 'ola famu na lefu na 'i'oo 'ame kirua.

²⁵ Ngaia lo'oo nau ku ma'u, ma kua leka ma kua na'agonia mola bata laka'u amu 'ubulana wado. 'Oi agasia, bata laka'u amu ngaia lo'oo mola.’

²⁶“Ma nga wane ba'ita aana ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, “T'oo nga wane 'i'oo taunga'i 'e ria, moko lalakwa'a. 'T'oo su'a no'o ai na nau ku gonina ni 'ola na lefu na nau ku 'ame kirua, ma kua ngaria mola ni 'ola na ta'a matari. ²⁷ Lauta 'i'oo manata 'ilo'oo, 'uta'i na 'i'oo 'ame arua nga bata agu 'ubulana lefu ni aru batanga fana 'ani aula, maka nigi na alata nau ku ori mai ai, fana 'inau ku ngaria nga bata no'ona ma nga bata ni talenga la'u fe'enia?’

²⁸“Sui ma nga wane ba'ita lo'oori ka fata 'ilo'oo fana ni wane ni taunga'inga lo'oo aana, 'Moru ngaria nga bata lo'oo fa'asia, ma moru ka kwatea

fana nga wane ne'e to'o na nga 10,000 seleni. ²⁹Tofuna, te'efuta wane na ngaia 'e taunga'i le'a na 'olataa na ngaia 'e to'o ai, nau taku kwatea la'u ni 'ola ngaa'i la'u mola fana. Ma ni dai na ngaia 'ame taunga'i le'a 'ania 'ola, tafe'ua ngaia to'o na te'e 'ola sisika mola, nau taku lafua fa'asia. ³⁰Ma nga wane ni taunga'inga lo'oo, moru to'osia 'i maa 'ubulana nga maa'e logo, lefu fana ta'a 'agila aaniaani ai ma fana nga giri nifonga ma nonifiinga ai.”

³¹La Jisas ka fata 'ilo'oo la'u fana nga fufu'iwane aana, “Alata 'inau, nga Wela na Wane, 'aku ori la'u mai 'ania kwangakwanganga fe'enia nga enselo, nau taku nana'i na furi'i to'oto'orunga na Kiingi.

³²Ma nga ta'a te'efou fa'asia fanua te'efou tagila ogu mai 'i na'ogu. Ma nau taku dalo'ia nga ta'a te'efou, 'ilaka'u nga wane laka'u ngaia 'e aga suria nga sifisifi 'e dalo'ia nga sifisifi fa'asia nga nanigot.

³³Ma nau taku arua no'o ta'a 'e odo 'i gula le'a agu, ma nga ta'a 'e ria 'i gula moori agu.

³⁴“Sui mai nau taku fata 'ilo'oo fana ta'a na gila nana'i gula le'a agu, 'Moru no'o na ta'a na Mama'a agu 'e nanamate'eni 'amooru. Moru ru'u mai 'i 'ubulana fougounga lo'oo ngaia 'e sasari agau ai famooru 'ita no'o mai na eetalana nga fanua lo'oo 'i wado. ³⁵Suria alata nau ku molo'u, moru kwatea fangalaa fagu. Ma alata nau ku maarigo'u moru kwatea ka'o fagu. Ma alata nau ku leka mai fa'asia nga fanua matari, moru kwalo nau fana 'ubulana 'ifi amooru. ³⁶Ma alata nga ruu 'e 'amoe agu, moru kwate ruu fagu. Ma alata nau ku fii, moru aga suri nau. Ma alata nau ku nana'i 'i 'ubulana 'ifi na lokafu, moru ma'ala to'ogu.

³⁷ “Sui ma ta'a 'e odo lo'oo tagila orisia ma gila ka 'ilo'oo, ‘Alafa, alata 'uta'i na meru agasia 'i'oo molo'u, ma meeru ka langoni'o? Alata 'uta'i na 'i'oo maarigo'u, ma meeru ka kwatea ka'o famu?

³⁸ Ma alata 'uta'i na 'i'oo nga wane ngaia 'e nigi fa'asia nga fanua matari, ma meeru ka soe'o 'i 'ifi ameru, ma alata 'uta'i na nga ruu 'e 'amoe amu ma meru ka kwatea ruu famu? ³⁹ Ma alata 'uta'i na meru agasia na 'i'oo fii 'amoe ma 'i'oo nana'i 'ubulana nga 'ifi na lokafu, ma meru ka nigi to'omu?’

⁴⁰ “Mai nau taku lamadu'aga mai nau taku fata 'ilo'oo, ‘Ola kwala'imori nau ku iiria famooru, alata moru agea te'efuta 'ola 'ilo'oo fana te'efuta wane, gwa'a ngaia 'ame to'o na lata, moru agea no'o fagu.’

⁴¹ “Ma nau taku fata 'ilo'oo fana nga ta'a na gila nana'i 'i gula moori agu, ‘Moru leka lalau kau fa'asi nau. God te'e kwa'i amooru. Ma tamoru leka 'ubulana nga eele ne'e nana'i firi, na God ngaia 'e sasari agau ai fana nga Saetan ma nga enselo aana. ⁴² Suria nau ku molo'u, ma moru 'ame kwatea mola te'efuta fangalaa fagu. Ma alata nau ku maarigo'u, moru 'ame kwatea mola te'efuta ka'o fagu. ⁴³ Ma alata nau ku nigi mai, moru 'ame kwalo nau mola 'ubulana 'ifi amooru ma alata nga ruu 'e 'amoe agu, moru 'ame kwatea mola ruu fagu. Ma alata nau ku fii ma ku nana'i 'i 'ubulana nga 'ifi na lokafu, moru 'ame aga mola suri nau.’

⁴⁴ “Ma tagila orisia ma gila ka 'ilo'oo, ‘Alafa, alata 'uta'i na meeru agasi'o, ma 'i'oo molo'u, ma 'i'oo maarigo'u, ma 'i'oo nga wane ninigi mola, ma nga ruu 'e 'amoe amu, ma 'i'oo fii la'u, ma 'i'oo

nana'i 'i 'ubulana nga 'ifi na lokafu, mai meru 'ame kwaibooni mola amu?

⁴⁵ “Mai nau taku lamadu'aga ma ku 'ilo'oo, “Ola kwala'imori nau ku iiria famooru, alata moru 'ame kwaibooni na ta'a na gila 'ame to'o na lata, mooru 'ame kwaibooni no'o agu.’

⁴⁶ “Sui ma gila ka leka no'o fana nga kwa'ikwa'inga ne'e nana'i firi, ma nga ta'a 'e odo gila ka leka no'o fana nga mooringa firi.”

26

Ta'a na'ona'o 'i Jiu gila fadaa fana kwa'ilana la Jisas

(Mak 14:1-2; Luk 22:1-2; Jon 11:45-53)

¹ Alata la Jisas ngaia 'e kwaifa'ananau 'ania ni 'ola lo'oo 'e sui, ngaia ka fata 'ilo'oo fana nga fufu'iwane aana, ² “Mooru moru su'aai 'e sui no'o, Fafangalaa na Tala Riunga te'e eta no'o 'i fule'e. Ma na alata no'ona, tagila kwate nau, nga Wela na Wane, fana marimae agu, fana 'agila mudu'i nau na 'ai folo.”

³ Ma na alata no'ona la'u mola, ni fataabu ba'ita, ma nga ta'a na'ona'o 'i Jiu, gila ka ogu 'ubulana 'ifi ba'ita na alafa ni suuabunga na latana la Kaeafas.

⁴ Ma gila ka fadaa fana 'agila to'odaria te'efuta alata fana 'agila gema nagwa nagwa ala Jisas, ma 'agila ka kwa'ia. ⁵ Ma gila ka fata kwairiu 'ilo'oo, “Dauru goru sia gemasia mola na alata na fafangalaa lo'oo fa'asia ta'a gila ta funuri 'adauru.”

Te'e noni ngaia 'e 'irisia fe'e waiwai 'e si'ini le'a 'i gouna la Jisas

(Mak 14:3-9; Jon 12:1-8)

⁶ Ma la Jisas fe'enia nga fufu'iwane aana, gila leka kau fani Betani, ma gila ka nana'i 'ubulana 'ifi ala Saemon, nga wane laka'u nga kuu 'e lau ana 'i na'o. ⁷ Na alata la Jisas ngaia 'e keto, te'e noni 'e leka mai te'ana fe'enia nga kokole 'ola ne'e kwanga'a le'a,* ma ngaia fonu 'ania nga waiwai ne'e si'ini le'a, ma nga forilai 'e ba'ita 'e iiki. Ngaia 'e leka mai, maka 'irisia 'i gouna la Jisas. ⁸ Ma nga alata nga fufu'iwane aana gila agasia, gila ka ogaria, ma gila ka fata 'ilo'oo laloaga 'i talaga, “Ola 'e fe'ua na noni lo'oo 'e ngadaa waiwai le'a lo'oo? ⁹ Waiwai lo'oo, lauta 'aguru fa'afori 'ania, tagoru ngaria bata 'e ba'ita ai. Ma tagoru ngaria nga bata no'ona fana boonilana ta'a na gila galafa'a.”

¹⁰ Ma tofunu la Jisas ngaia 'e su'a mola na 'olataa na gila fata suria, ngaia ka fata 'ilo'oo faga, “Ola 'e fe'ua na moru fata 'ino'ona, ma moru ka fa'a'ekea noni lo'oo? 'Ola 'e le'a 'e ba'ita lo'oo 'ingaia 'e agea no'o fagu. ¹¹ Nga ta'a galafa'a no'ona gila nana'i mola fe'enia mooru gani mai gani. Tafe'ua ma 'inau, te'e alata ko'uko'uta lo'oo nau taku nana'i fe'eni 'amooru. ¹² Ma nga alata nga noni lo'oo ngaia 'e 'irisia nga waiwai lo'oo 'i nonigu, ngaia 'e sasari agau agu fana kwaiatolagu na nga gani na maenga agu. ¹³ Ma nau ku kwairii te'amooru, nga to'oto'oni lefu na fanua lo'oo 'i wado na gila kwairii 'ania Kwairiinga Le'a lo'oo, tagila kwairii suria nga 'ola na'a noni lo'oo 'e agea fagu.”

La Judas ngaia 'e ala fafia 'ani 'olonge'enia la

---

* **26:7** Gila launge'enia nga kokole'ola 'ola lo'oo 'e kwanga'a le'a fa'asia nga fou na gila fa'alataa 'ania alabasta ne'e forilai ba'ita 'e iiki.

*Jisas
fana marimae*

(Mak 14:10-11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Burina ni 'ola lo'oo 'e sui mola, te'e wane na akwale'e wane ma ruaai na fufu'iwane ala Jisas, latana la Judas Iskariot 'e leka te'ana ni fataabu ba'ita. ¹⁵ Ma ka orisiga 'ilo'oo, "Lauta nau ku kwatea la Jisas famooru, 'olataa na tamoru kwatea fagu?" Ma gila ka idumia oru akwale'e fe'e seleni, ma gila ka kwatea fana. ¹⁶ Eta na alata no'ona, la Judas ka aga aga no'o fana nga me'e alata ne'e to'omia fana kwatelana la Jisas faga.

*La Jisas 'e 'ania nga Fafangalaa na Tala Riunga
(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13,21-23; Jon 13:21-30)*

¹⁷ Na gani eteeta na fafangalaa fana 'anilana beret na'a nga iist 'e 'amoe ai, nga fufu'iwane ala Jisas gila leka mai te'ana, ma gila ka orisia 'ilo'oo, "I fai na 'i'oo siria 'ameeru sasaria nga Fafangalaa na Tala Riunga famu ai?"

¹⁸ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, "Mooru leka kau fani Jerusalem. Alata moru nigi te'ana te'e wane na 'inau ku firia 'e sui no'o, tamooru fata 'ilo'oo te'ana, 'Wane kwaifa'ananaunga ameeru, ngaia 'e iiria alata aana ngaia 'e galangi no'o. Ngaia fe'enia nga fufu'iwane aana tagila 'ania nga Fafangalaa na Tala Riunga 'i 'ifi amu.'"

¹⁹ Nga alata ni wane lo'oo gila leka, ma gila ka alafuu fe'enia nga wane no'ona 'ilaka'u la Jisas 'e iiria no'o faga, ma gila ka sasaria no'o nga fafangalaa no'ona.

²⁰ Ma laulafi, la Jisas 'e to'oru 'i no'ona fana 'ani keto fe'enia nga akwale'e wane ma ruaai na

fufu'iwane aana. ²¹ Ma alata gila keto no'o, la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, “Ola kwala'imori nau ku iiria te'amoru, te'e wane 'i laloamooru te'e kwate nau fana marimae agu.”

²² Alata nga fufu'iwane lo'oo ana gila longoa 'ola lo'oo, gila ka kwaimanadai ba'ita. Ma talate'e wane aga gila ka tala'ae na orisilana la Jisas ma gila ka 'ilo'oo, “Alafa, bala 'inau ta'ua lo'oo?” 'Igila te'efou na gila fata 'i no'ona.

²³ Sui mala Jisas ka fata 'ilo'oo, “Te'e wane amooru, na ngaia te'e nonome'enia me'e beret aana 'i 'ubulana nga daoko fe'eni nau, ngaia na te'e kwate nau fana marimae agu. ²⁴ 'I nau, nga Wela na Wane, nau taku mae 'ilaka'u nga Giri-giringa Abu laka'u 'e iiria 'e sui no'o mai na'o. Ma kwaimanadainga ba'ita fana nga wane na ngaia 'e kwate nau fana marimae agu. Ngaia 'e le'a lauta nga wane no'ona ngaia 'ame futa.”

²⁵ Nga alata no'ona, la Judas laka'u, nga wane na ngaia te'e kwatea la Jisas fana marimae aana, ngaia ka fata 'ilo'oo, “Wane kwaifa'ananaunga, bala 'inau ta'ua lo'oo welakau?”

Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “'I'oo 'i talamu na 'i'oo iiria no'o.”

Nga fafangalaa na Alafa

(Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Korin 11:23-25)

²⁶ Ma nga alata gila keto, la Jisas ka ngaria me'e beret, ma ngaia ka baole'a fana God, sui maka madanga, maka kwatea fana nga fufu'iwane aana, maka fata 'ilo'oo, “Moru ngaria, ma moru ka 'ania, ngaia no'o na labegu.”

²⁷ Sui ma ngaia ka ngaria nga kakao na waen, maka baole'a na God, sui maka kwatea faga, maka

fata 'ilo'oo, Mooru te'efou, moru go'ufia. ²⁸ Ngaia no'o na 'abugu na God 'e fa'ategelaa 'ania nga fataarunga'inga fooru lo'oo, suria nga 'abugu te'e afe fana ta'a 'e aula, fana God 'ani 'olafanataa no'o na rianga aga. ²⁹ 'Ola 'e to'o lo'oo nau ku iiria famooru, nau ku sia go'ufia la'u nga waeni lo'oo leleka maka nigi na fe'e gani nau ku go'ufia nga waeni fooru fe'enia mooru 'i 'ubulana nga fofounga na Mama'a agu.”

³⁰ Sui ma gila ka nguria fe'e nguu ni baatafen-gaa, ma gila ka leka no'o fana busu na gila fa'alataa 'ania 'i Olif.

*La Jisas 'e alafuu suria na
la Pita te'e gwalaa*

(Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jon 13:36-38)

³¹ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo faga, Fe'e logo lo'oo, mooru te'efou no'o tamoru 'akwa fa'asi nau. Suria ngaia 'e iiria 'ubulana nga Girigiringa Abu laka'u 'e 'ilo'oo, 'Nau taku kwa'ia wane na ngaia 'e aga suria nga sifisifi, ma nga sifisifi no'ona te'efou tagila tagala'i. ✧ ³² Gwa'a 'ani 'ino'ona, 'i burina nau taku tata'e la'u fana mooringa, mai nau taku leka no'o 'i na'o mooru fana 'i Galili.”

³³ Ma la Pita ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Nau 'e 'ato no'o 'aku leka fa'asi'o, gwa'a ni wane ngaa'i gila leka fa'asi'o!”

³⁴ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fala Pita, “Nau ku iiria famu, 'i na'ona nga susuki 'ani aani 'ubulana nga logo tala'ina, 'i'oo to'o iiria fana oru alata na 'i'oo bobolosi nau.”

³⁵ Ma la Pita ka lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Gwa'a nau ku mae fe'eni'o, ngaia 'ato no'o 'aku iiria nau ku bobolosi'o.”

Ma nga fufu'iwane lo'oo te'efou, gila ka fata la'u mola 'ilo'oo.

*La Jisas 'e fo'a na lefu gila fa'alataa 'i Getsemani
(Mak 14:32-42; Luk 22:39-46)*

³⁶ Sui ma la Jisas ka leka fe'enia nga fufu'iwane aana na nga lefu gila fa'alataa 'ania 'i Getsamani, ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, “Mooru nana'i 'i lo'oo na alata nau ku leka kau 'i loko'u fana 'aku fo'a.” ³⁷ Ma ngaia ka talaia la Pita, ma nga rua wela ala Sebedi fe'enia. Ma nga alata no'ona la Jisas ka kwaimanadai ba'ita ma nga manatalana ka logo no'o. ³⁸ Ma ngaia ka fata 'ilo'oo faga, “Nga mangogu ngaia 'e nonifii 'e ba'ita 'e iiki, ma ngaia 'e to'omia no'o kwa'ilagu. Moru nana'i lo'oo, ma moru ka aga aga na fo'anga fe'eni nau.”

³⁹ Sui ma ngaia ka 'idu sisika la'u fa'asiga, maka bobouruuru leleka ma nga maadalana ka to'o no'o 'i wado, maka fo'a maka 'ilo'oo, “Ma'ana, lauta ngaia 'e wada'u mola, moko lafua nga nonifiinga lo'oo fa'asi nau. Tafe'ua, nga kwaisiriinga agu 'amoe, nga kwaisiriinga amu lo'oo.”

⁴⁰ Sui ma la Jisas ka ori te'ana nga oru wane na fufu'iwane aana, maka agasia gila eeno mola, ma ngaia ka fata 'ilo'oo fala Pita, “Pita 'ae, fe'ua na moru 'ame aga fe'eni nau suria te'e alata sisita ngaa'i? ⁴¹ Moru aga, ma moru ka fo'a fa'asia nga irito'onga eta riufi 'amooru. Tofuna mooru moru siria mola agelana ni 'ola 'e le'a, tafe'ua ma noni mooru ngaia 'e waata'uta'u 'e iiki.”

⁴² La Jisas 'e leka la'u, maka fo'a na ruana alata maka 'ilo'oo, “Ma'ana, lauta ngaia 'ame to'omia fana 'i'oo 'ani lafua nga nonifinga lo'oo fa'asi nau, le'a mola, nau ku lo'o no'o suria nga kwaisiriinga amu.”

⁴³ Ma alata ngaia 'e ori te'ana nga fufu'iwane aana, ngaia 'e agasia gila eeno la'u mola, suria nga maaga 'e oloolo 'e iiki no'o.

⁴⁴ Ma la Jisas 'e leka la'u fa'asiga, maka fo'a la'u na oruna alata, maka iiria la'u mola te'e alafuunga laka'u. ⁴⁵ Sui ma ngaia ka ori la'u te'ana nga oru wane na fufu'iwane aana, maka fata 'ilo'oo faga, “Mooru moru eneeno 'ua lo'oo? Ma moru ka mamalo 'ua lo'oo? Aga madi, tagila kwatea nau no'o, nga Wela na Wane, 'ubulana nimana nga ta'a 'e ria. Nga alata no'ona lo'oo 'e nigi no'o! ⁴⁶ Moru tata'e, 'aguru leka no'o. Moru agasia nga wane laka'u ne'e kwate nau fana nga marimae agu, ngaia 'e nigi no'o mai.”

Gila gemasia la Jisas

(Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jon 18:3-12)

⁴⁷ Ma nga alata la Jisas 'e alafuu mola 'ua, la Judas, nga wane na akwale'e wane ma ruaai na fufu'iwane laka'u aana, 'e nigi no'o mai. Nga oguogunga ba'ita gila leka mai fe'enia fa'asia ni fataabu ba'ita, ma nga ta'a na'ona'o. Ma gila ka ngaria mai nga naifi ni fununga, ma nga 'aila'a. ⁴⁸ Aia, la Judas 'e kwatea no'o maa'e tooto faga 'ina'o maka 'ilo'oo, “Nga wane na nau ku nono'ia, ngaia no'o na nga wane na moru siria 'amoru gemasia.”

⁴⁹ Ma 'afe'aferu mola ngaia ka leka odoodo no'o te'ala Jisas maka fata 'ilo'oo, “Wane ni kwaifa'ananaunga, aloalonga 'e nana'i fe'eni'o.” Sui ma ngaia ka nono'ia.

⁵⁰ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Wane ni kwaimaanga, 'oi agea 'ola na 'i'oo leka mai fai 'aferu.”

Sui ma ni wane lo'oo ka 'idu galangi mai, ma gila ka gemasia la Jisas, ma gila ka gema ngasin-gasi no'o ana. ⁵¹ Ma te'e wane na fufu'iwane ala Jisas 'e lafua nga naifi ma ka kwa'ia no'o wane ni taunga'inga na alafa ni suuabunga, maka kwa'i tafia no'o nga gule'e aringa aana.

⁵² Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana, “Oi arua nga naifi no'ona amu 'i furina, tofuna ni dai na gila funu 'ania nga naifi, tagila mae la'u mola na nga naifi na mae. ⁵³ Nau ku siria 'i'oo 'ani su'aai, lauta nau ku soea Mama'a agu, ngaia 'e su'asuria 'ani kwatea mola mai nga tangale'e to'onga enselo 'afe'aferu fana 'agila fa'amoori nau! ⁵⁴ Tafe'ua ma lauta nau ku soea nga enselo 'ani booni nau 'ilo'oo, ngaia 'e 'ato fana 'aku fa'ato'oa nga 'ola na nga Girigiringa Abu 'e iiria suria nga Kraes fana 'ani nonifii 'ania.”

⁵⁵ Sui ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fana ta'a lo'oo, “Ino'ona ma, amooru madafia 'inau nga wane fana ngada 'olanga? Ngaia lo'oo moru nigi mai fe'enia nga naifi, ma nga 'aila'a fana daulagu? Aburu no'o mai, nau ku fa'ananaua mooru 'i 'ubulana nga 'Ifi Abu na God, ma moru 'ame gemasi nau mola. ⁵⁶ Tafe'ua ni 'ola lo'oo te'efou 'e lau 'ilo'oo fana 'ani fa'ato'oa nga girigiringa na profet 'ubulana Girigiringa Abu.”

Sui ma nga fufu'iwane aana te'efou gila 'akwasia, ma gila ka 'akwa no'o.

Gila sufaa la Jisas

(Mak 14:53-65; Luk 22:54-55,63-71; Jon 18:13-14,19-24)

⁵⁷ Ma nga ta'a na gila gemasia la Jisas, gila ka talaia fana 'ubulana 'ifi ala Kaeafas, nga alafa ni suuabunga. Ma nga wane ni kwaifa'ananaunga na tagi, fe'enia nga ta'a na'ona'o, gila ogu 'i no'ona.

⁵⁸ Ma la Pita ngaia 'e 'isi buri no'o mai, maka nigi la'u mola 'i 'ubulana nga lalabata na nga 'ifi na alafa ni siuabu no'ona, maka ru'u kau 'ubulana lalabata, maka nana'i fe'enia ta'a ni folonga, fana ngaia 'ani agasia 'olataa na tagila agea ala Jisas.

⁵⁹ Ma nga fataabu ba'ita, fe'enia nga ta'a ni fada'olanga te'efou, gila siria fana 'agila to'odaria tani alafuunga 'ame to'o suria la Jisas, ne'e to'omia 'agila kwa'ia du'ai. ⁶⁰ Tafe'ua ta'a 'e aula na kotokotonga gila leka la'u mola mai fana 'agila fata fafia la Jisas, gila 'ame daria mola te'efuta 'ola. Ma 'i buri, rua wane ni kotonga gala tata'e mai, ma gala ka fata 'ilo'oo, ⁶¹ “Nga wane lo'oo ngaia 'e alafuu 'ilo'oo, ‘Nau ku su'asuria 'aku osia nga 'Ifi Abu lo'oo na God, mai nau taku launga'i fooru la'u mola ai 'ubulana oru maa'e gani.’ ”

⁶² Sui ma nga alafa ni siuabu 'e tata'e, maka fata 'ilo'oo fala Jisas, “Ino'ona ma, 'i'oo sia du'aa mola te'efuta 'ola, na ni 'ola 'e ria lo'oo gala iiria amu?”

⁶³ Tafe'ua, mala Jisas ka noto mola. Ma nga alafa ni suuabunga ka fata 'ilo'oo la'u, “Nau ku orisi'o fana 'i'oo 'ani gwala 'ania latana God ne'e momoori,

moko iiria fameeru lauta 'i'oo lo'oo nga Kraes, nga Wela na God.”

⁶⁴ La Jisas 'e fata 'ilo'oo fana, “Ngaia no'ona 'i'oo iiria no'o. 'Ola kwala'imori nau ku iiria famooru, 'ita na alata lo'oo maka ori 'ala'a, tamoru agasi nau, nga Wela na Wane, nau ku to'oru 'i gula le'a na God ne'e tegela'a maka ba'ita, mai nau taku sifo mai fofona kofa 'i langi.”

⁶⁵ Ma nga alafa ni suuabunga no'ona, ngaia ka gaasia nga ruu tekwa aana 'ani faate'enia nga ogarianga aana, maka fata 'ilo'oo, “Goru 'ame siria la'u te'efuta wane 'ani alafuu fa'ato'oa la'u! Goru longoa te'efou no'o ngaia 'e fa'atooto'ome'enia no'o fe'enia God. ⁶⁶ Moru manata 'uta'i?”

Ma gila lamadu'aa ma gila ka 'ilo'oo, “Ngaia to'omia ngaia 'ani mae no'o.”

⁶⁷ Sui ma gila ka ngisu 'usia maana, ma gila ka labusia. Ma tani wane ngaa'i gila ka fidaria, ma gila ka fata 'ilo'oo, ⁶⁸ “Kraes, lauta 'i'oo no'o nga profet, 'oi iiria mai, ni dai lo'oo ngaia 'e fidari'o 'ilo'oo?”

La Pita ngaia 'e gwala la Jisas

(Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jon 18:15-18,25-27)

⁶⁹ Ma la Pita ka nana'i 'ubulana lalabata, ma te'e wela geni lari'i ni taunga'inga 'e leka mai te'ana maka fata 'ilo'oo, “T'oo wane la'u mola fe'enia la Jisas, nga wane lo'oo fa'asia 'i Galili.”

⁷⁰ Ma la Pita ka gwala 'i na'oga maka 'ilo'oo, “Nau ku 'ame su'asuria 'ola lo'oo 'i'oo iiria.”

⁷¹ Sui ma, la Pita 'e leka maka nana'i galangia nga maa'e tatafa, ma te'e wela geni lari'i ni

taunga'inga ngaa'i la'u 'e agasia, maka fata 'ilo'oo fana ta'a na gila nana'i no'ona, “Nga wane lo'oo ngaia 'e nana'i la'u mola fe'enia la Jisas, nga wane lo'oo fa'asia 'i Nasaret.”

⁷² Ma la Pita ka gwalaa la'u mola, ma ngaia 'e gwala maka 'ilo'oo, “Nau ku tofe nau ku 'ame su'asuria nga wane no'ona!”

⁷³ Ma ngaia 'ame aburu mola 'i burina, nga ta'a na gila ula 'i no'ona, gila leka te'ala Pita, ma gila ka fata 'ilo'oo fana, “I'oo la'u mola nga wane aga kwala'imori lo'oo no'o, suria nga ringena alafuulamu 'e fa'ato'oa no'o 'i'oo nga wane 'i Galili.”

⁷⁴ Alata no'ona ngaia ka gwala la'u maka 'ilo'oo, “Lauta nau ku koto, God te'e kwa'i nau. Nau ku 'ame su'asuria nga wane no'ona.”

Na te'e alata no'ona mola, ma susuki 'e aani no'o. ⁷⁵ Ma la Pita ngaia ka manata to'ona alafuunga laka'u la Jisas 'e iiria, “I na'o na nga susuki 'ani aani 'ubulana nga logo lo'oo tala'ina, 'i'oo to'o iiria oru alata na 'i'oo bobolosi nau. Alata la Pita 'e manata to'ona 'ola lo'o'ori, ngaia 'e ru'u kau 'i maa, maka aani ba'iba'ita no'o fe'enia kwaimanadainga.

27

Gila ngaria la Jisas te'ala Paelat

(Mak 15:1; Luk 23:1-2; Jon 18:28-32)

¹ Na 'usu'usugani kwa'aria mola, ni fataabu ba'ita te'efou fe'enia nga ta'a na'ona'o, gila ka fadaa no'o fana kwa'ilana la Jisas. ² Sui ma gila gaua, ma gila ka talaia no'o te'ala Paelat, nga wane ba'ita fa'asia 'i Rom.

*La Judas ngaia 'e mae no'o
(Wane Ni Kwairiinga 1:18-19)*

³ Ma la Judas, nga wane laka'u 'e kwatea la Jisas fana marimae aana, alata ngaia 'e su'asuria gila 'efasia no'o la Jisas fana nga maenga, ngaia ka manata fa'aburi, maka ori fe'enia nga oru akwale'e fe'e seleni laka'u te'ana ni fataabu ba'ita ma nga ta'a na'ona'o lo'oo, maka fata 'ilo'oo, ⁴ “Nau ku bu'ota'i mani no'o, suria nau ku kwatea no'o wane 'e odo fana kwa'ilana.”

Ma gila lamadu'aa ma gila ka 'ilo'oo, “Nga 'abelongaa ameeru 'amoe no'o no'ona. Nga gula no'ona nga gula amu no'ona no'o.”

⁵ Ma la Judas 'e to'osia nga bata no'ona 'i 'ubulana nga 'Ifi Abu na God, maka leka no'o. Ngaia 'e leka kau 'i maa, maka ri'o no'o 'i talana.

⁶ Ma ni fataabu ba'ita laka'u, gila ka ngaria nga bata no'ona, ma gila ka fata 'ilo'oo, “Ngaia 'ameodo na tagi adauru fana 'aguru arua no'o bata lo'oo fe'enia nga bata na nga 'Ifi Abu na God, tofuna bata lo'oo nga bata na kwa'ilana wane lo'oo.”

⁷ Ma gila alafuu 'e sui mola, ma gila ka ala fafia 'agila foria 'ania nga me'e wado, nga me'e wado na te'e wane ne'e launge'enia kakao. Ma gila ka bulote'enia wado lo'oo fana lefu fana arulana ta'a 'e mae na gila 'ame Jiu ai. ⁸ Tofuna gila foria wado lo'oori 'ania nga bata na gila ngaria fana kwa'ilana nga ta'a, gila ka fa'alataa wado lo'oo 'ania, ‘Wado na 'Abu' leleka maka nigi tala'ina.

⁹ Lo'oo, gila fa'ato'oa alafuunga na profet la Jeremaea laka'u 'e fata 'ilo'oo,
‘Gila ngaria no'o oru akwale'e fe'e seleni laka'u,
nga bata laka'u na ta'a 'i Israel

gila foria 'ania nga wane,
¹⁰ ma gila ka kwatea fana forilana nga wado
 na wane 'e launge'enia kakao,
 'ilaka'u God ngaia 'e iiria fagu.'✠

La Paelat ngaia

'e sufaa la Jisas

*(Mak 15:2-15; Luk 23:3-5,13-25; Jon 18:33 —
 19:16)*

¹¹ Ma la Jisas ka ula 'i na'ona la Paelat, nga wane
 ba'ita fa'asia 'i Rom. Ma la Paelat ka orisia maka
 'ilo'oo, “T'oo nga Kiingi 'i Jiu lo'oo?”

La Jisas 'e lamadu'aa maka 'ilo'oo, “Ngaia no'ona
 'i'oo iiria no'o.”

¹² Alata ni fataabu ba'ita lo'oo, ma nga ta'a
 na'ona'o, gila aole'ekwala fafia la Jisas, ngaia 'ame
 lamadu'aga 'ania te'efuta alafuunga.

¹³ Sui ma la Paelat ka fata 'ilo'oo fana, “T'oo
 'ame longoa mola ni 'ola 'e ria aula lo'oo gila
 aole'ekwala 'ania fafi'o?”

¹⁴ Ma la Jisas ngaia 'ame lamadu'aga mola 'ania
 te'efuta alafuunga. Ngaia na'a la Paelat 'e 'alefo
 ba'ita.

¹⁵ Aia, na nga Fafangalaa na Tala Riunga, wane
 ba'ita fa'asia 'i Rom, ngaia furifuri 'e rubea te'e
 wane 'i Jiu na gila siria fa'asia nga lokafu. ¹⁶ Ma
 nga alata no'ona, te'e wane 'e ria 'e nana'i la'u mola
 'ubulana 'ifi na lokafu na latana la Barabas, nga
 ta'a te'efou gila su'ana. ¹⁷ Ngaia lo'oo, alata na
 ta'a lo'oo gila ogu mai, la Paelat 'e orisiga maka
 'ilo'oo, “Ni dai na'a moru siria 'aku rubea famooru,
 la Barabas, 'amoe mala Jisas na gila fa'alataa 'ania
 nga Kraes?” ¹⁸ Ngaia 'e fata 'ilo'oo, suria ngaia 'e

✠ **27:10** Jeremaea 32:6-9; Sekaraea 11:12-13

su'aai nga ta'a na'ona'o 'i Jiu, gila kwatea la Jisas te'ana tofunu gila kwaifii'i mola ana.

¹⁹ Ma alata la Paelat ngaia 'e nana'i na lefu fana kwaisufaingaa, nga noni aana 'e kwatea nga alafuunga te'ana maka 'ilo'oo, "T'oo sia agea mola te'efuta 'ola na nga wane 'e odo no'ona. Suria nau ku eeno bole suria, ma kua nonifii ba'ita suria 'ubulana fe'e logo laka'u 'e sui."

²⁰ Ma ni fataabu ba'ita, ma nga ta'a na'ona'o, gila alafuu 'i mangona nga ta'a lo'oo, fana 'agila soea la Paelat fana rubelana la Barabas, maka arua la Jisas fana maenga. ²¹ Ma la Paelat 'e orisia nga oguogunga lo'oori la'u mola maka 'ilo'oo, "Ni dai na rua wane lo'oo na moru siria fana 'aku rubea?"

Ma gila o'omae ma gila ka 'ilo'oo, "La Barabas!"

²² La Paelat ka orisia 'ilo'oo, "Ma 'olataa na nau taku agea ala Jisas, na gila fa'alataa 'ania nga Kraes?"

Gila te'efou gila ka lamadu'aa 'ilo'oo, "Oi mudu'ia na 'ai folo!"

²³ Ma la Paelat ka fata 'ilo'oo la'u, "Olataa 'e ria na ngaia 'e agea?"

Sui ma gila ka o'omae ba'ita ma gila ka 'ilo'oo, "Mudu'ia na 'ai folo!"

²⁴ Ma alata la Paelat 'e agasia ngaia 'e 'ato no'o fana 'ani agea no'o te'efuta 'ola, ma nga fununga 'e galangi ka eta no'o, ngaia 'e ngaria ka'o, maka narufia nga nimana 'i na'oga te'efou,* maka fata 'ilo'oo, "Nau ku 'ame siria nga maenga na wane lo'oo. Gula amooru no'ona no'o."

---

* **27:24** Falafala aga, lauta wane 'e narufia nga nimana 'ilo'oo, ngaia ka faate'enia na ngaia 'ame agea 'ola 'e ria.

²⁵ Nga ta'a te'efou gila lamadu'aa, ma gila ka 'ilo'oo, “Nga maenga aana te'e nana'i fafi 'ameeru, ma fafia nga ru'uru'ua ameeru.”

²⁶ Aia, mala Paelat ka rubea kau la Barabas faga, maka alea nga ta'a ni fununga aana 'agila labusia la Jisas. Ma ngaia ka kwatea fana 'agila mudu'ia na nga 'ai folo.

*Nga ta'a ni fununga
gila doo ala Jisas
(Mak 15:16-20; Jon 19:2-3)*

²⁷ Ma nga ta'a na fununga ala Paelat, gila talaia la Jisas 'ubulana nga 'ifi ala Paelat, ma nga ta'a ni mae auaula no'ona gila te'efou, gila ka ogu mai 'afuia la Jisas. ²⁸ Ma gila ka ka'aia nga ruu aana, ma gila ka fa'aruufia 'ania ruu mekumeku'a.

²⁹ Sui ma gila ka ngaria nga 'elegou na kwalo ngangala'a, ma gila ka arua 'i gouna, ma gila ka kwatea nga lalana 'ai fana 'ani gema ai 'ania gule'e nima le'a aana, 'ilaka'u ngaia nga kiingi. Ma gila ka bobouruuru ana, ma gila ka doodoo ana, ma gila ka 'ilo'oo, “'I'oo momoori firi nga Kiingi 'i Jiu.”

³⁰ Ma gila ka ngisufia, ma gila ka ngaria nga lalana 'ai laka'u, ma gila ka kwa'ia na gouna. ³¹ Alata gila doodoo ana 'e sui, gila ka ka'aia la'u mola nga ruu mekumeku'a laka'u, ma gila ka fa'aruufia la'u 'ania ruu aana, sui ma gila ka talaia kau fana nga mudu'ilana na 'ai folo.

*Gila mudu'ia la Jisas
na 'ai folo*

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

³² Ma alata gila leka no'o kau fa'asia 'i Jerusalem, gila ka agasia te'e wane fa'asia 'i Saerin, na latana

la Saemon. Ma nga ta'a ni fununga lo'oo, gila ka su'unge'enia 'ani ngaria nga 'ai folo lo'oo ala Jisas. ³³ Sui ma gila nigi na lefu gila fa'alataa 'ania 'i Golgota. (Nga fa'aladamilana alafuunga lo'oo 'e 'ilo'oo, 'Nga lefu na gouna wane 'e mae.') ³⁴ 'I no'ona, gila kwatea nga waeni na gila dolaa 'ania 'ai ukwala † fana la Jisas. Ma la Jisas ka go'u to'ona, ma ngaia 'ame onomia no'o.

³⁵ Sui ma gila ka mudu'ia na 'ai folo, ma gila ka masa 'ania nga 'ola 'ilaka'u daisi fana 'agila to'ole'enia nga ruu aana. ³⁶ Sui ma gila ka to'oru 'i wado, ma gila ka aga aga mola 'afuia. ³⁷ Ma 'i gouna nga 'ai folo gila arua nga girigiringa 'ilo'oo, "Nga wane na la Jisas, nga Kiingi 'i Jiu." ³⁸ Sui ma gila ka mudu'ia la'u mola rua wane beriberi na rua 'ai folo ngaa'i, nga wane ngaa'i na gula le'a, ma nga wane ngaa'i na gula moori aana.

³⁹ Ma nga ta'a lo'oo gila riu, ma gila ka 'asua gouga, ma gila ka fata sifo no'o ala Jisas, ma gila ka fata 'ilo'oo, ⁴⁰ "T'oo iiria 'i'oo to'o osia nga 'Ifi Abu na God, moko launga'i fooru la'u mola ai 'ubulana oru maa'e gani. Aia, lauta 'i'oo nga Wela na God, 'oi fa'amoori'o madi 'i talamu, moko sifo mai fa'asia nga 'ai folo no'ona."

⁴¹ Ma ni fataabu ba'ita gila ka doodoo la'u mola ana 'ilo'oo, fe'enia nga ta'a ni kwaifa'ananaunga na tagi, ma nga ta'a na'ona'o, ⁴² "Ngaia laka'u 'e fa'amooria nga ta'a matari, ma ngaia 'ame to'omia 'ani fa'amooria mola ngaia 'i talana. Lautu ngaia nga kiingi adauru ta'a 'i Jiu, ngaia 'ani sifo

---

† **27:34** Ngaia nga 'ai ukwala na gila dolaa fe'enia waeni fana fa'agwarilana nonifinga.

mai fa'asia nga 'ai folo, fana 'aguru tagoto'o ana.
⁴³ Ngaia 'e tagoto'o na God, maka fata 'ilo'oo, 'Nau na nga Wela na God.' Goru aga aga madi fana 'agoru agasia lauta God te'e fa'amooria ta'ua."

⁴⁴ Ma nga rua wane ria na gila mudu'i 'agaa'a fe'enia, gala ka fata sifo la'u mola ana.

Maenga ala Jisas

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jon 19:28-30)

⁴⁵ 'E 'ita na dalototo'o na gani, leleka maka nigi oruna mae'ola na sina laulafi, nga logo 'e logo fafia nga fanua te'efou 'i Israel. ⁴⁶ Ma laulafi, la Jisas 'e o'omae ba'ita maka 'ilo'oo, "Ilae, 'Ilae, lema sabakatani." Nga manatangaa fai ngaia 'e 'ilo'oo, "God agu, God agu, 'uta'i na 'i'oo rugasi nau?"

⁴⁷ Ma tani ta'a na gila nana'i galangia, gila longoa, ma gila ka fata 'ilo'oo, "Ngaia 'e soea la Elaeja." ⁴⁸ Ma tani wane aga gila totola no'o ma gila ka ngaria mai nga 'ola 'ilaka'u nga ruu ne'e ogute'enia nga ka'o, maka fa'afongua 'ania nga waeni ukwala, maka arua na 'ai, maka kwatea fana, 'ani go'ufia.

⁴⁹ Ma tani ta'a ngaa'i la'u gila ka 'ilo'oo, "Dauru goru mamanoto madi, 'aguru agasia lauta la Elaeja ngaia te'e nigi mai fana fa'amoorilana ta'ua."

⁵⁰ Sui ma, la Jisas ka o'omae ba'ita la'u, maka mae no'o.

⁵¹ Ma ruu ba'ita ne'e bokota nga tofi 'ifi abu 'ubulana 'Ifi Abu na God 'e gaa na rua gule'e 'ola, 'ita mai 'i gouna leleka ka nigi 'i wado. Ma nga nununu ka 'asu, ma nga fou ka foga, ⁵² ma tani giru gwa'u ngaa'i gila ka 'ulasi, ma nga ta'a 'e aula na

ta'a na God na gila mae, gila ka moori la'u. ⁵³ Ma gila ka ru'u fa'asia giru gwa'u aaga. Ma burina la Jisas 'e tata'e la'u, ma gila ka ru'u 'ubulana fanua 'i Jerusalem. Ma nga ta'a 'e aula gila ka agasiga.

⁵⁴ Ma nga wane na'ona'o na ta'a ni fununga, fe'enia nga ta'a ni fununga aana na gila aga 'afuia la Jisas, na alata gila agasia nga nununu, ma ni 'ola kwaitatari te'efou lo'oo 'e lau, gila ka ma'u ba'ita ma gila ka fata 'ilo'oo, "Ngaia to'o no'o, ngaia nga Wela na God."

⁵⁵ Ma ni noni 'e aula la'u mola na gila leka 'i burina la Jisas 'ita mai 'i Galili ma gila kwaibooni ana, gila nana'i la'u mola 'i no'ona, ma gila ka aga aga lalau la'u mola mai. ⁵⁶ Te'e noni aga ni Meri fa'asia 'i Magdala, ma ni Meri nga tete'e ala Jemes ma la Josef, ma noni ala Sebedi, ma tani noni nga'a'i la'u.

Gila kwaiatoa la Jisas

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jon 19:38-42)

⁵⁷ Nga alata ngaia 'e laulafi no'o maka galangi 'ani logo no'o, te'e wane dari'ola'a ngaia 'e leka mai. Ngaia nga wane fa'asia fanua 'i Arimetea, ma nga latana la Josef. Ma ngaia nga wane na fufu'iwane ala Jisas la'u mola. ⁵⁸ Ma ngaia 'e leka te'ala Paelat, maka soea nga nonina la Jisas. Ma la Paelat ka iiria 'agila kwatea fana. ⁵⁹ Ma la Josef ka ngaria no'o nonina la Jisas, maka 'afua 'ania nga ruu kwakwao'a fooru. ⁶⁰ Sui ma ngaia ka arua 'ubulana nga giru gwa'u fooru aana na gila takwea 'i 'ubulana nga fou ba'ita. Sui ma ngaia ka bokota no'o maana nga giru gwa'u no'ona 'ania nga baba'e fou ba'ita, sui maka leka no'o. ⁶¹ Ni

Meri fa'asia 'i Magdala, ma ni Meri ngaa'i la'u, gala nana'i 'i maa na nga giru gwa'u no'ona.

⁶² Ma na fe'e gani 'i burina, nga Sabat, ni fataabu ba'ita, ma ni Farasii, gila ogu fana fatanga fe'enia la Paelat. ⁶³ Ma gila ka fata 'ilo'oo fana, “Welakau, 'imeeru meru manata to'ona alata wane ni kotonga lo'oo ngaia 'e momoori 'ua, ngaia 'e fata 'ilo'oo, 'Nau taku moori la'u na oruna gani.’

⁶⁴ Aia, 'Oi kwairii te'ana ni wane amu 'agila leka, ma gila ka folo 'afuia nga giru gwa'u na wane mae lo'oo leleka maka nigi na oruna gani. Ngaia 'ame le'a fana nga fufu'iwane aana 'agila ngaria nga nonina, ma gila ka na'agonia, ma gila ka kotofia ta'a, ma gila ka iiria la Jisas ngaia 'e moori la'u mola. Lautu gila koto 'ilo'oo, ngaia te'e ria 'e riufia nga kotonga laka'u ngaia 'e iiria mai na'o.”

⁶⁵ Ma la Paelat ka 'ilo'oo te'aga, “Lautu 'ino'ona, tamooru eefasia tani wane ni fununga lo'oo agu, fana 'agila leka ma gila ka folo 'afuia, ma gila ka folo le'a 'afuia nga giru gwa'u no'ona.”

⁶⁶ Ma nga alata fataabu ba'ita, ma ni Farasii gila longoa ni 'ola lo'oori, gila ka sasari agau no'o, ma gila ka leka no'o fana nga giru gwa'u no'ona. Ma alata gila nigi te'ana giru gwa'u no'ona, gila ka arua no'o maa'e tooto na giru gwa'u no'ona, fana lautu te'efuta wane 'idua nga baba'e fou na giru gwa'u no'ona, ma gila ka su'aai. Na nga alata no'ona la'u mola, gila ka arua no'o ta'a ni folonga ai.

28

La Jisas ngaia 'e moori la'u

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jon 20:1-10)

¹ I burina nga Sabat, nga gani na mamalongaa, alata ngaia 'e kwa'aria mola 'ua na nga Sande 'usu'usugani, ni Meri fa'asia 'i Magdala, ma ni Meri ngaa'i la'u, gala ka leka te'ana nga giru gwa'u laka'u fana 'agala agasia. ² Ma gala lebe ma nga nununu ba'ita ngaia 'e 'asu, ma nga enselo na God 'e sifo mai fa'asia 'i langi, maka geua nga baba'e fou laka'u fa'asia maana nga giru gwa'u laka'u, maka to'oru no'o 'i fofona. ³ Ngaia 'e sinasinalo'a maka 'ilaka'u kwangakwanga ma nga ruu aana 'e kwakwao'a te'efou no'o. ⁴ Ma nga alata ni wane ni folonga gila agasia, gila ka ma'u ba'ita, ma gila ka lebelebe no'o, ma gila 'esiga, ma gila ka 'ilaka'u no'o nga wane 'e mae.

⁵ Ma nga enselo no'ona ka fata 'ilo'oo fagaa'a, “Molo sia ma'u mola. Nau ku su'aai moo'o molo aga 'ofia la Jisas laka'u gila kwa'ia na 'ai folo. ⁶ Ngaia 'ame nana'i no'o 'i lo'oo. Ngaia 'e moori no'o 'ilaka'u laka'u ngaia 'e iiria famooru. Molo leka mai 'i lo'oo, ma molo ka agasia lefu laka'u ngaia 'e eeno ai. ⁷ Aia, molo leka 'aferu no'o, ma molo ka kwairii 'ilo'oo te'ana fufu'iwane aana, ‘La Jisas ngaia 'e moori no'o, ma ngaia 'e leka no'o 'i na'o moru fana 'i Galili, ma tamoru agasia no'ona no'o.’ Ma molo ka manata to'ona 'ola lo'oo nau ku iiria te'amoo'o.”

⁸ Sui ma, gala ka leka 'afe'aferu no'o fa'asia giru gwa'u no'ona fe'enia ma'unga. Tafe'ua, gaa'a gala aile'a ba'ita. Ma gala ka totola no'o fana 'agala kwairii te'ana nga fufu'iwane aana.

⁹ Ma nga alata no'ona, la Jisas 'e faata'i te'agaa'a, maka fata 'ilo'oo, “Nga aloalonga 'e nana'i fe'eni 'amoo'o.” Ma gala ka leka mai te'ana, ma gala ka

bobouruuru ana, ma gala gema 'i 'a'aena, ma gala ka fa'aba'ita. ¹⁰ Ma la Jisas ka fata 'ilo'oo fagaa'a, “Molo sia ma'u mola. Molo leka, ma molo ka kwairii te'ana ni wane ni futanga agu, fana 'agila leka fana 'i Galili. Mai no'ona tagila agasi nau no'o ai.”

Nga kotonga na ta'a na'ona'o

¹¹ Nga alata rua geni lo'oo gala ori no'o suria nga tala, tani wane na ta'a ni folonga no'ona, gila leka no'o fa'asia giru gwa'u ala Jisas, ma gila ka ori no'o fani Jerusalem. Alata gila nigi na fanua ba'ita no'ona, gila ka alafuu no'o suria ni 'ola te'efou na gila agasia te'ana fataabu ba'ita. ¹² Ma alata ni fataabu ba'ita, ma tani ta'a na'ona'o ngaa'i la'u 'i Jiu, gila alafuu uguogu 'e sui mola, gila ka kwatea bata ba'ita fana ta'a ni folonga lo'oo. ¹³ Alata gila kwatea bata lo'oo fana ta'a ni folonga lo'oo, gila ka fata 'ilo'oo, “Moru koto 'ilo'oo fana ta'a lo'oo te'efou, ‘Alata meru eeno 'ubulana logo, nga fufu'iwane ala Jisas gila leka mai, ma gila ka beria mola nga nonina.’ ” ¹⁴ Ma nga ta'a na'ona'o lo'oo, gila fata la'u mola 'ilo'oo, Lauta la Paelat ngaia 'e longoa nga 'ola lo'oo, moru sia manata 'abelo mola, suria tameru fa'aodoa te'ana, fana ngaia 'e sia ogaria mola famooru.”*

¹⁵ Ma alata wane ni folonga lo'oo gila ngaria bata lo'oori 'e sui mola, gila ka leka no'o, ma gila ka agea no'o ni 'ola lo'oo fataabu ba'ita ma nga ta'a na'ona'o 'i Jiu, gila iiria faga. Ma nga alafuunga

---

* **28:14** Falafala na Rom, lauta nga wane ni folonga 'e eeno alata ngaia folo, ma tagila kwa'ia 'ani mae.

lo'oo na kotonga 'e talofia te'efou no'o nga ta'a 'i Jiu, leleka maka nigi tala'ina.

*La Jisas ngaia 'e faata'i fana fufu'iwane aana
(Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jon 20:19-23;
Wane Ni Kwairiinga 1:6-8)*

¹⁶ Nga akwala ma te'e wane na fufu'iwane aana gila leka no'o fana gule'e lefu 'i Galili, fana nga busu na la Jisas 'e iiria faga fana 'agila leka fai.

¹⁷ Ma alata gila agasia la Jisas, gila ka fa'aba'ita, tafe'ua ma tani wane aga gila manata ruarua mola 'ua. ¹⁸ Ma la Jisas 'e leka mai te'aga, maka fata 'ilo'oo, "God ngaia 'e kwatea no'o nga tegelangaa te'efou 'i langi ma fofona fanua lo'oo 'i wado fagu.

¹⁹ Ngaia lo'oo, moru leka, ma moru ka fa'ananaua nga ta'a te'efou na fanua lo'oo te'efou, fana 'i gila nga ta'a ngaa'i na fufu'iwane agu la'u mola. Ma moru naruabu aga 'ania latana nga Mama'a, ma nga Wela, ma nga Anoe 'ola Abu. ²⁰ Ma mooru fa'ananauga fana 'agila lo'o suria ni 'ola lo'oo te'efou na 'inau ku fa'ananaua mooru 'ania. Ma nau taku nana'i fe'eni amooru leleka maka nigi na nga fa'asuilana nga fanua lo'oo 'i wado."

Fatalana God
The New Testament in the Kwaio language of the
Solomon Islands
Niu Testament long langguis Kwiaio

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kwaio

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Bible Society of the South Pacific

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

44896ada-0d8e-5039-8003-04cd19377952